

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Tarım Reformu Genel M¼d¼rl¼Đ¼

**KIRSAL KALKINMA DESTEKLERİ
KAPSAMINDA KIRSAL EKONOMİK
ALTYAPI YATIRIMLARININ
DESTEKLENMESİ
2020-2021 BAŞVURU DÖNEMİ**
Tebliğ No:2020/25

**(I)
UYGULAMA ESASLARI**

Bakanlık bu Program için tahsis edilen b¼t¼cenin tamamını kullandırmama, 2020/25 nolu Tebliğ kapsamında belirtilen her bir yatırım alanına uygun g¼rd¼Đ¼ tutarda destek sağlama ya da hiÇ destek sağlamama ve bu Uygulama Rehberinde değişiklik yapma hakkını saklı tutar.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	6
BİRİNCİ BÖLÜM.....	7
1. AMAÇ, KAPSAM, DAYANAK VE TANIMLAR	7
1.1 REHBERİN AMACI.....	7
1.2 KAPSAM	7
1.3 DAYANAK.....	7
1.4 TANIMLAR.....	7
İKİNCİ BÖLÜM.....	11
2. UYGULAMA BİRİMLERİ, GÖREV VE SORUMLULUKLARI İLE BAŞVURU SAHİBİ VE YATIRIMCILAR	11
2.1 GENEL MÜDÜRLÜK.....	11
2.2 İL MÜDÜRLÜĞÜ	11
2.3 İL PROJE DEĞERLENDİRME KOMİSYONU VE İL PROJE YÜRÜTME BİRİMİ.....	11
2.3.1 İl Proje Değerlendirme Komisyonu.....	11
2.3.2 İl Proje Yürütme Birimi	12
2.4 BAŞVURU/PROJE SAHİBİ VE YATIRIMCILAR	12
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	12
3. YATIRIM KONULARI, YATIRIM YERİ VE YATIRIM SÜRESİ	12
3.1 YATIRIM KONULARI.....	12
3.1.1 Aile İşletmeciliği Faaliyetlerinin Geliştirilmesine Yönelik Altyapı Sistemleri Yatırımları	13
3.1.2. Arıcılık ve Arı Ürünlerinin İşlenmesi ve Paketlenmesine Yönelik Yatırımlar	19
3.1.3 Bilişim Sistemleri ve Eğitimi Yatırımları (Akıllı Tarım Uygulamaları).....	21
3.1.4 El Sanatları (Zanaatkârlık) ve Katma Değerli Ürünler Yönelik Yatırımlar	21
3.1.5 İpek Böceği Yetiştiriciliği Tesisi Yatırımları	22
3.1.6 Su Ürünleri Yetiştiriciliği Yatırımları	22
3.1.7 Makine Parkları Yatırımları	23
3.1.8 Tıbbi ve Aromatik Bitki Yetiştiriciliği (İşlenmesi, Paketlenmesi ve Depolanması) Yatırımları	23
3.1.9 Yatırım Konuları Hakkında Genel Hususlar	24
3.2 UYGULAMA İLLERİ.....	27
3.3 YATIRIM SÜRESİ	27
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	27
4. BAŞVURU SAHİPLERİNDE ARANACAK ÖZELLİKLER	27
4.1 BAŞVURU SAHİPLERİNDE ARANACAK ÖZELLİKLER	27
4.2 UYGUN OLMAYAN BAŞVURU SAHİPLERİ.....	28

BEŞİNCİ BÖLÜM.....	29
5. HİBEYE ESAS PROJE TOPLAM TUTARLARI, DESTEKLEME ORANI VE PROJE GİDERLERİ.....	29
5.1 YATIRIM TUTARI VE DESTEKLEME ORANI	29
ALTINCI BÖLÜM	30
6. PROJE GİDERLERİ	30
6.1 HİBE DESTEĞİ KAPSAMINDAKİ PROJE GİDER ESASLARI	30
6.2 GİDER KALEMLERİ.....	30
6.2.1 İnşaat İşleri Alım Giderleri.....	31
6.2.2 Makine, Ekipman ve Malzeme Alım Giderleri	32
6.3 PROJE KAYNAKLARINDAN KARŞILANAMAYACAK GİDERLER.....	33
6.4 AYNİ KATKILAR.....	34
YEDİNCİ BÖLÜM	34
7.PROJE BAŞVURULARI.....	34
7.1 BAŞVURU SÜRESİ	34
7.2 BAŞVURACAKLARA SAĞLANACAK TEKNİK DESTEK	35
7.3 BAŞVURULACAK YERLER.....	35
7.4 BAŞVURU ŞEKLİ.....	35
7.5 PROJE BAŞVURU DOSYALARI.....	35
7.5.1 Başvuru Dosyası Hazırlanması ve Teslimi Aşaması İşlem Sırası	37
7.6 BAŞVURU NUMARASI.....	40
SEKİZİNCİ BÖLÜM.....	41
8. PROJE BAŞVURULARININ İL DÜZEYİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ	41
8.1 BAŞVURU DOSYASININ TESLİM ALINMASI.....	41
8.2 İL PROJE DEĞERLENDİRME KOMİSYONU	41
8.3 YATIRIM BAŞVURULARININ İDARİ UYGUNLUK AÇISINDAN İNCELENMESİ	41
8.4 BAŞVURU SAHİPLERİNİN VE PROJELERİN UYGUNLUĞUNUN İNCELENMESİ.....	42
8.5 BAŞVURULARIN PROJE DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	42
8.6 NİHAİ SIRALAMA, SEÇİM VE İL PROJE DEĞERLENDİRME RAPORU.....	43
8.7 HİBE BAŞVURUSUNUN REDDEDİLME NEDENLERİ.....	44
DOKUZUNCU BÖLÜM	45
9. NİHAİ DEĞERLENDİRME KARARI VE HİBE SÖZLEŞMESİ	45
9.1 NİHAİ DEĞERLENDİRME KARARI	45
9.2 DEĞERLENDİRME SONUÇLARININ AÇIKLANMASI	46
9.3 HİBE SÖZLEŞMESİ	46
9.4 HİBE SÖZLEŞMELERİNDE TEMİNAT ALINMASI	47
9.5 HİBE SÖZLEŞMESİ AKDİ	48

9.6 HİBENİN NİHAİ TUTARI.....	48
9.7 YÜKÜMLÜLÜKLERİN YERİNE GETİRİLMEMESİ	48
9.8 HİBE SÖZLEŞMESİNİN FESHİ	49
9.9 HİBE SÖZLEŞMESİNDE YAPILACAK DEĞİŞİKLİKLER	49
9.10 HİBE SÖZLEŞMESİNİN TASFİYESİ	49
ONUNCU BÖLÜM	50
10. UYGULAMALAR, SATIN ALMALAR VE ÖDEMELER.....	50
10.1 PROJE UYGULAMALARININ İZLENMESİ	50
10.2 PROJE UYGULAMA AŞAMALARI	51
10.2.1 Proje Uygulama Durumuna İlişkin Rapor Düzenlenmesi	51
10.2.1.1 Başlangıç Raporu	51
10.2.1.2 İlerleme Raporları.....	51
10.2.1.3 Nihai Rapor	51
10.3 SATIN ALMA VE UYGULAMA SÖZLEŞMELERİNİN TAKİBİ VE UYGULANMASI... ..	52
10.4 PROJE HARCAMALARININ KONTROLÜ	53
10.5 ÖDEME ÖNCESİ YERİNDE KONTROLLER	53
10.6 ÖDEMELER	54
10.7 PROJE HESAPLARI	57
10.8 BÜTÇE İÇİ DEĞİŞİKLİKLER	57
10.9 UYGULAMA SORUMLULUĞU	57
10.10 PROJE İLE SAĞLANAN TESİSİN MÜLKİYETİ.....	58
ON BİRİNCİ BÖLÜM.....	58
11. DENETİM VE YAPTIRIMLAR	58
11.1 DENETİM.....	58
11.2 YAPTIRIMLAR.....	58
ON İKİNCİ BÖLÜM	59
12. ÇEŞİTLİ VE DİĞER HÜKÜMLER.....	59
12.1 İTİRAZLAR.....	59
12.2 TÜZEL KİŞİLERDE SERMAYE PAY ORANI VE İSİM DEĞİŞİKLİĞİ	59
12.3 DİĞER DESTEKLERDEN YARARLANMA	59
12.4 PROGRAMIN UYGULANMASINA İLİŞKİN YAYINLAR	59
ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	60
13. EKLERE AİT LİSTE	60
13.1 HİBE BAŞVURU FORMUNUN EKLERİNE AİT LİSTE.....	60
13.1.1 Yatırım Projesi ve Başvuru Sahibi ile İlgili Bilgi ve Belgeler	60
13.1.2 Proje Bütçe Tabloları.....	60
13.1.3 Yatırım İşletme Planı Dosyası.....	60

13.1.4 Hibe Sözleşmesi	60
13.1.5 Destekleyici Belgeler	60
13.2 HİBE SÖZLEŞMESİ AŞAMASINDA SUNULMASI GEREKEN EK BELGELER	60

Not: İçindekiler menüsünde CTRL tuşuna basılı tutarak listeden gitmek istediğiniz konuya tıklamanız gerekmektedir. CTRL Tuşu kullanmadan listede gezinmek istemeniz halinde Dosya>Seçenekler>Gelişmiş sekmesinden “Köprü izlemek için CTRL+Tıklama kullan” seçeneği kapalı olmalıdır.

GİRİŞ

Bakanlığımızca, üç dönem olarak 2006-2020 yılları arasında uygulanan Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı kapsamında, tabandan tavana doğru yaklaşımla katılımcılığı sağlayan, yerel kapasiteyi ve örgütlenmeyi geliştiren, istihdam yaratma potansiyeli olan, üretici gelirlerini artıran ve çeşitlendiren, tarıma dayalı küçük ve orta ölçekli sanayinin gelişmesini ve yaygınlaşmasını esas alan projeler ile üretime yönelik makine-ekipman alımı projeleri desteklenmiştir.

Programın 2021-2025 yılları arasında devam etmesine yönelik olarak, 27/7/2020 tarihli ve 2800 sayılı Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımlar ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 2800 sayılı Karar kapsamında 81 ilde ekonomik yatırımlar ve kırsal ekonomik altyapı yatırımlarına yönelik proje konularının desteklenmesi öngörülmüştür.

Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımlar ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesine ilişkin 27/7/2020 tarihli ve 2800 sayılı Karar kapsamında yürütülecek olan Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2020/25) gereğince; 81 ilde kırsal alanda ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlamak için gerçek ve tüzel kişilerin ekonomik yatırımlarına yönelik olarak bu rehberde belirtilen usul ve esaslar doğrultusunda hazırlayacakları hibe başvurularının il ve Bakanlık düzeyinde değerlendirilmesi sonucunda uygun bulunanlar bütçe imkanları dâhilinde Programa alınacak ve hibeye esas proje tutarlarının %50'si hibe desteği olarak program bütçesinden karşılanacaktır.

Bu uygulama rehberi, 2020/25 nolu Tebliğ gereğince uygulamanın yapılacağı 81 ilde, kırsal ekonomik altyapı yatırım konularında hibe başvurusunda bulunmak isteyen gerçek ve tüzel kişilerin proje hazırlamalarını kolaylaştırmak ve başvuruları için yol göstermek amacıyla hazırlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. AMAÇ, KAPSAM, DAYANAK VE TANIMLAR

1.1 REHBERİN AMACI

Bu uygulama rehberi; 2020/25 nolu Tebliğ kapsamında kırsal ekonomik altyapı yatırımlarının desteklenmesi için hibe başvurusunda bulunmak ve proje uygulamak isteyen yatırımcılar tarafından yapılacak başvurulara ilişkin usul ve esasları içermektedir.

Bakanlık, kırsal ekonomik altyapı yatırımlarının desteklenmesi kapsamında küçük ölçekli işletmeler için yapılacak yatırımların başvuru sürecinde, potansiyel başvuru sahiplerine destekleyici bilgiler sunarak planlanan tüm faaliyetlerin zamanında ve doğru bir şekilde yerine getirilmesini hedeflemektedir.

Potansiyel yatırımcılar için hazırlanan bu uygulama rehberin amacı, 2020/25 nolu Tebliğ kapsamında ekonomik yararların elde edilmesini sağlayacak uygun nitelik ve yeterli sayıda başvuru yapılmasını sağlamaktır.

Potansiyel yatırımcılar, sundukları projeler ile hibeden faydalanabilmeleri için bu uygulama rehberinde belirtilen şartları sağlamak zorundadırlar.

2020-2021 başvuru dönemi için 21/11/2020 tarih ve 31311 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan ve Bakanlığın internet adresinde ilan edilen 2020/25 nolu Tebliğe ek olarak www.tarimorman.gov.tr adresinde yayımlanan uygulama rehberi, satın alma rehberi ve duyurular da dikkate alınmalıdır.

1.2 KAPSAM

2020/25 nolu Tebliğ, 1/1/2021-31/12/2025 tarihleri arasında, kırsal alanda ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlamak, tarım ve tarım dışı istihdamı geliştirmek, gelirleri artırmak ve farklılaştırmak amacıyla, kadınlar ve genç girişimciler öncelikli olmak üzere gerçek ve tüzel kişilerin ekonomik faaliyetlere yönelik yatırımları için yapılacak hibe ödemelerine ilişkin hususları kapsar.

1.3 DAYANAK

Bu rehber; 18/4/2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanununun 19 uncu maddesi ile 27/7/2020 tarihli ve 2800 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile yürürlüğe konulan Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımlar ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Karar hükümlerine dayanılarak hazırlanan ve 21/11/2020 tarihli ve 31311 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 2020/25 nolu Tebliğin 49 uncu maddesi gereğince (Programın genel uygulama usul ve esaslarına açıklık getirmek, destek sağlamak amacıyla Genel Müdürlük tarafından çıkarılan uygulama rehberi, satın alma rehberi ve genelgeler “www.tarimorman.gov.tr” internet adresinde, bilgilendirme ve açıklamalar ise başvuru sayfasında yayımlanır.) hazırlanmıştır.

Bu rehber, 2020/25 nolu Tebliğde belirtilen genel uygulama usul esaslarını belirler 2020/25 nolu Tebliğde ve bu rehberde yer almayan hususlarda ulusal mevzuat hükümleri ile Genel Müdürlüğün görüş ve talimatları geçerlidir.

1.4 TANIMLAR

Bu uygulama rehberinde geçen;

a) Adres: Herhangi bir toprak parçası veya binanın il, ilçe, mahalle, köy, cadde, sokak ismi, bina numarası, ada ve parsel bilgileri ve benzeri bileşenler ile tanımlanan coğrafi konumunu,

b) Ayni katkı: Başvurusu yapılan yatırımın tamamının gerçekleştirilmesi için hibeye

esas mal alım tutarı dışında tamamı yatırımcı tarafından karşılanan/karşılanacak miktarı,

c) Bakanlık: Tarım ve Orman Bakanlığını,

ç) Çiftçi: Mal sahibi, kiracı, yarıcı veya ortakçı olarak devamlı veya en az bir üretim dönemi ya da yetiştirme devresi tarımsal üretim yapan gerçek veya tüzel kişiyi,

d) Elektronik ağ: “www.tarimorman.gov.tr” internet adresini,

e) Genç girişimci: Başvuru tarihi itibarıyla, 18 yaşını doldurmuş, 41 yaşından gün almamış gerçek kişiyi,

f) Genel Müdürlük: Tarım Reformu Genel Müdürlüğünü,

g) Gerçek kişi: Kırsal ekonomik altyapı yatırım konularında bir ekonomik faaliyet gerçekleştiren kişiyi,

ğ) Güncel uygulama rehberi: 2020/25 nolu Tebliğ kapsamındaki faaliyetlerin yürütülmesinde; uygulama esas ve usullere ilişkin detayları belirlemek amacıyla, başvuru sahibi, yatırımcı, tedarikçi ve programın yürütülmesinden sorumlu Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı personelinin kullanımı için Genel Müdürlük tarafından her yıl hazırlanan güncel rehberi,

h) Hibe sözleşmesi: Proje sahipleri ile il müdürlüğü arasında imzalanan ve hibeden yararlanma esasları ile tarafların yetki ve sorumluluklarını düzenleyen sözleşmeyi,

ı) Hibeye esas proje tutarı: 2020/25 nolu Tebliğde belirtilen kriterleri sağlayan hibe desteği verilecek uygun maliyetler toplamını,

i) İl/ilçe müdürlüğü: Bakanlık il/ilçe müdürlüklerini,

j) İl proje değerlendirme komisyonu (İPDK): Vali yardımcısı başkanlığında; il tarım ve orman müdürü ve il tarım ve orman müdür yardımcısı, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı veya il özel idaresi genel sekreterliği, çevre ve şehircilik il müdürlüğü, ticaret borsası, ziraat odası başkanlığı ile ihtiyaç duyulması halinde proje konusuna göre belirlenen diğer ilgili üniversite, sivil toplum kuruluşu ve kamu kurumu temsilcilerinin yer aldığı en az beş kişiden oluşan ve 2020/25 nolu Tebliğ kapsamında ilinde yapılan proje başvurularını değerlendiren komisyonu,

k) İl proje yürütme birimi (İPYB): İl düzeyinde programın tanıtımından, projelerin uygulamasından, ödeme icmal veya listelerinin hazırlanmasından, onaylanmasından ve tamamlanan projelerin izlenmesinden sorumlu olan, yapılacak iş ve işlemleri il müdürlüğü adına yürüten, ilgili şube müdürü ve proje kontrol görevlileri ile gerektiğinde il müdürlüğü ve diğer kamu kurumu personelinin valilik oluruyla görevlendirilmesi ile oluşturulan en az üç kişilik birimi,

l) İlerleme raporu: Yatırımcı tarafından hazırlanarak dört ayda bir il müdürlüğüne teslim edilen iş gerçekleştirme raporunu,

m) Kapasite artırımına yönelik yatırım: Faaliyetleri doğrultusunda Bakanlıkça başvuru sahibi adına düzenlenmiş izin/kayıt belgelerini almış ve belli bir tarımsal ürünün işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik olarak yapılmış tesisler ile tarımsal üretime yönelik sabit yatırımlar için yeni teknolojiler içeren makine ekipman alımları ve gerekli olması halinde en fazla %60'a kadar inşaat giderlerini kapsayan yatırımı,

n) Kırsal alan: 31/12/2012 tarihli Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre tüm illerde nüfusu 20.000'den az olan yerleşim yerlerini,

o) Kırsal ekonomik altyapı: Aile işletmeciliği faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri, arıcılık ve arı ürünlerine yönelik yatırımlar, bilişim sistemleri ve eğitimi, el sanatları ve katma değerli ürünler, ipek böceği yetiştiriciliği, su ürünleri yetiştiriciliği, tarımsal amaçlı kooperatif ve birlikler için makine parkları, tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği yatırımlarını,

ö) Kırsal mahalle: Köy veya belde belediyesi iken mahalleye dönüşen ve büyükşehir belediyesi sınırları içinde bulunup sosyo-ekonomik durumu, şehir merkezine uzaklığı, belediye hizmetlerine erişebilirliği, mevcut yapılaşma durumu ve benzeri hususlar dikkate alınarak ilgili

ilçe belediye meclisinin kararı ve teklifi üzerine büyükşehir belediye meclisinin en geç doksan gün içinde alacağı karar ile kırsal yerleşim özelliği taşıdığı tespit edilen mahalleleri,

p) Kısmen yapılmış yatırımların tamamlanmasına yönelik yatırım: Belli bir tarımsal ürünün işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanması ile tarımsal üretime yönelik inşaatı yarım kalmış tesislerin inşaatının tamamlanması ve gerekli makine ekipman alımlarını ya da inşaatı tamamlanmış ancak üretime geçmemiş tesislerin makine ekipman alımlarını içeren yatırımı,

r) Küçük ölçekli aile işletmesi: Yıllık 50 kişiden az çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 25 milyon TL'yi aşmayan işletmeyi,

s) Mali bilanço: Bir işletmenin belirli bir tarihte sahip olduğu varlıklar ile bu varlıkların sağlandığı kaynakları gösteren mali tabloyu,

ş) Merkez proje değerlendirme komisyonu: İl proje değerlendirme komisyonu tarafından yapılan inceleme ve değerlendirmeler sonucunda uygun görülen öncelikle proje başvurularına ait değerlendirme raporlarını, ihtiyaç olması halinde uygun görülen proje başvurularını, 2020/25 nolu Tebliğ ve ilgili mevzuatta yer alan esaslar doğrultusunda değerlendiren ve Genel Müdürlük tarafından; aralarında ilgili genel müdür yardımcısı ve daire başkanının bulunduğu en az beş kişiden oluşturulan komisyonu,

t) Mücbir sebep: Taraflardan birinin sözleşme yükümlülüklerini yerine getirmesine engel teşkil edebilecek nitelikte olan deprem, yangın, sel gibi doğal afetler, kanuni grev, genel salgın hastalık, savaş, ayaklanma, kısmi veya genel seferberlik ilanı gibi kişilerin önceden öngörebilmelerine olanak bulunmayan ve bu nedenle önüne geçilmesi mümkün olmayan, dış etkiler sonucu meydana gelen istisnai bir durum veya olayı,

u) Nihai rapor: Yatırıma ait fiili uygulamaların tamamlanmasını takiben ödeme talebi evrakı ile yatırımcı tarafından hazırlanıp il müdürlüğüne teslim edilen ve il müdürlüğüne uygun kabul edilen raporu,

ü) Örtü altı kayıt sistemi belgesi: Üreticilerin örtü altı sistemine kayıtlı olduklarına dair işletmelerinin bulunduğu il ya da ilçe müdürlüklerinden güncel uygulama rehberinin yayımlandığı tarihten sonra alacakları belgeyi,

v) Örtü altı tarım: İklim ve diğer dış etkilerin olumsuzluklarının kaldırılması veya azaltılması için cam, naylon veya benzeri malzeme kullanılarak oluşturulan alçak ve yüksek sistemler altında ileri tarım teknikleri kullanılarak en az 0,5 dekar alanda yapılan sebze, meyve ve süs bitkileri yetiştiriciliğini,

y) Özgün proje: Başvuruda sunulan, daha önce benzeri yapılmamış olan projeyi,

z) Program: Kırsal kalkınma yatırımlarının desteklenmesi programını,

aa) Proje: Hibe desteğinden yararlanabilmek için belirlenmiş nitelikleri sağlayan gerçek ve tüzel kişilerin gerçekleştirecekleri, başvuru konusu olan tesise ait vaziyet planı ile tesisin ihtiyaçlarına göre elde edilen verilere dayanılarak hazırlanan ve yapı aplikasyon projesi/mimari proje, peyzaj projesi, statik proje, mekanik tesisat projesi, makine yerleşim planı ve elektrik tesisat projeleri ile maliyet hesapları dâhil her türlü ayrıntıyı içeren ve ilgili meslek odalarına kayıtlı teknik elemanlarca onaylanmış projeyi,

bb) Proje kontrol görevlisi: Bakanlık tarafından proje kapsamında resmi kontrol yetkisi verilen personeli,

cc) Proje toplam tutarı: Program kapsamında hibeye esas proje tutarı ile tamamı yatırımcı tarafından gerçekleştirilen aynı katkı tutarının toplamını,

çç) Referans fiyat: Uygulama yılı itibarıyla Tarım Kredi Kooperatifi satış birim fiyatları, Pancar Ekicileri Kooperatifi satış fiyatları ve bu listelerde yer almayan konularda Referans Fiyat Komisyonu tarafından belirlenen fiyatı,

dd) Referans fiyat farkı: Başvuruda yer alan hibeye esas mal alım tutarını oluşturan her bir kalemin, o kalem için tespit edilen referans fiyatlardan yüksek olan kısımlarının toplamını,

ee) Referans Fiyat Komisyonu: il müdürü ve/veya il müdür yardımcısı başkanlığında il

proje yürütme birimi personeli içinden en az üç kişiden oluşturulan komisyonu,

ff) Stand-Alone sistem: Fotovoltaik sistemler aracılığıyla üretilen fazla enerjiyi akülerde depolayan, şebekeye bağlı olmayan-bağımsız solar sistemi,

gg) Şebekeden bağımsız (off-grid) sistem: İşletmenin öz tüketimi için en fazla 3 kW güç sağlayan güneş enerjisi sistemini,

hh) Tarımsal ürün: Tütün hariç tüm bitkisel ve hayvansal ürünler ile su ürünlerini,

ıı) Tatbikat projesi: Başvuru konusu olan tesisin ihtiyaçlarına göre arazi ve zemin etütleri yapılmış, statik projesinin tüm inşai ölçülerini, tesisat projesinin inşaatını etkileyen bütün elemanlarını, imalat detaylarına uygun ölçü ve karakterde mimari elemanlarını, detaylarla ilgili referanslarını ve tüm detayları çizim teknikleri ile eksiksiz içeren, gerekli bütün ölçülerin, malzemelerin ve teknik özelliklerinin yer aldığı, yapı aplikasyon projesi/mimari proje, peyzaj projesi, statik proje, mekanik tesisat projesi, makine yerleşim planı ve elektrik tesisat projeleri ile maliyet hesapları dahil her türlü ayrıntıyı içeren ve ilgili meslek odalarına kayıtlı teknik personel tarafından onaylanmış projeyi,

ii) Teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik yatırım: Bakanlık tarafından oluşturulan kayıt sistemlerine kaydı başvuru sahibi adına olan, yasal izinleri alınmış tarımsal işletmeler ve çalışma ve işletme kayıt/onay belgesi mevcut belli bir tarımsal ürünün işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik olarak yapılmış tesislerle ilgili yeni teknolojiler içeren makine-ekipman alımları ve gerekli olması halinde hibeye esas proje tutarının %20'sine kadar inşaat giderini kapsayan yatırımı,

jj) Tüzel kişi: Kırsal alanlarda kurulmuş olan veya faaliyet gösteren projeyi gerçekleştirecek potansiyele sahip olan zanaatkarlık işletmeleri de dahil olmak üzere küçük ölçekli aile işletmelerini,

kk) Uygulama sözleşmesi: Yatırımcılar ile proje kapsamında satın aldıkları makine, ekipman ve malzeme ile inşaat yapım işlerini sağlayan yükleniciler arasında yapılacak sözleşmeyi,

ll) Yapı kayıt belgesi: İlgili mevzuatı gereği aranan koşullar saklı kalmak şartı ile 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun geçici 16 ncı maddesi kapsamında alınan belgeyi,

mm) Yatırımcı: 2020/25 nolu Tebliğ kapsamında proje hazırlayıp başvuruda bulunan ve başvurusu kabul edilerek hibe sözleşmesi imzalayan çiftçi, gerçek ve tüzel kişiyi,

nn) Yeni yatırım: Güncel uygulama rehberinin yayımı tarihi itibarıyla yapı ruhsatı alınmamış, temelden yapılacak inşaat ve makine-ekipman alımını kapsayan, belirli bir tarımsal ürün grubunun işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanması ile tarımsal üretim amaçlı sabit tesis yatırımı,

oo) Yenilenebilir enerji: Jeotermal, biyogaz, güneş ve rüzgâr enerjisini,

öö) Yüklenici: Hibe sözleşmesi imzalanan yatırım projesi kapsamında yatırımcı tarafından satın alınacak makine, ekipman ve malzeme ile inşaat yapım işlerini sağlayan bağımsız gerçek ve tüzel kişiyi,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

2. UYGULAMA BİRİMLERİ, GÖREV VE SORUMLULUKLARI İLE BAŞVURU SAHİBİ VE YATIRIMCILAR

2.1 GENEL MÜDÜRLÜK

Genel Müdürlük;

- a) Program ile ilgili olarak güncel uygulama rehberini hazırlar.
- b) Programın tanıtımını ve yatırımcıların bilgilendirilmesini sağlar. Program kapsamında yapılacak çalışmaların, idari, mali, mühendislik, çevresel ve teknik uygulamalarla uyumlu bir şekilde yürütülmesine destek verir.
- c) Program ile ilgili olarak, yıllık yatırım programı ve bütçe teklifi hazırlıkları, bu tekliflerin ilgili Bakanlık birimlerine iletilmesi ve kabulü için gerekli çalışmaları yapar.
- ç) Program kapsamında il müdürlüğü tarafından onaylanan ödemeleri tahakkuk işlemlerini takiben ödenmek üzere bankaya gönderir.
- d) Programın etkin bir şekilde yürütülebilmesi için izleme, istatistiki çalışma ve gerektiğinde kontrol işlemlerini yapar veya yaptırır.
- e) Programın yürütülmesinde görevli personele yönelik değerlendirme toplantıları veya eğitim programlarının hazırlanmasını ve düzenlenmesini sağlar.

2.2 İL MÜDÜRLÜĞÜ

İl müdürlüğü;

- a) Başvuru sahiplerine, başvuruların hazırlanması konusunda ihtiyaç duyulduğunda gerekli bilgilendirmeyi yapar. Programın tanıtımını ve yatırımcıların bilgilendirilmesini sağlar.
- b) Program kapsamındaki çalışmaların Bakanlık adına 2020/25 nolu Tebliğin 44 üncü ve 45 inci maddelerinde belirtilen sorumluluklar doğrultusunda idari, mali, hukuki, mühendislik ve çevresel uygulamalarla uyumlu bir şekilde yürütülmesini ve Program kapsamında yapılacak tüm çalışmaların il bazında uygulanmasını, izlenmesini, sekretaryasını ve koordinasyonunu sağlar.
- c) Veri tabanına girilen her türlü bilgiden sorumludur. 2020/25 nolu Tebliğ kapsamında yapılacak bütün çalışmalara esas teşkil etmek üzere istenilen bilgileri ivedilikle ve zamanında veri tabanına girer.
- ç) Projelerin; 2020/25 nolu Tebliğ, bu uygulama rehberi ve hibe sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslara göre gerçekleştirilmesinin sağlanmasından, uygulamaya yönelik olarak düzenlenecek tüm belgelerin onaylanmasından ve birer suretinin muhafazasından sorumludur. Talep edildiğinde, bu belgeleri Genel Müdürlüğe gönderir.

2.3 İL PROJE DEĞERLENDİRME KOMİSYONU VE İL PROJE YÜRÜTME BİRİMİ

2.3.1 İl Proje Değerlendirme Komisyonu

- a) Program kapsamında alınan hibe başvurularının idari uygunluğu ile başvuru sahiplerinin ve projelerin uygunluğunu kontrol eder, başvuruları değerlendirme kriterleri açısından inceler, tüm proje başvurularının nihai puanlarını tespit eder, değerlendirme raporlarını ve sonuç tablolarını hazırlar, program teklif listelerini belirler.
- b) Başvuruların, 2020/25 nolu Tebliğe, bu uygulama rehberi ile proje başvurularının değerlendirilmesine yönelik usul ve esasları düzenleyen değerlendirme rehberine uygun olarak il düzeyinde değerlendirilmesinden sorumludur.

2.3.2 İl Proje Yürütme Birimi

a) İl düzeyinde programın tanıtımı, projelerin uygulanması ve tamamlanan projelerin beş yıl süreyle izlenmesi ile ilgili olarak yapılacak iş ve işlemleri il müdürlüğü adına yürütür.

b) İl düzeyinde proje hazırlanması aşamasında potansiyel başvuru sahiplerini Program hakkında ve proje başvurularının hazırlanması konusunda bilgilendirir.

c) Hibe sözleşmesi imzalanmadan önce; başvuru aşamasında elektronik ortama girişi yapılan bilgi ve belgelerle, sunulan hibe sözleşmesi ve eklerinin uyumu ile 2020/25 nolu Tebliğ ve güncel uygulama rehberinde yer alan esaslara göre uygunluğunu yeniden inceler. İnceleme sonucunu bir rapora bağlar, hibe sözleşmelerini düzenler ve hibe sözleşmesi imzalamaya yetkili il müdürüne sunar.

ç) Projelerin uygulamasını 2020/25 nolu Tebliğ, yürürlükteki ilgili mevzuat, bu uygulama rehberi, satın alma rehberi, genelgeler ve uygulama talimatları hükümleri doğrultusunda kontrol eder, izler ve değerlendirir. Ödeme taleplerini inceleyerek uygun olanları il müdürlüğünün onayından sonra Genel Müdürlüğe gönderir.

d) İl proje yürütme biriminde görevli proje kontrol görevlileri, il proje değerlendirme komisyonunda görevlendirilemez.

2.4 BAŞVURU/PROJE SAHİBİ VE YATIRIMCILAR

a) Başvuru/Proje sahipleri ilgili tebliğ ve bu tebliğ uyarınca hazırlanan uygulama rehberi, satın alma rehberi ve kendilerine iletilen tüm dokümanlarda belirtilen usul ve esaslar doğrultusunda hibe başvurusu ve eki dokümanı hazırlamak ve sunmakla yükümlüdürler. Bu dokümanlarda belirtilen nitelikleri taşıyan tüm gerçek ve tüzel kişiler proje sahibi olarak Program kapsamındaki hibe desteğinden yararlanmak amacıyla başvuruda bulunabilirler.

b) Hibe başvurusuna ait değerlendirmeler sonucunda uygunluk kriterlerini sağlayan ve yeterli bulunan proje sahipleri, potansiyel yatırımcı olarak hibe sözleşmesi akdine davet edilirler. Hibe sözleşmesi imzalayan yatırımcılar, yatırımların proje amaçlarına uygun olarak yapılmasından, uygulamaların hibe sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslara göre gerçekleştirilmesinden, doğru olarak belgelendirilmesinden ve belgelerin muhafazasından sorumludur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YATIRIM KONULARI, YATIRIM YERİ VE YATIRIM SÜRESİ

3.1 YATIRIM KONULARI

2020/25 nolu Tebliğ kapsamında, 81 ilde kırsal ekonomik altyapı yatırım konularında uygulanacak;

- Aile işletmeciliği faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri,
- Arıcılık ve arı ürünlerine yönelik yatırımlar,
- Bilişim sistemleri ve eğitimi,
- El sanatları ve katma değerli ürünler,
- İpekböceği yetiştiriciliği,
- Su ürünleri yetiştiriciliği,
- Tarımsal amaçlı kooperatif ve birlikler için makine parkları,
- Tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği

yatırımları destek kapsamında değerlendirilecektir.

3.1.1 Aile İşletmeciliği Faaliyetlerinin Geliştirilmesine Yönelik Altyapı Sistemleri Yatırımları

a) Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin İşlenmesi, Paketlenmesi ve Depolanması

- Başvurular için proje kodu AİFG-A olmalıdır. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.
  - Bu başlık altında yeni tesislerin yapımı, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, faal olan mevcut tesislerin kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu konularında başvurular kabul edilecektir.
  - Meyve ve sebzelerin işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanması için gerekli makine-ekipmanlar konusunda proje kabulü yapılacaktır.
  - Süt işleme ve toplama konusunda proje kabulü yapılacaktır.
  - Et işleme (kesimhaneler hariç) konusunda proje kabulü yapılacaktır.
  - Bitkisel ve hayvansal ürünler ile su ürünlerinin işlenmesine yönelik yatırımlarda, soğutuculu araçların sadece frigofrik kasa veya soğutma tankı kısımları konusunda proje kabulü yapılacaktır.
  - Yatırımcının tarımsal üretimiyle orantılı; çiftlik içinde üretilen ürünlerin işlenmesine yönelik işleme tesisleri, soğuk hava deposu, soğuk oda, soğuk hava deposunun müşterilati olarak kullanılan plastik kasalar, şoklama ünitesi, çelik silo uygun harcama kapsamındadır.
  - Bitkisel ve hayvansal ürünlerin işlenmesine yönelik:
    - ✓ Et işleme(en fazla 0,5 ton/gün işleme kapasitesi) ve süt işleme(en fazla 10 ton/gün işleme kapasitesi),
    - ✓ Meyve ve sebze işleme(Biber salçası, püre, pekmez, marmelat, reçel, pestil, turşu, meyve ve sebze suları, konserve, sirke, közleme, salamura, ekşiler, ezme vb), sofralık zeytin ve zeytin mamulleri, kurutulmuş meyve ve sebzelerin imalatı, boza, salep ve bakliyat,
    - ✓ Mısır kurutma,
    - ✓ Baharat, bitki çayları,
    - ✓ Pamuk yağı, defne yağı ve susam yağı,(işlenme, paketleme ve depolama) destek kapsamındadır.
  - **Süt ve süt ürünlerinin işlenmesi, soğutulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik yatırımlarda uygun harcama kapsamında kabul edilecek malzeme ve ekipmanlar:**
  - Süt kabul tankı, tartım kantarı, çiğ süt depo tankı, santrifüj pompa, otomatik pastörizatör, krema seperatörü, dinlendirme kazanı, CIP ünitesi (kimyasal tankı, su tankı, satrifüj pompa), mayalama teknesi, salamura pastörizatörü, kapama makinesi, teleme tarağı, karıştırma aparatı, faraş peynir arabası, proses tankı, tambur süzdürme, haşlama makinesi, kurutma arabaları, peynir kalıpları, doğrama makinesi, vakum makinesi, süzdürme arabası, arabalar, ambalajlama makinesi, dolum tankı, dolum makinesi, krema pastörize kazanı, yayık makinesi, şekillendirme makinesi, gramaj makinesi, soğuk oda, buhar kazanı ve tesisatı, laboratuvar malzemeleri, süt ürünlerinin işlenmesinde kullanılacak diğer makine ve ekipman alımları hibe kapsamında değerlendirilir.
  - Proje, uygulama sonunda gerekli olan ulusal izin ve ruhsatlara sahip olmalıdır.
- #### Süt Toplama Tesisleri
- Başvuruda bulunacak söz konusu işletmelerin, kuracakları süt toplama tesisinin/tesislerinin toplam kapasitesi mevcut işletmenin kapasite/ekspertiz raporlarında belirtilen günlük süt işleme kapasitesinden fazla olamaz.

- Tesis, 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu ve güncel 17.12.2011 tarih ve 28145 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Gıda İşletmelerinin Kayıt ve Onay İşlemlerine Dair Yönetmelik ile yürürlükteki diğer mevzuat hükümlerine uygunluk arz etmelidir.
- Çiğ süt toplamada kullanılan, süte temas edecek tankların en az 250 L/gün kapasitede olması, yeni olması, otomatik temizleme sistemine sahip olması, sıcak su kaynağının sağlanması, süt kamyonuna süt transferini sağlamak için entegre olmuş süt pompasına sahip olması ve kullanılacak tankların yüzeylerinin, “Hayvansal Gıdalar İçin Özel Hijyen Kuralları Yönetmeliği” ve “Gıda Hijyeni Yönetmeliği” hususlarına uygun; bakımlı, kolay temizlenebilir, gerektiğinde dezenfekte edilebilir olması gerekir.
- Çiğ süt toplamada kullanılan tesisin yeri/yerleri, elektrik ve su tesisatları abonelikleri ile tankın konacağı parsel/parseller proje sahibi adına tapulu/kayıtlı olmalıdır, bu belgeler başvuru sırasında online olarak diğer belgeler bölümüne yüklenmelidir. Kooperatif ve ilgili birliklerde parsel ve abonelikler ortaklarının/üyelerinin adına olabilir. Bu taktirde ortakların ve/veya üyelerin bu tesis/tesislerin kendi adlarına kayıtlı parselde uygulama rehberinin yayımı tarihinden itibaren kurulmasına ve en az 7 yıl süresince faaliyet göstermesine ve aboneliklerle ilgi tüm harcamaların kendilerince karşılanacağına dair rızalarının olduğu noter onaylı muvafakatname vermeleri ve bu belgeleri başvuru sırasında online olarak diğer belgeler bölümüne yüklemeleri gerekir. Bu belgelerin eksik, yanlış, uyumsuz olması veya yüklenmemesi halinde başvuru geçersiz olarak sayılacaktır.
- Mevcut işletmelerde yapılacak kapasite artırımını projesi uygulanması sonunda kurulacak süt toplama tesis/tesisleri gerekli güncel ulusal izin ve ruhsatlara sahip olmalıdır.
- Projelendirilecek süt toplama tesisi/tesisleri:
  - ✓ Faaliyette bulunan işletmeler için, işletmelerin kurulu bulunduğu il ve/veya ilçe sınırlarını,
  - ✓ 2020/25 nolu Tebliğin 11 inci maddesi üçüncü fıkrası (b) bendinde belirtilen tüzel kişiliklerin ana sözleşmesi ve/veya tüzüklerindeki faaliyet gösterdikleri alanı,
 kapsamalıdır.

b) Tarımsal Ürünlerin Depolanması (Çelik Silo-Soğuk Hava Deposu)

- Başvurular için proje kodu AİFG-B olmalıdır. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.
- Bu başlık altında yeni tesislerin yapımı konusunda başvurular kabul edilecektir. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.

c) Tarımsal Sabit Yatırımlar (Ahır, ağıl, kanatlı kesimhanesi, muz ve/veya sebze yetiştirilen örtü altı tesisler)

- Başvurular için proje kodu AİFG-C olmalıdır. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.
- Proje sahipleri, hayvansal üretime ait proje başvurusunda bulunabilmek için en az 10 büyükbaş veya 40 küçükbaş yetişkin hayvan mevcudu olduğunu belgelemelidir.
- Hayvansal üretime ait yatırımcının uygulayacağı projede 10 küçükbaş hayvan için işletme adına kayıtlı en az 3 dekar ekili yem bitkisi ve/veya çayır arazisi olmalı ve/veya bir yem bitkisi üreticisinden hayvan sayısı ile orantılı olarak gerekli yem bitkisini temin edeceğine dair imzaladığı sözleşmeyi veya köy tüzel kişiliğinde yeterli miktarda mera alanı olduğuna dair belgeyi hibe sözleşmesi ekinde sunmalıdır. Büyükşehirlerde köy tüzel kişiliklerin bulunmaması nedeniyle, yatırımcı, İl/İlçe Tarım ve Orman Müdürlüklerince hazırlanmış yeterli miktarda mera alanı olduğuna dair belgeyi hibe sözleşmesi ekinde sunmalıdır.

- Hayvansal üretime ait yatırımcının uygulayacağı projede 1 büyükbaş hayvan için işletme adına kayıtlı en az 3 dekar ekili yem bitkisi ve/veya çayır arazisi olmalı ve/veya bir yem bitkisi üreticisinden hayvan sayısı ile orantılı olarak gerekli yem bitkisini temin edeceğine dair imzaladığı sözleşmeyi, hibe sözleşmesi ekinde sunmalıdır.
- Hayvansal üretime yönelik sabit yatırım başvurularında, mevcut tesislerin tamamlanması ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu konularında iklimlendirme ve havalandırma sistemleri destek kapsamında değerlendirilecektir.
- Meyve bahçelerinde kuyruk milinden hareketli hasat makineleri (ceviz, zeytin, badem, dut, erik, kayısı, vişne, Antep fıstığı vb. ürünlerin hasatında kullanılacak), gölgeleme, sisleme, don ve dolu önlemeye yönelik makine ve ekipmanların alımı, kendi üretim kapasitesi ile sınırlı olmak kaydıyla boylama ve paketleme tesisi yatırımlarına ilişkin harcamalar uygun harcama kapsamında değerlendirilir.

Kendinden motorlu, tekerlekli ve/veya kendinden yürür hasat makineleri hibe desteği kapsamında değildir.

Yatırımcıların yukarıdaki konularda proje sunabilmeleri için üzüm bağları (asma) için en az beş dekar, diğer meyve türleri için en az onbeş dekar mevcut meyve bahçesi ve/veya üzüm bağlarının bulunması ve ÇKS'ye kaydedilmiş olması gerekir.

- Yatırımcının, faal tarımsal işletmesiyle orantılı; balya, silaj makinesi ve çiftlik gübresi depolama ve/veya işleme ve dağıtma sistemleri hibe kapsamında değerlendirilir.

Kontrollü örtü altı tarım

- Bu başlık altında yeni tesislerin yapımı, faal olan mevcut tesislerin teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu konularındaki başvurular kabul edilecektir.
- Aile işletmeciliği faaliyetlerinin geliştirilmesi konusunda mevcut tesislerin teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu konularındaki başvurularda Örtü Altı Kayıt Sistemi Yönetmeliğine uygun olarak örtü altı yetiştiriciliği yaptığı örtü altı kayıt sisteminde (ÖKS) kayıt altına alınan işletmeler ile yeni tesis başvurularında proje sonrası Örtü Altı Kayıt Sistemi Yönetmeliğine uygun olarak ÖKS'ye kayıt yaptırması şartı ile kontrollü örtü altı üretim koşullarına sahip en az 0,5 dekar en fazla 10 dekar büyüklüğünde sera kuracak ya da sera modernizasyonu yapacak üreticilerin projeleri hibe kapsamında değerlendirilir.

Bitkisel Üretime Yönelik Örtü Altı Tarım: Örtü altı bitkisel üretim tesisi yüksek plastik tünel şeklinde inşa edilen, oluk altı yüksekliği en az 3 m olan bağımsız veya bloklar halinde yapılabilen, konstrüksiyonunda galvaniz profil ve/veya galvaniz boru kullanılarak muz, sebze ve süs bitkisi yetiştiriciliğinin yapıldığı tesisi ifade eder. Örtü Altı Süs Bitkisi Yetiştiriciliği: Dış mekân, iç mekân, kesme çiçek ve soğanlı yumrulu bitki yetiştiriciliğini kapsar.

- Örtü altı üretim tesislerinde dekar başı maliyet:
  - ✓ Isıtma sistemi olarak katı yakıtlı bir sistem kullanıldığında en fazla 100.000TL/daa
  - ✓ Isıtma sistemi olarak YEÜ kaynakları kullanıldığında en fazla 130.000 TL/daa olmalıdır.
- Örtü altı tarım tesisinde; tesisin inşasında kullanılan konstrüksiyon ve diğer yapı

elemanları, altyapı işleri, beton işleri, örtü malzemesi ve ekipmanları hibeye esas proje giderleri olarak değerlendirilir.

- Yeni tesislerin yapımı için başvurusu yapılan örtü altı tarım tesisi projeleri akıllı sulama sistemleri, akıllı otomasyon sistemleri ve benzeri sulama sistemlerini, gübreleme sistemi ve ısıtma sistemini bir bütün olarak içermelidir. Isıtma sistemi katı yakıtlı bir sistem olabildiği gibi alternatif enerji sistemlerinden de yararlanılabilir. Hibeye esas proje giderleri arasında ısıtma sisteminin yanında izolasyon sistemleri ve ısı pompası da uygun giderler kapsamında kabul edilir.
- Mevcut ve hâlihazırda üretim yapılan, örtü altı kayıt sisteminde (ÖKS) kayıt altına alınmış, en az 0,5 dekar en fazla 10 dekar büyüklüğündeki seraların teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu için yenilenebilir enerji, akıllı sulama sistemleri, akıllı otomasyon sistemleri (havalandırma) ve benzeri sulama sistemleri, gübreleme sistemi ve ısıtma sistemi, ısı perdesi ve polikarbon sera örtüsü, tesisin tarımsal üretim kapasitesi hesaplanmak şartıyla, hibe kapsamında değerlendirilir. Örtü malzemesi olarak en az 36 ay ömürlü örtü altı malzemesi kullanılmalıdır.
- Teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon başvurularında ısıtma sistemi olarak YEÜ kaynakları projelendirildiğinde; örtü altı üretim tesislerinde YEÜ dahil dekar başı maliyetin en fazla %30'u, YEÜ hariç akıllı sulama sistemleri, akıllı otomasyon sistemleri (havalandırma) ve benzeri sulama sistemleri, gübreleme sistemi ve ısıtma sistemi, ısı perdesi ve polikarbon sera örtüsü, bir bütün olarak projelendirildiğinde ise katı yakıtlı örtü altı üretim tesislerinde geçerli dekar başı maliyetin en fazla %60'ı olmalıdır.
- Projenin tamamlanmasının ardından, gerçekleştirilen yeni tesislerin büyüklükleri (0,5-10 daa) örtü altı kayıt sistemine (ÖKS) kaydedilerek nihai rapor ekinde sunulur.

Sulama Sistemi Desteklemeleri

- Aile işletmeciliği faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri konusunda yer alan kapama meyve bahçesi ve sebze yetiştiriciliği alanları ile tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği konularında sulama sistemlerine en fazla 10 dekara kadar destek verilir.
- Kapama meyve bahçesinde; hidrosiklon, filtre grubu, gübre tankı, vana grubu, yan boru, lateral boru ve 5x5 ağaç için 400 m antisifonlu basınç ayarlı lateral boru ve bağlantı ek parçaları hibe desteği kapsamında değerlendirilir. Bu malzemeler için dekar başı maliyet:
  - ✓ Yeraltı damla sulama sistemlerinde en fazla 1.800 TL/daa
  - ✓ Basınç ayarlı yerüstü damla sulama sistemlerinde en fazla 1.100 TL/daa
  - ✓ Basınç ayarsız yerüstü damla sulama sistemlerinde en fazla 890 TL/daa olmalıdır.
- Sebze yetiştiriciliği alanları ile tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliğinde; filtre grubu, vana grubu, ana ve yan hatlar ile lateral boru ve ek parçaları hibe desteği kapsamında değerlendirilir. Bu malzemeler için dekar başı maliyet:
  - ✓ Basınç ayarlı sulama sistemlerinde en fazla 1.950 TL/daa
  - ✓ Basınç ayarsız sulama sistemlerinde en fazla 1.200 TL/daa olmalıdır.
- Sunulacak projeler sadece sulama konusunu içemeyip ilgili konuda alınacak makine ve ekipmanları da içermelidir.

ç) Kültür Mantarı

- Başvurular için proje kodu AİFG-Ç olmalıdır. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.
- Bu başlık altında yeni tesislerin yapımı, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, faal olan mevcut tesislerin kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya

modernizasyonu konularındaki başvurular kabul edilecektir.

- Kültür mantarı yetiştiriciliğine yönelik sera ve gerekli makine/ekipmanları uygun harcama kapsamında değerlendirilir.
- Bu başlık altındaki inşai faaliyetlerin maliyetleri güncel  evre ve Őehirlik Bakanlığı birim fiyatlarını aşmamalıdır.

d) Yenilenebilir Enerji Tesisleri

- Başvuru projesi sadece yenilenebilir enerji üretimi konusunda b t çlendirilmişse başvuru kodu AİFG-D olmalıdır. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.
- Bu başlık altında faal olan mevcut tesislerin teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu konularındaki başvurular kabul edilecektir.
- 2020/25 nolu Tebliğin 8 inci maddesinde belirtilen yatırım konularında sunulan projelerde yenilenebilir enerji kullanımını da b t çlendirilmiş ise ilgili yatırım konusuna ait başvuru kodu kullanılmalıdır.

Örneğin yeni tesis kapsamında süt işleme tesisi kuracak olan yatırımcı söz konusu tesisin elektrik ihtiyacını güneş enerji panelleri ile karşılamak üzere projesini b t çlendirmiş ise; başvuru kodu AİFG-A olmalıdır.

- Yenilenebilir enerji kaynağı olarak jeotermal, biyogaz, güneş ve rüzgâr enerjisi kullanılacak bütün yatırım konularında, yenilenebilir enerji üretimi mevcut veya 2020/25 nolu Tebliğ kapsamında kurulacak tesisin kapasite raporunda hesaplanan yıllık enerji ihtiyacının en az %51'ini en fazla %110'unu karşılayacak Şekilde projelendirilmesi halinde hibe desteğinden faydalandırılır. Elde edilen enerjinin, mevcut veya 2020/25 nolu Tebliğ kapsamında kurulacak tesisteki enerji ihtiyacının %110'unu aşması durumunda elde edilen toplam enerji ile tesiste ihtiyaç duyulan enerji oranlanarak hibe ödemesi yapılır. Bu oranların dışında kalan kısımlar aynı katkı olarak karşılanır.
- Yenilenebilir enerji üretimi haricindeki yatırım konuları için yapılacak başvuruya esas yatırım projesinin bir  nitesi yenilenebilir enerji üretimi  nitesi ise, mücbir sebepler kapsamında, uygulamanın herhangi bir aşamasında, projede öngörülen kurulu gücün %51'in altına düşmesi ve bu durumun da resmi belgelerle tespit edilmesi halinde, yenilenebilir enerji üretimi ünitesine ait giderler hibeye esas proje tutarından düşürülerek, yatırımın geri kalan kısmı hibe desteği kapsamında değerlendirilir.
- Bağlantı sözleşmesinde belirtilen gücün, bağlantı izni ve ruhsatı veren kurumdan kaynaklanan sebeplerle, projede öngörülen kurulu gücün %51'in altına düşmesi ve bu durumun da resmi belgelerle tespit edilmesi halinde, bu tarihten itibaren yenilenebilir enerji üretim tesisi başvurularında yatırımcının gerekçeleriyle birlikte bir ay içerisinde talep etmesi, il müdürlüğünün mevzuata uyarlılığını inceleyerek il proje yürütme biriminin uygun rapor düzenlemesi ve İl Müdürünün de raporu onaylaması halinde, gerekli belgeler Genel Müdürlüğe gönderilir. Genel Müdürlüğün de talebin mevzuata uyarlılığını tespit ederek uygun görmesi halinde sözleşme tasfiye edilir ve yatırımcının teminatı iade edilir.

Yenilenebilir enerji üretiminde %51 kurulu güç hesaplanırken mevcut trafo üzerinden değil işletmeye ait kapasite raporundaki mevcut makinelerin çalışma süreleri ve g  leri üzerinden hesaplanarak yapılır.

- Ayrıca, yenilenebilir enerji tesisi projesi, tarımsal faaliyetlerde bulunan k  k ölçekli

işletmeler olan yaylacı ve göçerlerin faaliyetleri kapsamında kendi enerji talebini karşılamak amacıyla 3 KW ya kadar off-grid veya stand-alone sistem (PV'ler aracılığıyla üretilen fazla enerjiyi akülerde depolayan, şebekeye bağlı olmayan-bağımsız solar fotovoltaik sistemler) kurulumu içerebilir.

e) Aile İşletmeciliği Faaliyetlerinin Geliştirilmesine Yönelik Altyapı Sistemleri Yatırımlarına Yönelik Genel Hususlar

- Sadece bitkisel üretim yapan veya bitkisel ve hayvansal üretim yapan, güncel ÇKS belgesine veya TÜKAS kaydına sahip gerçek/tüzel kişiler bu konuda başvuru yapabilirler.
- Başvuru sahipleri söz konusu faaliyetlerini yatırımın uygulandığı alanda yatırım bitiminden itibaren 5(beş) yıl boyunca devam ettirmelidirler.
- Aile işletmeciliği faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri konusunda yapılan başvurularda, mevcut kümeslerin 18/3/2010 tarihli ve 5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu hükümleri ile birlikte 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu hükümlerine göre zorunlu olan Biyogüvenlik tedbirleri hibe kapsamında değerlendirilir.
- Bitkisel ve hayvansal üretime dair kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon konularında proje sunulması halinde işletme kayıt belgesi, kapasite raporu veya ekspertiz raporu sunulması gereklidir. Bu rapor il müdürlüğünden alınır.
- Yeni tarımsal işletme ya da mevcut tarımsal işletme içinde yeni tesis kurulumunda tarım alanları veya mevcut işletmelerin genişletileceği / büyütüleceği tarım alanlarının, Tarım Arazilerinin Korunması, Kullanılması ve Planlanmasına Dair Yönetmelik ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu kapsamında izinlendirilmiş olması gereklidir.
- Tarımsal Sabit Yatırımlar başlığında yer alan hayvancılık yatırımlarının mevcut işletmelerde tevsi yatırım (inşai, makine-ekipman alımı) olması durumunda yasal izin ve ruhsatların başvuruda sunulması gereklidir. İnşai faaliyet içermeyen “hasat makineleri (ceviz, zeytin, badem, dut, erik, kayısı, vişne, antep fıstığı, vb. ürünlerin hasatında kullanılacak), çiftlik gübresi dağıtma sistemleri, balya, silaj makinesi” gibi makine ve ekipman alımlarında yatırımcıların İl/İlçe Tarım ve Orman Müdürlüklerinden alacakları kapasitelerini bildirir belge (alınacak makinenin nevine bağlı olarak ÇKS, TÜKAS, İşletme Kapasite Raporu, vb. belgelerden herhangi biri) sunmaları halinde Yapı Ruhsatı ve Yapı Kullanım İzin/Yapı Kayıt Belgesi şartı aranmaz.
- Yeni inşa edilecek olan veya mevcut işletmelerin projeleri (modernizasyon, vb.) sit alanları, milli parklar, tabiat parkları, özel çevre koruma bölgesi gibi alanlarda ise; projenin ilgili kurumun kanun ve yönetmeliklerine göre izinlendirilmiş olması gereklidir.
- Faal tarımsal işletmesiyle orantılı; balya, silaj makinesi ve çiftlik gübresi depolama ve/veya işleme ve dağıtma sistemleri hibe kapsamında değerlendirilir. Silaj makinesi başvurularında her bir yatırımcı için toplam uygun harcama tutarı üst limiti en fazla 50.000 TL ve balya makinesi başvurularında her bir yatırımcı için toplam uygun harcama tutarı üst limiti en fazla 100.000 TL ile sınırlıdır. Bu konularda yapılacak başvurularda, yatırımcının kendine ait traktörü ile alacağı makine/ekipmana uygun büyükbaş/küçükbaş hayvan mevcudu olmalı ve bunlarla ilgili belgeleri proje başvurusunda KKYDP on-line başvuru sisteminde yer alan diğer kategorisi altındaki bölüme yüklemelidir.
- Hayvansal üretime yönelik sabit yatırımı ile orantılı olmak koşuluyla süt soğutma tankları, süt sağım sistemleri, yem karma makinesi (sabit/hareketli), yem kırma/ezme

makinesi, büyükbaş/küçükbaş hayvanlar için yemlik ve suluk, hayvan padok sistemleri, üstü kapalı kaba yem deposu hibe kapsamında değerlendirilir.

- Süt sığırcılığında asgari ekiliş miktarının belirlenmesinde sağmal hayvan sayısı esas alınır.

Bitkisel veya hayvansal üretim yapan işletmelerin sadece bir tanesi için başvuru yapılabilir.

Örneğin; Yatırımcı yukarıdaki gruplardan sadece bir grubun içinde bulunan mal alımlarından birini, birkaçını veya tamamını almak için başvuruda bulunabilir. Yatırımcı aynı anda çadır ağıl, ahır (hayvansal üretim) ve yüksek plastik tünel için (bitkisel üretim) başvuruda bulunamaz.

- **Yatırımın yapılacağı yerin hisseli olması durumunda;**
  - ✓ Hissedarlardan birisinin başvuruda bulunması halinde, diğer hissedarlar tarafından yatırımcıya muvafakat verildiğini, sahibi oldukları arsa üzerinde inşaat yapılmasına rızaları olduğunu ve işletmenin faaliyete geçtikten sonra en az 5 yıl boyunca işletmenin faaliyetine engel olabilecek ölçüde başka bir tesis kurmayacaklarını gösteren noter tasdikli belgenin başvuru aşamasında online olarak diğer belgeler kısmına yüklenmesi gerekmektedir. Plansız Alanlar İmar Yönetmeliğinin 17 nci maddesine göre hisseli alanlarda sadece bir hissedara yapı izni/ruhsatı verildiğinden aynı parsel için başka bir hissedar başvuru yapamayacaktır.
  - ✓ Ulusal mevzuat gereği alınması gereken tüm yasal izin ve ruhsatlardan başvuru sahipleri sorumludur.

3.1.2. Arıcılık ve Arı Ürünlerinin İşlenmesi ve Paketlenmesine Yönelik Yatırımlar

- Başvurular için proje kodu AÜİP olmalıdır. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.
- Bu başlık altında yeni tesislerin yapımı, mevcut tesislerin teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu konularındaki başvurular kabul edilecektir. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.
- Arıcılık faaliyetleri için yatırımcı başına en az 30 ve en fazla 500 kovan tedariki hibe kapsamındadır.
- Arıcılık ve arı ürünlerinin başvuru kapsamlarının geliştirilmesi ayrıca şebekeden bağımsız solar fotovoltaik (off-grid) sistemler konusunda proje kabulü yapılacaktır.
- Küçük ölçekli işletmeler için arıcılık ve arı ürünlerine yönelik yatırımlar başlığı altında, arıcılık ve arı ürünlerinin üretimi, işlenmesi ve paketlenmesi konusunda proje kabulü yapılacaktır.
- Arıcılık üretimini geliştirmek isteyen küçük ölçekli çiftçilere ve üretim tesislerine arıcılık ve arı ürünlerinin üretimi, işlenmesi ve paketlenmesi konusunda ekipman alımı yoluyla destek sağlanacaktır.
- Arıcılık yatırımları kapsamında,
  - ✓ Bal ve diğer arı ürünlerinin üretimine yönelik 30 ile 500 kovan aralığındaki işletmeler,
  - ✓ Ana arı üretimine yönelik yatırımlar,
  - ✓ Bal ve diğer arı ürünlerinin işlenmesi ve paketlenmesine yönelik tesisler desteklenecektir.
- Bu konu başlığı altında bal ve arı ürünlerinin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması için müştemilatının inşası, arıcılıkla ilgili ekipman alımı, çiftlik içerisinde balın işlenmesi ve paketlenmesi için işleme ve paketleme hatları satın alınması veya mevcut hatların modernizasyonu, lisanslı üreticiler tarafından ana arıların üretilmesi için

yetiştirme istasyonlarının kurulması ve donatılması, işleme ve paketlemeye yönelik tesis kurulumlarında kendi tüketimi için yenilenebilir enerji üretimi amacıyla inşaat işleri ve makine/ekipman alımı harcamaları destek kapsamındadır.

Sadece arıcılık için proje başvurusunda bulunan yatırımcı en az bir yıldır Arıcılık Kayıt Sistemine (AKS) kayıtlı olduğunu gösteren belge sunmalıdır.

Sabit işletme için proje sunan yaylacılar ile bal ve diğer arı ürünlerinin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması için yeni tesis ve tamamlama niteliğinde proje sunanların projelerinde yerin mülkiyet belgesi başvuran yatırımcı adına olmalıdır. Diğer konularda gezici arıcı ve yaylacılar için yapılan proje başvurularında kışlamanın yapılacağı/malzemelerin depolanacağı/saklanacağı sabit işletmenin olduğu yerin mülkiyet belgesi veya en az 7 yıllık noter onaylı kira sözleşmesi istenir. Yaylacılar ve gezginci arıcılar için bitkisel üretim yapma zorunluluğu yoktur.

- Ayrıca, sadece arıcılık faaliyetleri söz konusu olduğunda, 3 kW'a kadar şebekeden bağımsız (off-grid) sistemli yenilenebilir enerji yatırımları da desteklenmektedir. Bu projeler, arıcılık/bal üretimi yapan işletmelerin geçer faaliyetleri kapsamında kendi enerji taleplerini karşılamak amacıyla 3 kW'a kadar off-grid veya stand-alone sistem kurulumunu içermelidir.
- Bal ve diğer arı ürünlerinin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması için proje sunan mevcut tesislerin, 5393 sayılı Belediye Kanunu ile 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu hükümlerine uygun üretim ve kayıt sertifikaları bulunmalıdır. Mevcut tarımsal işletme içinde yeni tesis kurulumunda yukarıda belirtilen sertifikalar nihai ödeme talebinde ibraz edilmelidir.
- **Hibeye esas bütçe kapsamında işletme kapasitesine uygun olmak şartıyla değerlendirilen malzemeler şunlardır:**
  - ✓ Ana arı malzemeleri,
  - ✓ Polen kapanlı yeni kovanlar (boş) ve parçaları,
  - ✓ Kovanlar için gerekli aparatlar (Petek yapıştırma makinesi, bal tenekesi, sır alma bıçağı, bal refraktometresi, asit buharlaştırma aparatı, bal mikseri, şapka tipi uçan haşere tuzağı, tekli oksalik asit buharlaştırma aparatı, nano gümüş içerikli malzemeler, çekiçli el demiri, çerçeve tutma aleti, organik asit eldiveni, arıcı pürmüz çakmağı, erkek arı gözü peteği, kabarmış mum peteği, bal mumu eritme makinesi, elektronik kontrollü çit sistemi, bal taşıma sandığı, bal sağım çadırı, çerçeve delme aleti, polen kurutma ve temizleme makinesi)
  - ✓ Bal dinlendirme tankları,
  - ✓ Arı yemlikleri,
  - ✓ Arıcılık elbise ve kıyafetleri,
  - ✓ Bal eritme kazanları,
  - ✓ Körükler,
  - ✓ Bal süzme makinesi, bal dolun ve paketleme makinesi,
  - ✓ 200 adet ve daha fazla sayıda arılı kovan ile gezginci arıcılık yapan üreticiler için güneş enerji sistemi, arıcı barakası veya karavanı alımı,
  - ✓ 100 adet ve daha fazla sayıda arılı kovana sahip ana arı üretimi yapmak isteyen arıcılara; güneş enerji sistemi, çiftleştirme kovani veya kutusu (en az 1.000 adet) ve arıcı barakası veya karavanı alımı,
  - ✓ Bakanlıktan bombus arısı ön izinli veya izinli bombus arısı yetiştiricileri için, bina yapımı ve tadilatı, raf sistemleri, ilgili alet ve ekipman alımı ile diğer

yatırım giderleri.

Hibe kapsamında arı kolonisi alımları destek kapsamında değildir. Nihai ödemede yatırımcının son durumunu gösteren Arıcılık Kayıt Sistemine (AKS) kaydedilmiş kovan sayılarını gösterir belge istenir.

3.1.3 Bilişim Sistemleri ve Eğitimi Yatırımları (Akıllı Tarım Uygulamaları)

- Başvurular için proje kodu BSY olmalıdır. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.
- Bu başlık altında mevcut tesislerin teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu konusundaki başvurular kabul edilecektir. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.
- Gübre ve ilaç gibi kimyasal giderlerinin azaltılması, çevre kirliliğinin azaltılması, yüksek miktarda ve kaliteli ürün sağlanması, işletme ve yetiştiricilik kararları için daha etkin bir bilgi akışının sağlanması, tarımda kayıt düzeninin oluşturulması, çiftlik bilgi yönetimi konularında proje kabulü yapılacaktır.

3.1.4 El Sanatları (Zanaatkârlık) ve Katma Değerli Ürünlere Yönelik Yatırımlar

- Başvurular için proje kodu ESKÜ olmalıdır. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.
- Bu başlık altında yeni tesislerin yapımı, mevcut tesislerin teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu konularındaki başvurular kabul edilecektir. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.
- Bu yatırımlarda amaç, kırsal alanlarda o yöreye uygun olan, bölgeyle özdeşleşmiş, halk tarafından benimsenmiş ürünlerin üretilmesi, işlenmesi, paketlenmesi ve sunuma hazır hale getirilmesi amacıyla çalışacak tesislerinin hibe desteği ile kurulmasıdır. Bu projelerin hayata geçmesi ile birlikte bölge halkına istihdam oluşturulması ve yöresel ürünlerin ülke genelinde pazara açılması hedeflenmektedir.
- Bu başlık altında; zanaatkârlık faaliyetleri ile gıda olmayan ürünlerin işlenmesi konusunda proje kabulü yapılacaktır.
- Bu başlık altındaki inşai faaliyetlerin maliyetleri güncel Çevre ve Şehircilik Bakanlığı birim fiyatlarını aşmamalıdır.
- **Zanaatkârlık ve katma değerli ürünler için:**
  - ✓ Başvuru sahipleri; 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 18/4/1972 tarihli ve 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu, 1/6/2000 tarihli ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanuna göre kurulmuş kooperatifler ile Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun ilgili maddelerine göre kurulan ıslah amaçlı yetiştirici birlikleri ile bunların üst birlikleri/iktisadi teşekkülleri, 29/6/2004 tarihli ve 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanununun ilgili maddelerine göre kurulan iktisadi teşekkülleri ve ulusal kanunlarca tanınmış gerçek kişiler olmalıdır.
  - ✓ Bitkisel ürünlerin birincil üretimi bu başvuru konusuna uygun değildir.
- **Başlıca zanaatkârlık (el sanatları) ürünleri,** metal işi, ahşap işi, cam eşya üretimi, seramik üretimi, çinicilik, çanak çömlek yapımı, dokumacılık, hasır işleri, sepet dokuma, müzik aletleri yapımı, keçe yapımı, halıcılık, kilimcilik, semer yapımı, taş işleme, sedef döşeme, kâğıt sanatları, hattatlık (kaligrafi), ebru sanatı, saraçlık, yorgancılık, tarak yapımı, süpürge yapımı, folklorik bebek ve giysi yapımı, alçı işleri, tandır yapımı, giysi dekorasyonu, nakış işlemeleridir.
- **Başlıca katma değerli ürünler,** sabun ve gülsuyudur.

3.1.5 İpek Böceği Yetiştiriciliği Tesisi Yatırımları

- Başvurular için proje kodu İPY olmalıdır. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.
- Bu başlık altında yeni tesislerin yapımı konusundaki başvurular kabul edilecektir. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.
- Bu başlık altında, ipek böceği yetiştirilecek dut bahçelerinin kurulumu ve beslenme evi konularında proje kabulü yapılacak olup, bu konular hibe desteği kapsamındadır.
- Bu başlık altındaki inşai faaliyetlerin maliyetleri güncel Çevre ve Şehircilik Bakanlığı birim fiyatlarını aşmamalıdır.
- İpek böcekçiliği projesinin tamamlanmasından sonra nihai rapor ekinde İKS (İpek Böcekçiliği Kayıt Sistemi) kayıt belgesinin sunulması gerekir.

3.1.6 Su Ürünleri Yetiştiriciliği Yatırımları

- Başvurular için proje kodu SÜY olmalıdır. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.
- Bu başlık altında yeni tesislerin yapımı, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, faal olan mevcut tesislerin kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu konularındaki başvurular kabul edilecektir.
- Bu başlık altında, iç sularda üretim faaliyetlerini içeren proje kabulü yapılacaktır.
- Su ürünleri yetiştiriciliği projelerinde yer alan tesisler, en fazla 10-200 ton/yıl arasında üretim kapasitesine sahip olmalıdır veya nihai rapordan önce bu kapasiteye ulaşacağını taahhüt etmelidir. Desteklenecek türler, alabalık, sazan, çipura ve levrek türleridir. Yatırımcıların Su Ürünleri Yetiştiricilik Belgesi'ne sahip olmaları gerekmektedir.
- **Hibeye esas bütçe kapsamında değerlendirilecek inşaat ve malzeme giderleri**
  - ✓ Balık üretme çiftliği için ekipman alımı ve inşaat işleri,
  - ✓ Özellikle balık üretme çiftlikleri için atık su arıtma sistemleri, balık seçimi ve kapalı devre sistemlerle ilgili makine ve ekipman alımı,
  - ✓ Havuzlar ve rezervuarların geliştirilmesi,
  - ✓ Üretim süreçlerinin etkinliğinin artırılması için gerekli ekipmanlar; besleme, balık yemleme veya besleme otomasyon ekipmanı optimizasyonu için ekipman, su devir daim sistemleri için ekipman,
  - ✓ Yumurta ve yavru balık üretimi için ekipman satın alınması ve inşaat işleri,
  - ✓ Üretim ve hasat konusunda kalite ve hijyen koşullarının iyileştirilmesi için ekipmanlar,
  - ✓ Su ürünleri işletmelerinin neden olduğu çevresel etkilerin azaltılması için gerekli ekipmanlar; atık yönetim sistemleri, havuzlar ve rezervuarlardan serbest bırakılan suların arıtılması ve su kalitesi parametrelerinin niteliğini izlemek için gerekli ekipmanlar,
  - ✓ Hasat sonrası ürünün depolanması için küçük soğuk hava depolarının kurulması,
  - ✓ Su ürünleri işletmelerinin inşası ve modernizasyonu,
  - ✓ İç sularda yetiştiricilik yapan işletmeler için işletmenin kapasitesiyle orantılı soğuk hava deposu, buzlama makinesi, balık nakil tankı (balık nakil tankı işletmedeki üretim ile orantılı olmalı), kafes ve kafes ağı (üretim ile orantılı olmalı), balık boylama makinesi, fishpump (balık pompası), tambur filtre, en az 10 metre boyundaki ruhsatlı teknelere hidrolik yükleme ve boşaltma aparatı,
  - ✓ İşletmenin kendi tüketimi için yenilenebilir enerji üretimi amacıyla makine ekipman alımı ve inşaat işleri,

3.1.7 Makine Parkları Yatırımları

- Başvurular için proje kodu MP olmalıdır. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.
- Bu başlık altında yeni tesislerin yapımı konusundaki başvurular kabul edilecektir. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.
- Tarımsal amaçlı kooperatif ve birlikler için ortak ihtiyaçlarına hizmet edecek makine parkları yatırımları konusunda proje kabulü yapılacaktır.
- Bu başlık ile tarımsal amaçlı üretici birlikleri ve tarımsal amaçlı kooperatiflerin, üyelerine hizmet vermek üzere yeterli ve uygun makine parkı kurarak faaliyet göstermeleri amaçlanmaktadır.
- Tarımsal amaçlı üretici birlikleri ve tarımsal amaçlı kooperatifler tarafından faaliyetleri ile ilgili olarak makine parkı oluşturmak amacıyla, makine ve ekipmanın muhafazası için binaların inşası ile hizmet verilmesi öngörülen yerde mevcut potansiyel için yeterli ve uygun ölçüde ve sayıda elektrikli traktör, taş toplama makinesi, çayır biçme makinesi, balya makinesi, silaj makinesi ve silaj paketleme makinesi araçlarının alımına yönelik proje sunabilirler.
- Elektrikli traktör alımı ve sekiz yaş ve altı mevcut traktörlerin elektrikli traktöre dönüştürülmesi için yapılacak harcamalar bu kapsamda değerlendirilir.
- Elektrikli traktör alımı harcamaları tek makine (monoblok) kısıtı dışındadır.
- Bu kapsamda yalnızca yeni ve kullanılmamış makinelerin alımı uygun harcamalar kapsamındadır.
- Bu kapsamda projelendirilen makineler için, tarımsal mekanizasyon araçlarının kredili satışına esas olmak üzere yapılacak deney ve denetimlerle ilgili mevzuat kapsamında değerlendirilenlerin zirai kredilendirme belgesinin sunulması gerekmektedir.
- Makine parkları yatırımları için başvuru sahipleri üretici örgütü olmalıdır.
- Bu konuda, Ülkemizde üretilen elektrikli traktörler haricinde kendinden yürür makineler desteklenmez.

3.1.8 Tıbbi ve Aromatik Bitki Yetiştiriciliği (İşlenmesi, Paketlenmesi ve Depolanması) Yatırımları

- Başvurular için proje kodu TABY olmalıdır. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.
- Bu başlık altında yeni tesislerin yapımı, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, faal olan mevcut tesislerin kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu konularındaki başvurular kabul edilecektir.
- Bu başlık altında, tıbbi ve aromatik özelliği olan bitkilerin havalandırılması, kurutulması, işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması için tesis inşası ve ekipman satın alınması konusunda proje kabulü yapılacaktır.
- Tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği konusunda sulama sistemleri için yapılacak proje başvuruları aile işletmeciliği faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri başlığı altındaki Sulama Sistemi Desteklemelerinde açıklanmıştır.
- Tıbbi ve aromatik bitkiler için hibe desteği; çiftçiler tarafından kurulacak kekik, yağlık gül, yağlık lavanta, oğulotu, zencefil, sahlep, biberiye, adaçayı, sığla yağı, sumak, keçi boynuzu, şekerotu, defne, fesleğen, likapa, ıhlamur, safran ve jojoba işleme amaçlı işleme ve paketleme tesislerini kapsamaktadır.
- Mevcut yetersiz sulama sistemlerinin su tasarrufu sağlayan yeni sulama teknolojileriyle değiştirilmesi veya modernizasyonunun, tıbbi ve aromatik özelliği olan bitkilerin havalandırılması, kurutulması, işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması konusunda, en az 5 dekar lavanta, biberiye, kekik gibi tıbbi ve aromatik bitkisel ürün ekimi olan çiftçilere en az 250 kg/yıl yağ işleme kapasiteleri olması koşuluyla veya proje bitiminde bu kapasiteye ulaşacaklarını başvuru sırasında taahhüt etmeleri şartı ile üretimi ile

orantılı kapasitede bir adet distilasyon kazanı, soğutucu eşanjörü, su separatörü, yağlı su toplama tankı, yakıt tankı ve su pompası ekipman satın alımları ile tesis inşası konusunda proje kabulü yapılacaktır. Nihai ödeme talebi ekinde ulaşılan kapasite ile ilgili olarak kapasite raporu/ekspertiz raporu ibraz edilmelidir.

- Tıbbi ve aromatik bitkilerin işlenmesi, havalandırılması, kurutulması, paketlenmesi, ve depolanması için proje sunan mevcut tesisler, 5393 sayılı Belediye Kanunu ile 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu hükümlerine uygun üretim ve kayıt sertifikalarına sahip olmalıdır.
- Mevcut tarımsal işletme içinde yeni tesis kurulumunda yukarıda belirtilen sertifikalara yatırımın gerçekleştirilmesinden sonra sahip olunmalı ve nihai ödeme talebinde bu belgeler ibraz edilmelidir.

3.1.9 Yatırım Konuları Hakkında Genel Hususlar

- Aile işletmeciliği faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri yatırımlarında başvuru sahipleri gerçek kişi ve tüzel kişilerdir.
- Bu başlık altındaki yatırımlar kırsal alanda veya kırsal mahallede olmak zorundadır.
- 2020/25 nolu Tebliğin 8 inci maddesinde belirtilen tüm yatırım konularında sunulan projelerde yenilebilir enerji kullanımı da bütçelendirilmiş ise yenilenebilir enerji ünitesi uygun harcama kapsamında değerlendirilir ve ilgili yatırım konusuna ait başvuru kodu ile başvuru yapılır.
- Başvuru sahipleri; el sanatları ve katma değerli ürünler yatırım konusu hariç olmak üzere yatırım konularına uygun olarak ÇKS kaydı, TÜKAS kaydı, AKS kaydı, ÖKS kaydı, İKS kaydı veya Su Ürünleri Yetiştiriciliği Belgeleri ile çiftçi olduklarını belgeleyeceklerdir.
- Hibe sözleşmesi tarihi itibarıyla, toplam uygun harcama miktarı 20.000 TL altında olan yatırımlar reddedilecektir. Hibe sözleşmesi tarihi itibarıyla, toplam uygun harcama miktarı 500.000 TL'nin üstünde olan yatırımlarda, bu üst limiti geçen kısım desteklenmeyecek olup, bu miktar yatırımcı tarafından aynı katkı ile karşılanacaktır.
- Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımları konularında ödemelerin taksitlendirilme talepleri kabul edilmez ve ödeme tek seferde yapılır.
- Yatırımcı tarafından, yukarıda belirtilen alt ve üst sınırlar içerisinde kalmak kaydıyla, bildirilen uygun harcama tutarının %50'sini kamu katkısı (Tarım ve Orman Bakanlığı hibe desteği), diğer %50'sini ise başvuru sahibinin katkısı oluşturacaktır. Başka bir ifadeyle, uygun harcamaların %50 nispetindeki kısmını için destek sağlanmaktadır.
- Kabuk kırılma işlemine tabi tutulmuş sert kabuklu meyveler hariç kırsal ekonomik altyapı yatırım konularında, başka bir yatırım tesisinde ilk işlemesi yapılan mamul ürünün ikincil ürüne işlenmesine ve paketlenmesine yönelik yatırımlar ile yurtdışında üretimi yapılan ürünlerin işlenmesine ve paketlenmesine yönelik yatırımlar hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.
- Tarımsal ürünlerin depolanmasına yönelik olarak sadece çelik silo ve soğuk hava deposu başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilir.
- Doğal yapılar için depolama başvurusu kabul edilmez.
- Mevcut bir tesisin bir ünitesi olarak yapılacak çelik silo başvurularında mevcut tesise ait yapı kullanım izin belgesinin de başvuru ekinde sunulması gerekmektedir. Bu çelik silo inşaatı yapı ruhsatına tabi ise yapı ruhsatının başvuru ekinde sunulması gerekmektedir.
- Çelik silo ve soğuk hava deposu tesislerine yönelik tamamlama ve kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

- İklimlendirme, sulama ve gübreleme sistemli modern yeni seraların yapımı ile mevcut seralar için teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon konularında iklimlendirme, sulama ve gübreleme sistemi ile yenilenebilir enerji kullanımına yönelik başvuru yapılabilir.
- Büyükbaş (manda/sığır) ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği konusunda yapılacak yeni ve tamamlama niteliğindeki sabit yatırım başvuru kriterleri için 2020/24 nolu Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliğ kapsamında yayımlanan uygulama rehberinde belirtilen şartlar dikkate alınacaktır.
- Yatırımcılar 2020/25 nolu Tebliğ kapsamındaki tüm yatırım konularında ülke genelinde sadece bir adet proje başvurusunda bulunabilirler. Tarımsal amaçlı kooperatifler, birlikler ile bunların üst birliklerinin tüzel kişilik olarak proje başvurusunda bulunmaları, üyelerinin ve/veya ortaklarının tüzel kişilik veya bireysel olarak farklı yatırım konularında başvuru yapmalarına engel teşkil etmez.
- Kısmen yapılmış tesislerin tamamlanmasına veya kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik başvurularda; yatırım yeri organize sanayi bölgesi, tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesi veya küçük ihtisas sanayi sitesinde ise, işletmenin uygulayacağı yatırım konusu ile uyumlu olduğunu gösteren belgenin yukarıda belirtilen yatırım yerleriyle ilgili yönetim kurulundan alınması gerekir.
- Daha önceki tebliğler kapsamında Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı çerçevesinde hibe desteğinden yararlanmış olan tesislerden nihai ödemenin yatırımcının hesabına yatırıldığı tarih itibarı ile son başvuru tarihine kadar üç yılını doldurmuş olanlar, 2020/25 nolu Tebliğ kapsamında sadece kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon konularında hibe başvurusunda bulunabilirler.
- Gübre toplayıcı ve taşıyıcı işlevi yapan kendinden hareketli ya da çekilir tip makine ve ekipman hibe desteği kapsamında değerlendirilmez. Gübre dağıtıcı makine ve ekipmanlar bu kapsam dışındadır.

Yeni işletmelerin inşa edilebileceği tarım alanları veya mevcut işletmelerin genişletilebileceği / büyütebileceği tarım alanlarının, 9/12/2017 tarihli ve 30265 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Tarım Arazilerinin Korunması, Kullanılması ve Planlanmasına Dair Yönetmelik ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu kapsamında izinlendirilmiş olması gereklidir.

Eğer yatırım korunan bir alanda yapılacak ise (Sit alanları, milli parklar, tabiat parkları, özel çevre koruma bölgesi gibi), ilgili Kanun ve yönetmeliklere göre izinlendirilmiş olmalıdır.

- Yeni tesis ve tamamlama konularında yapılan başvurularda yatırım yerinin mülkiyetinin başvuru sahibine ait olması ve/veya belediye, il özel idaresi, ticaret odası, sanayi odası, ziraat odası, ticaret borsası veya Vakıflar Genel Müdürlüğünden başvuru sahibi adına güncel uygulama rehberi yayımı ile başlayan proje başvuru tarihinden itibaren en az yedi yıllığına tahsis/irtifak tesis edilmiş olması ve tahsis/irtifak süresi boyunca tahsis/irtifakın iptal edilmeyeceğine dair taahhütnamenin de başvuru ekinde sunulması gerekir.
- Hazine, organize sanayi bölgesi, tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesi ve ihtisas küçük sanayi sitesinden tahsis/irtifak süresi ile ilgili yazılar bu kurumların bağlı oldukları mevzuata göre alınır.

- Başvuru sahibi adına ilgili kurumlarca mevzuatlarında aranılan şartların yerine getirilmesi halinde tahsis / irtifakın iptal edilmeyeceğine yönelik resmi yazı alındığı takdirde taahhütname yerine kullanılabilir.

İnşai faaliyet ve bütçelendirme içermeyen teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon projelerinde yatırım yeri gerçek kişiler veya tüzel kişilerden kiralanmış olabilir. Yatırım yeri kamu kurum ve kuruluşları dışında gerçek ya da tüzel kişilerden kiralanmış ise kira sözleşmesi noter tasdikli olmalıdır. Kira sözleşmeleri güncel uygulama rehberi yayım tarihinden itibaren en az 7 yılı kapsmalıdır.

- 2020/25 Nolu Tebliğ kapsamında yapılacak başvurularda yatırım yeri köy tüzel kişiliğine ait ise mutlaka valilik/kaymakamlık onayının alınması gerekir.
- 3218 numaralı Serbest Bölgeler Kanununa göre kurulmuş serbest bölgelerde yapılacak yatırımlar için başvuru kabul edilmemektedir.
- Ulusal mevzuat gereği alınması gereken tüm yasal izin ve ruhsatlardan başvuru sahipleri sorumludur.
- Her bir yatırımcı Programda yer alan tüm yatırım konuları için, her etabın uygulama süresince en fazla bir adet proje teklifi başvurusunda bulunabilir. Bir başka ifade ile yatırımcı, bir proje başvuru döneminde birden fazla proje başvurusu yapamaz.
- Yatırımcı, ancak bir yatırımı sona erdiğinde (nihai ödemediği sonra) farklı yatırım konusu başlığı altındaki bir proje ile yeni başvuru döneminde başvuru yapabilir.
- İPYB, satın alımlarla ilgili tekliflerde yer alan her bir kalem için piyasa araştırması yapacaktır. İPYB yapılacak araştırmalar neticesinde piyasa fiyatlarının çok üzerinde olduğu tespit edilen yatırım kalemlerinin fiyatlarında azaltma yapma veya bunları uygun olmayan harcama olarak kabul etme veya projeyi reddetme hakkına sahiptir.
- Proje sahipleri sözleşme imzalanmadan önce yatırımlarına başlayamazlar. Proje sahipleri uygun harcamalar kapsamında yapacakları alımlarda, Bakanlık web adresinde yer alan (www.tarimorman.gov.tr) "Satın Alma Kuralları Rehberi"nde belirtilen hususlar çerçevesinde hareket etmelidirler.
- Çay ve fındık konusunda kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon niteliğindeki projeler kabul edilecek olup, sadece yaş çay ve fındık üretiminin yapıldığı illerde başvuru yapılabilir.
- Çayın işlenmesi, kurutulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik olarak sadece Artvin, Giresun, Ordu, Rize, Trabzon illerindeki başvurular kabul edilir.
- Fındık işlenmesi, kurutulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik olarak sadece Artvin, Bartın, Düzce, Giresun, Kastamonu, Kocaeli, Ordu, Samsun, Sakarya ve Trabzon illerindeki başvurular kabul edilir.
- Yapılan başvuruların inşaat işleri içermesi durumunda yatırım yerinin mülkiyetinin başvuru sahibine ait olması veya belediye, il özel idaresi, ziraat odası, ticaret borsası, Vakıflar Genel Müdürlüğü, ticaret odası veya sanayi odasından kiralanmış yerler için başvuru sahibi adına güncel uygulama rehberi yayımı ile başlayan proje başvuru tarihinden itibaren en az yedi yıllığına tahsis/irtifak tesis edilmiş olması veya Hazine, organize sanayi bölgesi, tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesi ya da küçük ihtisas sanayi sitesinden bağlı oldukları mevzuata göre alınacak tahsis/irtifak belgesinin başvuru ekinde sunulması gerekmektedir.
- Tarımsal amaçlı kooperatiflerce balıkçı barınaklarına yapılacak olan yatırım konularına ait başvurularda mülkiyetin başvuru sahibine ait olması veya yedi yıl kira süresi şartı aranmaz.

3.2 UYGULAMA İLLERİ

Program çerçevesinde 81 ilde; 2020/25 nolu Tebliğin 8 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen yatırım konularının tümü, Tebliğ ekinde yayımlanan illerin sektörel öncelikleri tablosu esas alınarak hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

3.3 YATIRIM SÜRESİ

a) Yatırım projelerinin fiziki olarak son tamamlanma tarihi 30/11/2021'dir.

2020/25 nolu Tebliğ kapsamında imzalanacak bütün hibe sözleşmelerinde işin bitiş tarihi 30/11/2021 olarak belirtilecektir. Hibe sözleşmesi metninde de, yazılmış olan bu tarih kesinlikle değiştirilmeyecektir.

b) Yatırımın uygulama süresi başvuru sahibi tarafından başvuru formu ve iş planında belirtilmelidir.

c) Başvuru sahibi, iş planı hazırlarken ve faaliyetlerini planlarken bu süreye dikkat etmelidir.

ç) Başvuru sürecinde belirtilen yatırım uygulama süresi, mücbir sebepler dışında, hiç bir nedenle uzatılmayacaktır.

d) Cumhurbaşkanı Kararı kapsamında ekonomik yatırımlara yönelik proje konularının desteklenmesi öngörüldüğünden ve 2021 yılı aralık ayı itibarı ile bütçeyi kullanma zorunluluğu bulunduğundan, projenin fiziki olarak son tamamlanma tarihinde tamamlanmış olması gerekmektedir. Ancak, mücbir sebepler kapsamında tamamlanamayan projeler için yatırımın son tamamlanma tarihinden 1 (bir) ay önce başvuru yapılması halinde iş takviminde belirtilen fakat mücbir sebepler dolayısıyla kaybedilen süre kadar ek süre verilecektir.

Yatırımın tamamlanması: Yatırıma ait fiziki gerçekleşmenin tamamlanması, nihai rapor ve eklerinin bir bütün olarak idareye sunulmuş olması ve idarece de kabul edilmesi ve ödemenin yatırımcı hesabına yatırılmış olması halinde yatırım tamamlanmış sayılır.

e) Hibe sözleşmesi sonrası yatırımın 30/11/2021 tarihine kadar mücbir sebepler veya yasalarda/mevzuatta yatırımın uygulanmasını zorlaştıracak veya geciktirecek değişimler olmasından dolayı tamamlanamayacağının anlaşıldığı durumlarda; yatırımcının yatırımın son tamamlanma tarihinden bir ay önce gerekçeleriyle birlikte başvurması halinde; il müdürlüğünün mevzuata uyarlılığını inceleyerek İPYB'ce düzenlenen raporu İl Müdürünün onaylaması koşulu ile projenin süresinin uzatılma talebi Genel Müdürlüğe gönderilir ve Genel Müdürlüğün de uygun görmesi halinde sözleşme süresi uzatılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BAŞVURU SAHİPLERİNDE ARANACAK ÖZELLİKLER

4.1 BAŞVURU SAHİPLERİNDE ARANACAK ÖZELLİKLER

a) 2020/25 nolu Tebliğin 8 inci maddesinde belirtilen yatırım konularını gerçekleştirmek üzere hazırlanacak proje başvuruları çiftçiler, gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılır.

b) Kırsal ekonomik altyapı konularından el sanatları ve katma değerli ürünler hariç, başvuru sahibi gerçek ve tüzel kişilerin, Bakanlık tarafından oluşturulan çiftçi kayıt sistemine veya Bakanlık tarafından oluşturulmuş diğer kayıt sistemlerine son başvuru tarihinden önce kayıtlı olmaları gerekir.

ç) Tarım dışı sektörlerde ekonomik faaliyetleri olan ve proje sunan gerçek kişilerin kırsal alanda veya kırsal mahallede yaşıyor olmaları ve bu durumu belgelendirmeleri gerekmektedir.

d) Tüm yatırım konuları için son başvuru tarihinden önce kurulan;

- 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda yer alan kollektif şirket, Limited şirket ve anonim şirketler,
- 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 18/4/1972 tarihli ve 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu, 1/6/2000 tarihli ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanuna göre kurulmuş kooperatifler ile Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun ilgili maddelerine göre kurulan ıslah amaçlı yetiştirici birlikleri ile bunların üst birlikleri/iktisadi teşekkülleri, 29/6/2004 tarihli ve 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanununun ilgili maddelerine göre kurulan iktisadi teşekkülleri, tüzel kişi olarak başvurabilirler.

e) Yukarıda belirtilen kuruluşlar, kuruluş tüzüklerinde/ana sözleşmelerinde belirtilen faaliyet alanları ile ilgili yatırım konularına başvurabilirler.

f) Yukarıda belirtilen kuruluşların, proje başvurusu, hibe sözleşmesi imzalanması ve uygulamaların gerçekleştirilmesi konularında yetkili kurullarından son başvuru tarihinden önce yetki almış ve bu yetki belgesini proje başvurularında ibraz etmiş olmaları gerekir.

g) Tüm yatırımlara yönelik proje konularında başvuran yatırımcılardan;

- Çiftçilerin; Tarımsal Üretim Kayıt Sistemi kaydı, Çiftçi Kayıt Sistemi kaydı, Adres Kayıt Sistemi kaydı veya Su Ürünleri Yetiştiriciliği Belgesi ile çiftçi olduklarına dair belgeyi,
- Gerçek kişilerin kamu görevlisi olmadıkları, kamu görevi ifa etmediklerine dair taahhünameyi,
- Tüzel kişilerin idari ve mali açıdan kamudan bağımsız olduklarına dair taahhünameyi, başvuru ekinde sunmaları gerekir.

4.2 UYGUN OLMAYAN BAŞVURU SAHİPLERİ

a) 2020/25 nolu Tebliğin 11 inci maddesinde açıklanan çiftçi, gerçek ve tüzel kişi haricindekiler ve kamu görevlileri hibe başvurusunda bulunamazlar.

b) Kendi isteği ile proje uygulamaktan vazgeçmesi nedeniyle projesi için fesih işlemi uygulanmış yatırımcılar hariç, hibe sözleşmesi imzalayan ancak yatırımını henüz nihai rapora bağlayamayan, önceki tebliğler kapsamında hibe programından yararlanmış ancak fesih sürecinde bulunan ve/veya feshedilmiş proje başvuruları olan yatırımcılar hibe başvurusunda bulunamazlar.

c) Tarımsal amaçlı kooperatif ve birlikler hariç, tüzel kişi olarak hibe başvurusunda bulunulması halinde ortaklar ayrıca çiftçi ve gerçek kişi olarak başvuru yapamazlar. Tüzel kişi ortaklarının farklı tüzel kişilerle de ortaklıklarının olması halinde tüzel kişiler ayrı ayrı olarak hibe başvurusunda bulunamazlar. Çiftçi, gerçek ve/veya tüzel kişilerin hibe başvurusunda bulunmaları halinde, oluşturdukları ya da oluşturacakları farklı tüzel kişi/ortaklar ayrıca hibe başvurusunda bulunamazlar.

Ayrıca; aşağıda belirtilen durumlardan herhangi birinin varlığında, diğer tüm koşullar sağlansa dahi başvuru sahipleri hibe desteği almak amacıyla başvuruda bulunamazlar.

ç) Haklarında iflas, konkordato veya tasfiye kararı alınanlar, mal varlığı ya da işlerinin yönetimi atanmış kayyum veya vasi tarafından idare edilenler,

d) Türkiye Cumhuriyeti'nin yasal hükümleri uyarınca, sosyal sigorta primi veya vergi ödemesi ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmeyenler,

e) Yatırımcının; kamu haklarından mahrum olması, ağır hapis veya altı aydan fazla

hapis cezasının olması veya affa uğramış olsa bile hırsızlık, dolandırıcılık, güveni kötüye kullanma, görevi kötüye kullanma, rüşvet, irtikap, nitelikli zimmet, sahtecilik, hileli iflas suçu işlemiş olması, milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olması, tutuklu bulunması, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırması, Devlet sırlarını açığa vurma, Devletin şahsiyetine karşı işlenmiş suçlar ile yatırımcının profesyonel faaliyetlerini ilgilendiren bir suçtan kesin hüküm ve/veya idari bir karar olması veya ülkenin mali çıkarlarına zarar verici herhangi bir suçtan dolayı kesinleşmiş mahkûmiyeti olması,

f) Başvuru aşamasında, proje uygulama sırasında ve uygulama sonrası dönemde Kamu İhale Kurumu Yasaklılar Listesinde olanlar

g) 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan ve organize veya örgütlü suçlardan dolayı hükümlü bulunanlar ve adli sicil ve/veya adli sicil arşiv kaydı olanlar,

ğ) Bakanlık tarafından destek dışı işletmeler kapsamına alınanlar

h) Kırsal ekonomik altyapı yatırımlarının desteklenmesi kapsamındaki yatırımlar kırsal alanda veya kırsal mahallede olmalıdır,

ı) Türk Ceza Kanunu'nun 102 nci, 103 üncü ve 104 üncü maddelerinde düzenlenen suçlardan adli sicil veya adli sicil arşiv kaydı olanlar,

hibe başvurusunda bulunamazlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. HİBEYE ESAS PROJE TOPLAM TUTARLARI, DESTEKLEME ORANI VE PROJE GİDERLERİ

5.1 YATIRIM TUTARI VE DESTEKLEME ORANI

a) 2020/25 nolu Tebliğin 8 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen yatırım konularında hibeye esas proje tutarı 500.000 TL üst limitini geçemez.

b) Hibeye esas proje tutarı alt limiti 20.000 TL'dir. Bu limitin altındaki başvurular kabul edilmez.

c) Başvuruların kabul edilmesi halinde; hibeye esas proje tutarı üst limitinin %50'sine kadar hibe yoluyla destek verilir. Başvuru sahipleri hibeye esas mal alım tutarının %50'si oranındaki katkı payını, aynı katkıyı ve toplam mal alım tutarına ait Katma Değer Vergisi (KDV)'nin tamamını kendi öz kaynaklarından temin etmekle yükümlüdür.

ç) Hibe sözleşmesinde belirlenen hibeye esas mal alım tutarı üst limit niteliğindedir. Hibenin nihai tutarı fiili gerçekleştirmeler sonucunda ortaya çıkar.

d) Mal alım tutarının hibe desteği kısmı, kamu kaynakları kullanılarak karşılandığı için yatırımcılar tarafından sağlanması gereken katkı payının finansmanında hiçbir şekilde kamu kaynakları kullanılamaz.

e) Proje bütçesi KDV hariç hazırlanır.

f) Proje toplam tutarının bu maddede belirlenen hibeye esas proje tutarını aşması durumunda, artan kısma ait işlerin proje sahiplerince aynı katkı olarak finanse edilmesi ve yatırım süresi içerisinde tamamlanması gerekir. Bu durumun hibe başvurusu ile beraber taahhüt edilmesi şarttır.

g) Program kapsamında küçük ölçekli ekonomik faaliyetlere yönelik yatırım tesislerinin desteklenmesi amaçlandığından, başvuruda belirtilen proje toplam tutarı ile yatırım konusunun tam olarak gerçekleşmesi sağlanır.

Yatırım Niteliklerine Göre Hibeye Esas Proje Tutarları					
Konu Kodu	Sektör Kodu	01 Yeni Tesis	02 Tamamlama	03 Kapasite Artırımı	04 Teknoloji Yenileme ve/veya Modernizasyon
AİFG	A	500.000	500.000	500.000	500.000
	B	500.000	-	-	-
	C	500.000	500.000	500.000	500.000
	Ç	500.000	500.000	500.000	500.000
	D	-	-	-	500.000
AÜİP		500.000	-	-	500.000
BSY		-	-	-	500.000
ESKÜ		500.000	-	-	500.000
İPY		500.000	-	-	-
SÜY		500.000	500.000	500.000	500.000
MP		500.000	-	-	-
TABY		500.000	500.000	500.000	500.000

KIRSAL EKONOMİKALTYAPI YATIRIMLARI PROJE KODLARI												
YATIRIMIN NİTELİĞİ	AİFG					AÜİP	BSY	ESKÜ	İPY	SÜY	MP	TABY
	A	B	C	Ç	D							
01- YENİ YATIRIM	X	X	X	X	-	X	-	X	X	X	X	X
02- TAMAMLAMA	X	-	X	X	-	-	-	-	-	X	-	X
03- KAPASİTE ARTIRIMI	X	-	X	X	-	-	-	-	-	X	-	X
04- TEKNOLOJİ YENİLEME VE/VEYA MODERNİZASYON	X	-	X	X	X	X	X	X	-	X	-	X

X: Başvuru yapılabilir

- : Başvuru yapılamaz

* Özel hususlar için üçüncü bölüme bakınız

ALTINCI BÖLÜM

6. PROJE GİDERLERİ

6.1 HİBE DESTEĞİ KAPSAMINDAKİ PROJE GİDER ESASLARI

2020/25 nolu Tebliğ kapsamında hibe desteği verilecek proje giderlerinin;

- Yatırımcı ile imzalanan hibe sözleşmesinden sonra gerçekleştirilmesi,
- Hibe sözleşmesi ekinde sunulan tatbikat projesinde belirtilmiş olması ve hibe desteği verilecek proje giderleri kapsamında yer alması,
- Hibe sözleşmesi ekinde sunulan proje bütçesi tablosundaki hibeye esas proje giderlerinin, tüm başvurularda yatırım tutarı ve destekleme oranı limitlerinin içerisinde kalması,
- Hibe sözleşmesi ekinde sunulan iş planında öngörülen yatırım süresi içerisinde gerçekleşmesi, hibe desteği kapsamındaki giderlerin Bakanlık tarafından yayımlanan satın alma rehberinde belirtilen kurallara uygun olması ve belgelere dayandırılması, gerekir.

6.2 GİDER KALEMLERİ

a) Yatırım projesinin ayrılmaz bir parçası ve projenin faaliyete geçmesi için kaçınılmaz olan bu maddede belirtilen giderler, ilgili bölümlerde belirtilen istisnalar geçerli olmak kaydıyla hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

- Yatırım uygulamalarına ait;

- İnşaat işleri alım giderlerine,
- Makine, ekipman ve malzeme alım giderlerine, hibe desteği verilir.

c) Yatırımcılar tarafından, proje kapsamında satın alınacak ve hibe desteği verilecek tüm makine, ekipman, malzeme ve inşaat işleri Bakanlık tarafından yayımlanan satın alma rehberinde belirtilen kurallara uygun olarak yapılmış satın alımlar sonucunda belirlenen yüklenicilerle yapılacak sözleşmeler kapsamında sağlanır.

ç) Yatırımcılar tarafından sürekli çalıştırılan, düzenli, dönüşümlü, yarı zamanlı ve geçici olarak işe alınmış kişiler, kamu çalışanları, kamu kurumları ile kamu tüzel kişiliğine haiz kuruluşlar yüklenici olamazlar.

d) Hibeye esas proje tutarını oluşturan, hibe desteği verilecek proje giderleri mutlaka teknik projeye ve piyasa etütlerine dayandırılır ve proje başvurularında ayrıntılı olarak belirtilir. Hibe sözleşmesine bağlanan hibeye esas proje tutarının yatırım süresince artırılma imkânı yoktur.

e) Hibe sözleşmesine bağlanan hibeye esas proje tutarı, uygulama sürecinde artırılamaz. Ancak sözleşmeye bağlanan tutarı aşmaması ve başvuruda bütçelendirilen ve iş kalemlerinde gösterilen inşaat/makine-mal alımı ile ilgili kalemlerde kapasite azalışı olmaması kaydıyla, inşaat/makine-mal alımı ile ilgili kalemler arasında ilgili maddelerde belirtilen kısıt ve limitlere aykırı olmamak üzere aktarımlar yapılabilir. İnşaat/makine-mal ile ilgili kalemlerde satın alma rehberine ve/veya teknik şartnamelere uygun olarak alımı yapılmayan/yapılamayan ve uygun harcama kapsamında kabul edilmeyen kalemler ikinci el alımı olmamak şartı ile projelerin amacına uygun olarak aynı katkı ile temin edilebilir. Aynı katkı ile karşılanan kalemler tesisin faaliyete geçmesinde engel oluşturmadığı takdirde Bakanlığın uygun görüşü kapsamında hibe hesaplaması kalemlerinden düşülür ve başlangıçta belirlenen toplam hibe tutarındaki miktardan düşülerek hibe ödemesi yapılır.

f) Yatırımcı, hibeye esas proje giderlerinden inşaat ve makine ekipman alımlarını ayrı ayrı ihale edebileceği gibi bu alımların tamamını tek bir ihaleyle de yapabilir.

6.2.1 İnşaat İşleri Alım Giderleri

a) Program kapsamında hibe desteği verilecek inşaat işleri alım giderleri, projenin faaliyete geçmesi için kaçınılmaz olan inşaat işlerini kapsar.

b) Çelik silo, soğuk hava deposu ve sera yatırımları hariç hibeye esas proje gideri sadece inşaat faaliyetinden ibaret olamaz.

c) İnşaatın yapılma yöntemi ile kullanılacak teknolojiyi açıklayan, inşaat işleriyle doğrudan ilgili malzeme, işçilik, makine, ekipman kullanım veya iş makinesi giderlerini kapsayan ve gider türü, ölçü birimi, miktar, birim fiyat ve tutar ayrıntılarını da içeren taslak yapım şartnameleri ve uygulama aşamalarını süreleriyle birlikte gösteren bir iş programı da proje başvuru ekinde sunulur.

ç) İnşaat işleriyle ilgili hazırlanan tatbikat projesi ve bu projeye ait metraj ile keşif özetlerinin imzalı suretleri incelenmek üzere hibe sözleşmesi ekinde sunulmuş olmalıdır. İnşaat işleriyle ilgili uygulama projelerini hazırlayan kişinin ilgili meslek odasına kayıtlı olması şarttır.

d) Sunulan projelerde kazı, dolgu ve reglaj işleri, yapının toplam hibeye esas inşaat giderinin %6'sını aşamaz.

e) Mesken ve benzeri yapıları kapsayan proje başvuruları ve çevre düzenlemesi harcamaları hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

f) Proje uygulaması ile ilgili mevzuat gereği başvuru sırasında alınması gerekli izin, ruhsat ve denetim işleri ve uygulamalar ile yapılması zorunlu olan tüm işlemlerin yerine getirilmesinden yatırımcılar sorumlu olup ilgili mevzuat gereği alınması gerekli izin ve ruhsatlar, hibe sözleşmesi evrakı ekinde, tesis tamamlandıktan sonra alınması gerekli izin ve ruhsatlar ise en geç nihai rapor ekinde sunulmak zorundadır.

g) Proje tamamlanma süresi, mücbir sebepler hariç projelerin 2020/25 nolu Tebliğde belirtilen son tamamlanma tarihlerini geçemez.

ğ) Şebekeden bağımsız (off-grid) sistemler de destek kapsamındadır. Bu faaliyet kapsamındaki yatırımların başvuru sahibinin statüsüne bakılmaksızın kırsal alanda veya kırsal mahallede olması gerekmektedir. Üretilen enerjinin ulusal şebekeye bağlanması şart değildir. Bu destek sadece yaylacı ve göçer faaliyetleri kapsamında süt/besi (büyükbaş-küçükbaş) yetiştiriciliği / arıcılık/bal üretimi yapan küçük ölçekli aile işletmelerini kapsamaktadır. Küçük ölçekli yaylacı ve göçer yatırımcılar, makine ve malzeme alımlarına ek olarak işletmelerinin enerji talebini karşılamak amacıyla 3 kW'a kadar şebekeden bağımsız (off-grid) veya stand-alone sistem için projelendirme yapabilir. Yapılacak yatırımlarda yatırım uygulama adresi dışında kalan kablolama işlemleri uygun harcama olarak kabul edilmez.

h) Şebekeden bağımsız (off-grid) sistemlerde bağlantı anlaşması istenmez. İPDK ve İPYB, işletmelerin şebekeden bağımsız (off-grid) olmak amacıyla yaptığı yenilenebilir enerji yatırımları için proje onay yetkisine sahiptir. Gerekli incelemeler sonucunda destek almaya hak kazanan başvuru sahibi, projeyi taahhüt ettiği süre içerisinde tamamladıktan sonra nihai ödeme ekinde, sistemin çalıştığına dair geçici kabul tutanağını il müdürlüğüne sunmak zorundadır.

ı) Yatırım yapılacak yerin ilgili kuruluş tarafından statik onayı verilmiş çatı üstü ya da arazi olmasında bir engel yoktur.

i) Yeni yatırımlar inşaat ve makine bütçesi içermelidir. İnşaat gideri; yeni yatırımlarda hibeye esas proje tutarının %80'inden, kapasite artırımına yönelik yatırımlarda %60'ından, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik yatırımlarda ise %20'sinden fazla olamaz. Teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik yatırımlarda inşaat bütçesi şartı aranmaz.

j) Yatırımcı, inşaat işleri ile ilgili ulusal mevzuat gereğince alınması gerekli izin ve ruhsatları, hibe sözleşmesinin imzalandığı tarihten itibaren üç ay içinde il müdürlüğüne sunar.

Yatırımcı, inşaat işleri ile ilgili ulusal mevzuat gereğince alınması gerekli izin ve ruhsatları, hibe sözleşmesinin imzalandığı tarihten itibaren üç ay içinde il müdürlüğüne sunar. Bu süre içinde izin ve ruhsatların temin edilmemesi durumunda hibe sözleşmesinin 14 üncü maddesi hükümleri uygulanır.

6.2.2 Makine, Ekipman ve Malzeme Alım Giderleri

a) Program çerçevesinde yapılacak yeni makine, ekipman ve malzeme alımları, üretimi de içeren bir proje bütününe parçası olduğu takdirde finanse edilir.

b) Yeni yatırım ve kapasite artırım başvuruslarında hibeye esas proje gideri sadece makine ve ekipman alım giderinden ibaret olamaz.

c) Kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon başvurularında hibeye esas proje tutarının tamamı makine ve ekipman alım giderinden ibaret olabilir.

ç) Yerli malı belgeli makine ve ekipman alımlarında, alım bedeli, proje sahasına teslim giderleri ve montaj giderlerinin tek bir alım faturası şeklinde düzenlenmesi durumunda uygun harcama kapsamında değerlendirilerek hibe desteği verilir. Ayrı faturalandırılmaları durumunda ise sadece mal alım bedeline hibe desteği verilir.

d) Makine ve ekipmanın projede kullanım amacını ve üretimdeki gerekliliğini belirten taslak teknik şartname proje başvuru ekinde sunulur.

e) Makine, ekipman ve malzeme alım giderleri kapsamında, demirbaş eşya, mobilya, mefruşat alımı gibi giderler ve tesisin işletilmesine yönelik hammadde veya malzeme gibi işletme giderlerine hibe desteği verilmez.

f) Trafo ve jeneratör satın alımları hibe desteği kapsamında değildir.

g) Bilişim sistemleri ve eğitimi ile ilgili satın alımlar; makine, ekipman ve malzeme alım giderleri kapsamında değerlendirilir.

ğ) Makine, ekipman ve malzeme alım giderlerine ait teknik şartnameyi, metraj ve keşfi, makine yerleşim planını ve bina büyüklüğü ile alınan makinelerin uyumlu ve üretim aşamalarında gerekli olduğuna dair raporu hazırlayan ve tasdik eden kişilerin ilgili meslek odalarına kayıtlı olmaları şarttır.

h) Elektrikli traktör, balya ve silaj makinesi alımları hariç, hibeye esas tutar ile aynı katkının beraber bütçelendirildiği bütün/monoblok yapıdaki makine ve ekipmanlar hibeye uygun giderler kapsamında değerlendirilmez ve bu tip projeler kabul edilmez.

ı) Hibe sözleşmesi öncesi, yatırımcının inşaat işleri ve/veya makine, ekipman ve malzeme alım giderleri işleri ile ilgili yüklenicilerden kaynaklanan sorunlar nedeniyle satın alma uygulama sözleşmesi işlemlerinin gerçekleştirilmesi için ek süre talep etmesi halinde, il müdürlüklerince yapılacak inceleme sonucu durumu uygun mütalaa edilenler için yatırım sürelerinin 2020/25 nolu Tebliğde belirtilen son tamamlanma tarihlerini geçmemeleri şartı ile hibe sözleşmesi imzalaması süresine ek olarak otuz gün süre verilir. Mücbir sebepler hariç olmak üzere verilen ek otuz günlük süre içinde satın alma rehberine uygun işlem gerçekleştirilemez ise hibe sözleşmesi imzalanmaz. Bu sürenin ihlali halinde hibe sözleşmesi ilgili hükümlerince işlem yapılır.

i) Makine, ekipman ve malzeme alımlarında; yerli imalat makine, ekipman ve malzemeler için TSE veya TSEK belgesi, ithal makine, ekipman ve malzemeler için CE belgesi ile birlikte menşe belgesi sunulması gereklidir. TSE, TSEK veya CE belgesi sunulmayan özel imalat kapsamında yer alan makineler ve ekipmanlar için deney raporunun sunulması gereklidir.

j) Sabit süt sağım tesisleri, tam otomatik süt sağım makineleri (sağım robotları) ve sabit güneş enerjisi sistemlerinde montaj sonrası işletme bazında düzenlenen deney raporu esas alınır.

6.3 PROJE KAYNAKLARINDAN KARŞILANAMAYACAK GİDERLER

a) Proje giderlerine uygun olmayan ve hibe desteği kapsamı dışında kalan giderler şunlardır:

- Her türlü borçlanma giderleri,
- Faizler,
- Başka bir kaynaktan finanse edilen harcama ve giderler,
- Kira giderleri,
- Kur farkı giderleri,
- Arazi, arsa ve bina alım bedelleri,
- Binanın yakıt, su, elektrik ve aidat giderleri,
- Ayrı faturalandırılmış nakliye ve montaj giderleri,
- Bankacılık giderleri,
- Denetim giderleri,
- KDV ve ÖTV dâhil iade alınan veya alınacak vergiler,
- İkinci el/kullanılmış mal alım giderleri,
- Proje yönetim ve danışmanlık giderleri,
- Makine tamir ve parça alım giderleri,
- Laboratuvar sarf malzemeleri,
- Elektrikli traktör, balya ve silaj makinesi alımları hariç, hibeye esas tutar ile aynı katkının beraber bütçelendirildiği bütün/monoblok yapıdaki makine ve ekipmanlar,
- Mücbir sebepler hariç 2020/25 nolu Tebliğ ile belirlenen yatırım süreleri içinde gerçekleştirilmeyen giderler.

b) Program kapsamında hibe sözleşmesi onaylanmayan projelerle ilgili yapılan hiçbir harcama karşılanmaz, bu giderlerden dolayı herhangi bir sorumluluk ve yükümlülük

üstlenilmez.

c) Bakanlık tarafından yayımlanan güncel uygulama rehberi ve satın alma rehberinde belirtilen usul ve esaslara uygun olarak gerçekleştirilmeyen, belgelendirilmeyen ve ibraz edilmeyen her türlü satın alma gideri, hibeye esas gider kapsamında olsa dahi hibe desteğinden karşılanmaz.

6.4 AYNI KATKILAR

a) Hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra, yatırımcılar tarafından hibeye esas proje giderleri dışında kendi kaynakları kullanılarak bina, malzeme, makine ve ekipman ile işgücüne yönelik olarak yapılacak herhangi bir katkı, yatırım süresi içerisinde tamamlanması koşulu ile aynı katkı olarak değerlendirilir. Ancak iş takvimleri ve uygulamalar sırasında bu katkıların tamamının, yatırımcı tarafından, hibeye esas proje giderlerine yönelik kullanımlar yapılmadan önce veya eş zamanlı olarak gerçekleştirilmesi zorunludur. Başvuru sahipleri, bu hususları başvuru formlarında taahhüt ederler.

b) Aynı katkılar, hibeye esas proje giderleri kapsamında öngörülmuş satın alımlardan ayrı bağımsız ihaleler veya gerçekleştirmeler şeklinde yapılır.

c) Başvuru aşamasında aynı katkı olarak taahhüt edilen işlerin projede öngörülen nitelik, nicelik ve büyüklükte gerçekleştirilmesi şarttır.

ç) Yapılacak aynı katkılar, yatırımcının yapmakla yükümlü olduğu katkı payının yerine ikame edilemez.

d) Proje sahiplerinden veya iş birliği yapılan kişi ve kuruluşlardan herhangi biri tarafından hibe sözleşmesi öncesi edinilmiş arazi, bina, makine ve ekipman, aynı katkı olarak proje yatırım tutarına dâhil edilmez.

YEDİNCİ BÖLÜM

7.PROJE BAŞVURULARI

7.1 BAŞVURU SÜRESİ

a) Başvurular Bakanlıkça hazırlanan bu uygulama rehberinin yayımı tarihinden itibaren altmış gün içerisinde yapılır.

b) Son başvuru tarihi bitiminde elektronik ağ başvurular için veri girişine kapatılır.

c) Yapılan başvurular son haliyle işleme alınır.

ç) Başvuruların online başvuru sistemi üzerinden alınması için son tarih, 2020/25 nolu Tebliğde belirtilen son tarih ve saattir. Bu tarihten önce web üzerinden yapılması gereken işlemlerin tamamlanmış olması gerekmektedir.

d) Başvuru süresi içerisinde işlemleri tamamlanmayan başvurular kabul edilmeyecektir. Online başvuru sistemi üzerinden işlemlerini tamamlayan başvuru sahipleri, bu uygulama rehberinde belirtilen tarihler arasında başvuru dosyalarını, eklerini ve satın alma evraklarını ilgili il müdürlüklerine teslim ederler. Başvuruların il müdürlüklerine teslimi için son tarih, başvuru için 2020/25 nolu Tebliğde belirtilen son teslim tarihi ve saatinden sonraki ilk 5 (beş) iş günüdür.

e) Son başvuru tarih ve saatinden sonra gelen başvuru dosyaları kabul edilmeyecektir.

Proje sahiplerine, başvuru dosyasının teslimi aşamasında sorun yaşamamaları için mümkün olduğunca son teslim gününü beklemeden başvurularını il müdürlüklerine sunmaları önerilir.

7.2 BAŞVURACAKLARA SAĞLANACAK TEKNİK DESTEK

a) Başvuracak gerçek ve tüzel kişiler, program konusunda il proje yürütme biriminden ihtiyaç duydukları bilgiyi alabilirler.

b) İl proje yürütme birimince verilecek bilgi, proje hazırlanmasında karşılaşılabilecek sorulara cevap vermekle sınırlı olup projenin kabul edilmesi konusunda bir taahhüt niteliği taşımaz.

c) İl proje yürütme birimleri, yatırımcılara kesinlikle proje hazırlayamaz.

ç) Başvuru sahipleri, programa ait güncel uygulama rehberi ve içinde yer alan başvuru formları ve bilgilendirici dokümanlar ile satın alma rehberini il müdürlüğü veya “www.tarimorman.gov.tr” internet sayfasından temin edebilirler.

d) Bakanlık tarafından düzenlenecek eğitim, çalıştay ve bilgilendirme toplantıları “www.tarimorman.gov.tr” internet adresi aracılığıyla duyurulur.

7.3 BAŞVURULACAK YERLER

Program ile ilgilenen gerçek ve tüzel kişiler, başvurularını “www.tarimorman.gov.tr” (<https://edys.tarim.gov.tr/tarim/onlinebasvuru.aspx>) internet adresinden yaparlar.

Tebliğ, satın alma rehberi ve bu uygulama rehberinde belirtilen usul ve esaslara göre hazırlanan başvuru dosyasının elektronik ağ üzerinden süresi içinde girişinin yapılması şarttır. Proje başvuru formu eklerine ait yatırım işletme planı, hibe sözleşmesi taslağı ve başvuru aşamasında yüklenmesi gereken “EK-2 Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesi”nde belirtilen diğer destekleyici belgeler online olarak elektronik ortama yüklenir.

7.4 BAŞVURU ŞEKLİ

a) Proje başvurusu;

- 2020/25 nolu Tebliğin 8 inci maddesinde belirtilen yatırım konularını gerçekleştirmek amacıyla hazırlanır.
- 2020/25 nolu Tebliğin 11 inci maddesinde belirtilen niteliklere sahip çiftçi, gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılır.
- Bu uygulama rehberinde yer alan başvuru formu ve ekleri ile satın alma rehberine uygun olarak hazırlanır.

b) 2020/25 nolu Tebliğde belirtilen usul ve esaslara göre hazırlanan başvuru dosyasının girişi elektronik ağ üzerinden yapılır. Başvurunun tamamlanması için başvuru tarihi bitiminden sonraki beş iş günü içinde girişi yapılan başvuru dosyasının, eklerinin ve satın alma dosyasının ilgili il müdürlüğüne elden teslim edilmesi şarttır.

c) Başvuru tarihinin bitiminden sonra online olarak girişi yapılan hiçbir belgede ve/veya dokümanda düzeltme veya değişiklik yapılamaz ve eksik belge ve/veya doküman tamamlanamaz.

7.5 PROJE BAŞVURU DOSYALARI

a) Proje başvuru dosyaları;

- Başvuru formu,
- Ekleri,
- Destekleyici belgeler

olmak üzere üç ana bölüm halinde hazırlanmalıdır. Proje başvurusuna esas belgelerin elektronik ortamda girişleri yapılır.

b) Hibe başvuru formu ile birlikte başvuru formu eklerinden yatırım özeti, yatırım projesi, başvuru sahibine ait bilgi ve belgeler ile proje bütçe tablolarının veri girişleri elektronik ortamda www.tarimorman.gov.tr internet adresindeki ilgili alanlara eksiksiz olarak yapılır.

c) Proje başvuru formu eklerine ait yatırım işletme planı, hibe sözleşmesi taslağı ve başvuru aşamasında yüklenmesi gereken “EK-2 Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesi”nde belirtilen diğer destekleyici belgeler elektronik ortama yüklenir.

ç) Yayımlanan mevzuatta belirtilen usul ve esaslara göre hazırlanan ve elektronik ağ üzerinden girişi yapılan başvurunun tamamlanması için en son başvuru tarihi bitiminden sonraki beş iş günü içinde girişi yapılan başvuru dosyasının, eklerinin ve satın alma dosyasının ilgili il müdürlüğüne elden teslim edilmesi şarttır.

d) Başvurunun doğru değerlendirilebilmesi için başvuru evrakları dikkatli ve olabildiğince açık bir şekilde doldurulmalıdır. Gerekli tüm taahhütname, belge ve dokümanlar ile iş planının ve teknik projenin başvuru dosyasında uygun ve tam olarak yer alması zorunludur.

BAŞVURULARIN İDARİ UYGUNLUK KONTROL LİSTESİ

EK-2

BAŞVURUDA YÜKLENECEK BELGELER		Belge Tipi	Var / Yok	Uygun / Değil
1	Gerçek kişiler için nüfus cüzdanı kopyası/nüfus kayıt örneği	A		
2	Başvuru sahibi kuruluşun tüzük veya ana sözleşmesinin yer aldığı ticaret sicil gazetesi veya noter onaylı şirket ana sözleşmesi	A		
3	Başvuru sahibinin Bakanlık kayıt sistemine kayıtlı olduğuna dair belge	A		
4	Tüzel kişiler için Ticaret ve Sanayi Odasından güncel uygulama rehberinin yayımlandığı tarihten sonra alınmış faaliyet belgesi	A		
5	Yatırım için yetkili kurul kararı ile yetkilendirme kararı	A		
6	Yetkilendirilen kişiye ait imza sirküleri	A		
7	Projesinde varsa aynı katkının karşılanacağına dair taahhütname	B		
8	İnşaat varsa, inşaat metraji, keşif özeti ve teknik şartnamesi ve satın alma evrakı	A		
9	Makine ekipman varsa, makine ekipman teknik şartnamesi ve satın alma evrakı	A		
10	Başvuru sahibinin kâr-zarar hesabı ve son üç yılın bilanço hesapları (Başvuru yılında faaliyete geçenler hariç)	A		
11	Proje bütçesi, hibe başvuru formu Ek-1/Ek-1.1/Ek-1.2/Ek-1.3'e göre hazırlanmıştır	A		
12	Gider gerekçeleri hibe başvuru formu Ek-2'ye göre hazırlanmıştır	A		
13	Finansman kaynakları hibe başvuru formu Ek-3'e göre hazırlanmıştır	A		
14	Tahmini iş takvimi hibe başvuru formu Ek-4'e göre hazırlanmıştır	A		
15	Yatırım işletme planı dosyası hibe başvuru formu Ek-5 formatına göre hazırlanmıştır	A		
16	Proje başvuruları için tatbikat projesi yüklenmiştir	A		
17	Proje başvuruları için alınması planlanan makine ve ekipmana ait ölçekli yerleşim planı	A		
18	Bütün başvurularda; yatırım yeri başvuru sahibine ait ise yatırım yeri mülkiyet (tapu) belgesi, yatırım yeri başvuru sahibine ait değilse kamu kurum ve kuruluşları ile yapılan kira kontratı veya tahsis/irtifak belgesi, yatırım yeri kamu kurum ve kuruluşları dışında gerçek ya da tüzel kişilerden kiralanmış ise noter tasdikli kira sözleşmesi ile yatırım yerinde 3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu kapsamında konulan şerh varsa, yatırım yapılmasında sakınca olmadığına dair ilgili kurumdan alınan belge	A		
19	Bütün başvurularda; yatırım yerinin ipotekli veya şerhli olup olmadığına ilişkin tapu müdürlüğünden alınan belge	A		
20	Üretim izin belgesi (İşletme kayıt belgesi/işletme onay belgesi/işletme tescil belgesi/gübre üretim izni/tohum üretim izni)	A		
21	Kapasite raporu veya ekspertiz raporu	A		
22	Yapı kullanma/yapı kayıt izin belgesi	A		
23	Kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik yatırım konularında; mevcut tesisin faaliyeti ile ilişkili olarak başvuru sahibi tarafından bankalardan alınan kredi nedeniyle yatırım yerinin ipotekli olması halinde, geri ödemelerinin düzenli yapıldığına dair ilgili bankadan alınan belge	A		
24	Yatırım yerinin icralı veya davalı olmadığına ilişkin yatırımcı beyanı	B		
25	Damızlık büyükbaş/koyun ve/veya keçi için yapılan sabit yatırım proje başvurularında, proje sahibinin, nihai rapordan önce tesiste bulunması zorunlu hayvan varlığını karşılayacağına dair	B		

	taahhütname			
26	Başvuruya esas proje için, bu Tebliğ kapsamında verilecek destek dışında diğer kurumlara hibe başvurusunda bulunmadığı ve hiçbir kamu kurum ve kuruluşun desteklerinden, faiz niteliğindeki destekler hariç, yararlanmayacağına dair taahhütname	B		
27	Damızlık büyükbaş/koyun ve/veya keçi için yapılan sabit yatırım proje başvurularında, proje sahibinin, nihai rapordan önce tesiste bulunması zorunlu hayvan varlığını karşılayacağına dair taahhütname	B		
28	Başvuran tüzel kişiler için idari ve mali açıdan kamudan bağımsız olduklarına dair taahhütname	B		
29	Başvuran gerçek kişiler için kamu görevinde bulunmadıkları ve kamu personeli olmadıklarına dair taahhütname	B		
30	Organik ürünün işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik yatırım başvuruları için organik tarım müteşebbis sertifikası	A		
31	Organik ürünün işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik yatırım başvuruları için organik ürün sertifikası	A		
32	Adli sicil kaydı veya adli sicil arşiv kaydı belgesi (Tüzel kişilerde ortaklar ve yetkili müdürler için)	A		
33	Başvuru sahibinin yüklemek istediği diğer belge ve dokümanlar	A		

Belge	A: Asıl belgeden taranmış olmalıdır.
Tipi	B: Başvuru sahibi tarafından imzalanmış belgeden taranmış olmalıdır.

Not-1: Belgelerin tam olması bu belgelerin içeriklerinin uygun olduğu anlamına gelmez.

Not-2: 19 uncu sırada yer alan belgede ipotek veya şerh var ise bu Tebliğin 29 uncu maddesinin ikinci fıkrasının (h) ve (ı) bentlerine göre değerlendirilmelidir.

Not-3: 20 nci, 21 inci ve 22 nci sırada yer alan belgelerin; kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik yatırım başvurularında başvuru sırasında, yeni yatırım ve tamamlamaya yönelik yatırım başvurularında ise yatırım tamamlandıktan sonra nihai rapor ekinde sunulması gerekmektedir.

Not-4: 23 üncü sırada yer alan ipotek; hibe başvurusuna esas yatırımın faaliyeti gereği bankalarca başvuru sahibine kullanırılmış kredi karşılığı konmuş ipoteği ifade eder.

Not-5: 30 uncu sırada yer alan belge; organik ürünün işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik yatırım başvuruları için başvuru sahibinin organik ürün işleme, kurutma, dondurma, paketlenme ve depolama faaliyetini yaptığını gösteren organik tarım müteşebbis sertifikasını ifade eder. Bu belgenin; kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik yatırım başvurularında başvuru sırasında, yeni yatırım ve tamamlamaya yönelik yatırım başvurularında ise yatırım tamamlandıktan sonra nihai rapor ekinde sunulması gerekmektedir.

Not-6: 31 inci sırada yer alan belge; organik ürünün işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik yatırım başvuruları için başvuru sahibinin organik ürün işleme, kurutma, dondurma, paketlenme ve depolama faaliyetini yaptığını gösteren organik ürün sertifikasını ifade eder. Bu belgenin; kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik yatırım başvurularında başvuru sırasında, yeni yatırım ve tamamlamaya yönelik yatırım başvurularında ise yatırım tamamlandıktan sonra nihai rapor ekinde sunulması gerekmektedir.

7.5.1 Başvuru Dosyası Hazırlanması ve Teslimi Aşaması İşlem Sırası

a) Adım-1

Bakanlık resmi internet sitesinden (www.tarimorman.gov.tr) başvuru yapılacak yatırıma uygun “Başvuru Planı Formatı” ve “İş Planı Formatı” bilgisayara indirilir.

b) Adım-2

Bilgisayara indirilen “Başvuru Planı” bilgisayar ortamında eksiksiz doldurulur.

c) Adım-3

Bilgisayara indirilen “İş Planı” bilgisayar ortamında eksiksiz doldurulur.

ç) Adım-4

Eklenecek belgeler ve dokümanlar “EK-2 Elektronik Ortamda Yüklenmesinde Dikkat Edilecek Hususlar” dikkate alınarak hazırlanır ve taranır.

d) Adım-5

Web üzerinden online başvuru kısmında doldurulan Başvuru Formu ve İş Planı ile eklenecek dosyalar bölümüne EK-2’ye göre hazırlanmış dokümanlar eklenerek web üzerinden başvuru tamamlanır.

e) Adım-6

Web üzerinden gönderilen, Başvuru Planı, İş Planı ve Bütçe Detaylı Tabloları, İş Planı, Teknik Proje ile diğer yüklenen dosyalardaki dokümanların çıktıları alınır.

Web üzerinden yapılan online başvuru sistemi üzerinden oluşturulan başvuru planı, iş planı ve başvuru ekindeki dokümanlar aynı olmalıdır. Aksi takdirde başvuru kabul edilmeyecektir.

Online başvuru sistemine yüklenen iş planı, teknik proje, tüm teknik şartnameler ve yapım işlerinde keşif özetleri ile bunların başvuru dosyasında yer alan çıktıları aynı olmalıdır. Aksi takdirde başvuru kabul edilmeyecektir.

f) Adım-7

- Başvuru dosyasının düzenlemesi yapılır. Başvuru Planı/İş Planı ve eklerinde yer alan; resmi belgeler, taahhütname ile diğer belge ve dokümanlar ile proje çizimleri sıralamaya uygun olarak düzenlenir. İş planı ve teknik proje, başvuru dosyasında başvuru formu, işletme planı ve eklerinden sonra yer almalıdır. Yatırım ile ilgili A9-Mimari projeler (Mevcut ve planlanan binaları gösteren vaziyet planını ve mahal listesini de içeren), statik projeler, elektrik tesisat projeleri, mekanik tesisat projeleri, metraj cetveli, tek hat şeması ve makine-ekipman yerleşim planı ayrı bir dosya/klasörde verilmelidir.
- Başvuru Planı/İş Planının tüm sayfaları başvuru sahibi tarafından paraflanır.

g) Adım-8

- Başvuru dosyasında yer alan; Başvuru Planı/İş Planının, başvuru ekleri, çizimler, iş planı ve teknik projenin iki kopyası oluşturulur. Başvuru dosyası, biri orijinal diğeri orijinalden alınan kopya olmak üzere, her birinin üzerinde “Orijinal” ve “Kopya” ibareleri yer alacak şekilde toplam iki nüsha olarak hazırlanır.
- İki nüsha halindeki başvuru dosyası, ekleri ve satın alma dosyası (1 orijinal, 1 kopya) tek bir paket (zarf, kutu, ambalaj vb.) içerisinde yer alacak şekilde ve bu paketin üzerine “KKYDP 2020-2021 Başvuru Dönemi” ve “Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımları Kapsamında Proje Başvurusu” yazılarak teslim hazırlanır. Bir orijinal ve bir kopya olarak hazırlanmış başvuru paketi, yatırımın uygulanacağı ildeki il müdürlüğüne elden teslim edilir.

Posta, faks, elektronik posta ya da diğer yöntemlerle gönderilen ya da başka adreslere teslim edilen başvurular kabul edilmeyecektir.

Başvuru dosyasında, proje sahibi tarafından hazırlanan belge ve dokümanların ilgili yerlerine mutlaka tarih atılmalıdır.

- Başvuru dosyasının il müdürlüğüne teslimi aşamasında, başvuru formu, işletme planı ve bütçe detaylı tablolarının web üzerinden doldurulup doldurulmadığı, iş planı, teknik proje ve tüm teknik şartname ve keşif özetlerinin (sadece yapım işleri için) elektronik olarak web üzerinden gönderilip gönderilmediği ve bu dokümanların web ortamında açılıp açılmadığı kontrol edilecektir. Şayet bunlardan herhangi birisi sistemde görülmez veya açılmaz ise ayrıca resmi belgeler, tahrip edilmiş, yırtılmış veya üzerinde düzeltme yapılmış ise başvuru kesinlikle kabul edilmeyecektir.
- Başvuru dosyası, ekleri, satın alma dosyası gerçek kişilerde başvuru sahibinin kendisi veya noter onaylı vekâlet belgesine sahip vekili, tüzel kişilerde ise tüzel kişi adına imzaya yetkili kişi tarafından yatırımın uygulanacağı ilde bulunan il müdürlüklerine teslim edilir. Teslim aşamasında yapılan kontrollerde teslim edilme şartlarını taşıyan başvurular kabul edilir ve başvuru sahibine teslim alındı belgesi verilir.
- Web de yapılan tüm başvurulara “Proje Numarası” verilecektir. Proje sahibi yatırımcı, Bakanlık ile yapacağı yazışmalarda bu numarayı kullanacaktır.

Eğer başvuru dosyası, ekleri ve satın alma dosyası gerçek kişilerde başvuru sahibinin kendisi veya noter onaylı vekâlet belgesine sahip vekili, tüzel kişilerde ise tüzel kişi adına imzaya yetkili kişi tarafından teslim edilmez ise başvuru kabul edilmeyecektir. Proje sahibi başvuru dosyasını Bakanlık il müdürlüğüne sunma aşamasında bu hususlara dikkat etmelidir.

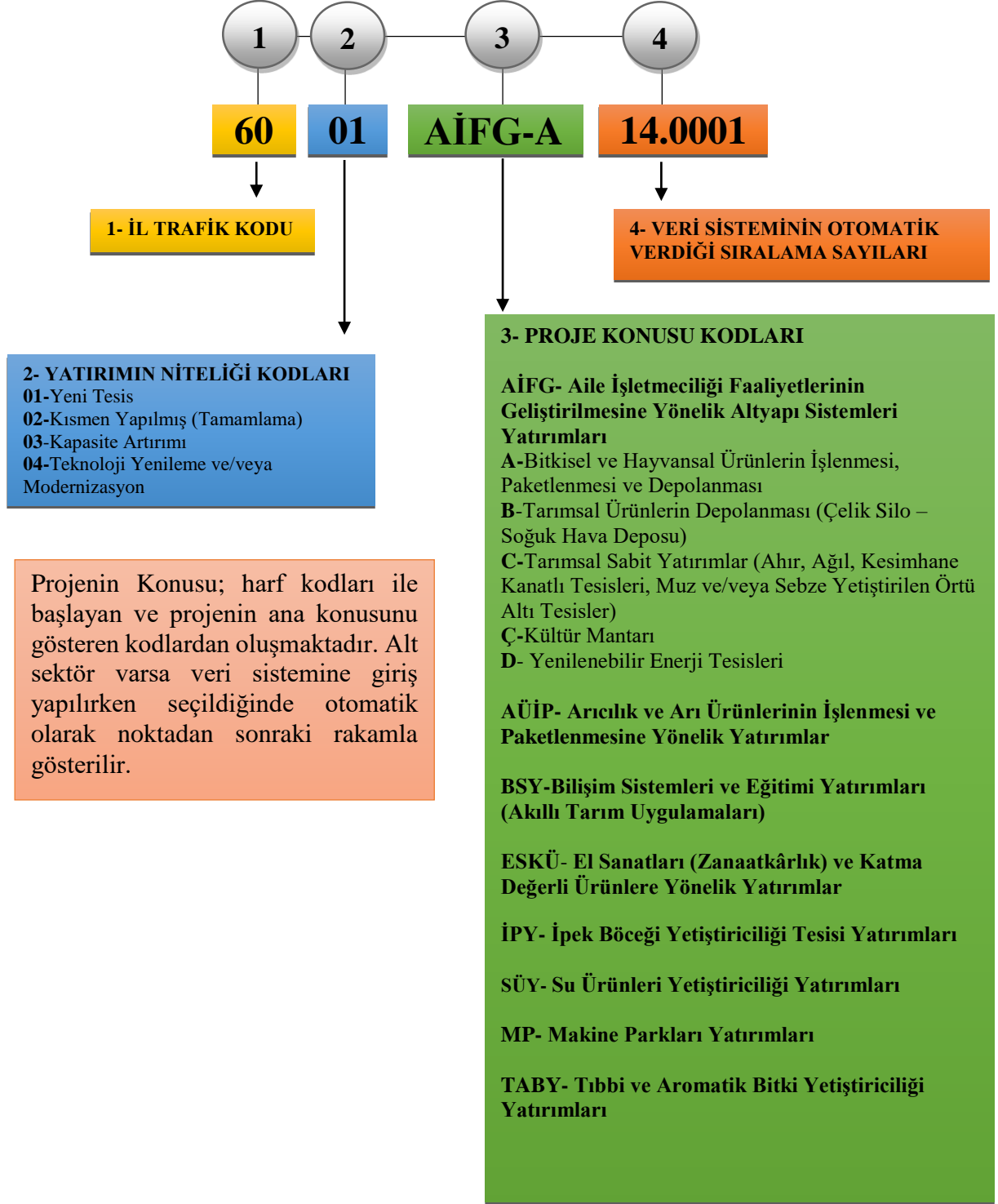
Proje sahibi, proje başvurusunu geri çekmek istemesi halinde, “Desteklemeye Hak Kazananların Listesi” yayımlanmadan veya ret işlemleri tamamlanmadan önce ilgili il müdürlüğüne bir dilekçe ile başvurarak sunmuş olduğu başvuru dosyasını, eklerini ve satın alma dosyasını (bir orijinal ve bir kopya) geri alabilir.

- Hibe sözleşmesi öncesinde ve sonrasında proje sahiplerine yapılacak bütün bildirimler, başvuru formunda belirtilen iletişim adresi üzerinden yapılacaktır. Hibe sözleşmesi sonrasında bu adrese bildirim yapılamaması durumunda, başvuru sahibinin adres kayıt sisteminde/ticaret sicil gazetesinde bulunan adresi, bilinen en son adresi olarak kabul edilir ve bildirim buraya yapılır.

7.6 BAŞVURU NUMARASI

Başvurular öncelikle elektronik ortamda yapılacağından başvuru numarası bu aşamada sistem tarafından otomatik olarak verilecektir.

PROJELERE NUMARA VERİLMESİ

SEKİZİNCİ BÖLÜM

8. PROJE BAŞVURULARININ İL DÜZEYİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

8.1 BAŞVURU DOSYASININ TESLİM ALINMASI

Son başvuru tarihine kadar online olarak sisteme girişi yapılan bilgi ve belgelerden oluşan başvuru dosyası, ekleri ve satın alma dosyası, gerçek kişilerde başvuru sahibinin kendisi veya noter onaylı vekâlet belgesine sahip vekili, tüzel kişilerde ise tüzel kişi adına imzaya yetkili kişi tarafından yatırımın uygulanacağı ilde bulunan il müdürlüklerine en geç son başvuru tarihinden sonraki beş işgünü içerisinde elden teslim edilir. Teslim aşamasında yapılan kontrollerde teslim edilme şartlarını taşıyan başvurular kabul edilir ve başvuru sahibine teslim alındı belgesi verilir.

8.2 İL PROJE DEĞERLENDİRME KOMİSYONU

a) Program kapsamında, başvurusu alınan projelerin incelenmesi ve ilk değerlendirmeleri bu bölümde belirtilen kriterlere göre il proje değerlendirme komisyonu tarafından yapılır. Başvuruların, 2020/25 nolu Tebliğe ve bu uygulama rehberine uygun olarak il düzeyinde değerlendirilmesinden il proje değerlendirme komisyonu sorumludur.

b) İl proje değerlendirme komisyonunun oluşturulma ve çalışma şekilleri valilik tarafından son başvuru tarihinden önce belirlenir ve taraflara duyurulur.

c) İl proje değerlendirme komisyonuna, değerlendirme sürecinde gerekli tüm teknik ve lojistik desteğin verilmesi, tabloların düzenlenmesi, proje özetlerinin hazırlanması, verilerin muhafazası gibi konularda çalıştırılması amacı ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarından personel görevlendirilebilir.

ç) Değerlendirmeye; son başvuru tarihini takip eden ilk iş günü içerisinde yapılacak toplantıda belirlenecek kriterlere göre elektronik ağ üzerinden başlanır. Valilik makamının ihtiyaç duyması halinde teknik alt komisyon görevlendirilebilir. Oluşturulan alt komisyon il proje değerlendirme komisyonu ile eş zamanlı olarak projelerin incelemesini tamamlar.

d) Komisyon, bu değerlendirmeleri son başvuru tarihini takiben en geç otuz gün içerisinde tamamlar ve görevi sona erer.

Valilik makamınca teknik alt komisyon kurulması halinde, il proje yürütme biriminde ve il proje değerlendirme komisyonunda görevli kişiler bu teknik alt komisyonda görev alamazlar.

8.3 YATIRIM BAŞVURULARININ İDARİ UYGUNLUK AÇISINDAN İNCELENMESİ

a) Tam olarak ve süresi içerisinde teslim edilen başvuru ve satın alma dosyaları değerlendirmeye tabi tutulur. İl proje değerlendirme komisyonu, öncelikli olarak proje başvuru dosyalarında istenen belgeleri Ek-2'de yer alan Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesine göre "var/yok/muaf" şeklinde değerlendirir. Bu aşamadaki kontrol, gerekli tüm dokümanların eksiksiz olarak sunulduğuna yönelik olan kontroldür. Yapılacak kontrole göre, eksik doküman tespit edilmesi durumunda, başvuru reddedilir.

b) Ek-2'de yer alan Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesine göre belge ve dokümanlarının tam olduğu tespit edilen başvurular, uygunluk yönünden incelenir.

c) İdari Uygunluk Kontrol Listesine göre tam ve içeriği uygun olan başvurular ve ekleri, EK-3 Başvuru Sahibi ve Projenin Uygunluk Değerlendirme Tablosuna göre değerlendirmeye alınır.

ç) İl proje değerlendirme komisyonu gerek duyarsa, teknik alt komisyonlar oluşturarak

projelendirilen inşaat ve/veya mal-malzemelerin mevzuat ve maliyetler açısından uygunluğunu inceletir.

8.4 BAŞVURU SAHİPLERİNİN VE PROJELERİN UYGUNLUĞUNUN İNCELENMESİ

a) 2020/25 nolu Tebliğin 11 inci maddesinde belirtilen kriterlere göre başvuru sahiplerinin, eğer varsa ilişkili kurumların ve projenin uygunluğunun incelenmesi, Ek-3'te yer alan Başvuru Sahibi ve Projenin Uygunluk Değerlendirme Tablosu kriterlerine göre yapılır. Ek-3'te yer alan kriterlerin tamamından uygunluk oluru alamayan projelerin başvuruları değerlendirme dışında tutulur. Başvuru Sahibi ve Projenin Uygunluk Değerlendirme Tablosu kriterlerine göre uygun görülen başvurular değerlendirmeye alınır.

b) 2020/25 nolu Tebliğin 25 inci ve 26 ncı maddeleri uyarınca yapılan uygunluk kontrollerinde elektronik ağ üzerinde düzeltme yapılamaz, yaptırılması talep edilemez.

c) Kontrolü yapıldıktan sonra uygun ve tam bulunan başvuru dosyaları mali ve ekonomik değerlendirmeye alınır.

Başvuru sahiplerinin ve projelerin uygunluğunun değerlendirilmesi tablosunda bir cevabın HAYIR olması halinde başvuru reddedilerek hibe başvurusu ile ilgili değerlendirmeye son verilmelidir.

BAŞVURU SAHİBİ VE PROJENİN UYGUNLUK DEĞERLENDİRME TABLOSU EK-3

	KONTROL EDİLECEK KRİTERLER	EVET	HAYIR
1	Başvuru sahibi bu Tebliğin ilgili maddelerindeki şartları haizdir.		
2	Başvuru konusu hibe desteği verilecek yatırım konularına uygundur.		
3	Başvuru formu ve ekleri yatırım projesi, iş planı, proje bütçesi, ayrıntılı bütçe tabloları birbiri ile uyumlu ve ilişkilidir.		
4	Hibeye esas proje tutarı bu Tebliğin 13 üncü maddesinde belirtilen hibeye esas proje tutarını aşmamaktadır.		
5	Hibe desteği tutarı hibeye esas proje tutarının %50'sini aşmamaktadır.		
6	Hibeye esas proje giderleri kapsamında sunulan harcamalar, hibe desteği verilecek uygun giderler kapsamındadır.		
7	Her yapı için "kazı, dolgu ve reglaj işleri", yapının toplam hibeye esas inşaat giderinin %6'sını, İdari kısımlarla ilgili harcamalar; hibeye esas inşaat giderinin %15'ini aşmamaktadır.		
8	Başvuru küçük ölçekli aile işletmesi yatırımı için yapılmıştır.		
9	Başvurular aynı yatırım alanlarında birbirleri ile ortak ekonomik ilişkileri bulunan veya birbirlerini tamamlayan yeni projeler olarak yapılmamıştır.		
10	Başvuru özgün olmayan, daha önce sunulan projelerden kopyalanmak suretiyle yapılan aynı tip projeler ile yapılmamıştır.		
11	Başvuru yapan işletmenin sunduğu son üç yıllık mali bilançosunda iki yıldan fazla vergi öncesi zarar (eksi mali bilanço) yoktur.		

(*) Yatırıma konu olan işletmenin; 50 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 25 milyonTL'yi aşmayan bir işletme olması gerekmektedir. Örneğin; işletmenin yıllık çalışan sayısının 50 kişiden fazla ise "HAYIR" işaretlenmeli ve hibe başvurusu ile ilgili değerlendirmeye son verilmelidir.

8.5 BAŞVURULARIN PROJE DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

a) Proje başvurularının değerlendirilmesinde; başvuru sahibinin niteliği, yatırım yerinin karakteristiği, yatırım konusu, yatırımın sektörel önceliği, başvuru sahibinin daha önce hibeden yararlanma durumu ve Bakanlık kayıt sistemine kayıt tarihi gibi kriterler göz önüne alınır.

b) Kırsal ekonomik altyapı yatırımlarına ait proje değerlendirme kriterleri Ek-4'te belirtilmiştir. Değerlendirme sonucunda alınan puan 50 (elli) veya üzerinde ise projenin

sürdürülebilir olduğuna karar verilerek proje kabul edilir. Toplam puanı 50 (elli) puanın altında olan projeler sürdürülebilirlik kriterini sağlamadığı için reddedilir.

c) Sıralama kriterlerine göre yapılan değerlendirmeden elde edilen puan, projelerin nihai sıralamasını belirler ve projeler en yüksek puandan başlanarak sıralanır.

PROJE DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ

EK-4

GENEL SEÇİM KRİTERLERİ	PUAN	ALDIĞI PUAN
Proje, uygun başvuru konuları içinde yer alıyorsa	30	
Başvuru sahibi gerçek kişilerde bir kadın girişimciyse, tüzel kişilerde ise tüzel kişiyi temsil ve ilzama yetkili olan bir kadınsa	20	
Başvuru sahibi (gerçek kişi olması durumunda) genç girişimci ^{1*} , engelli birey ise ^{2**}	10	
Yatırım uygulama alanı kırsal alan “köy” ise	8	
Proje, başvurunun yapıldığı il müdürlüğünce kabul edilmiş ilk üç öncelikli sektör içinde yer alıyorsa	7	
Proje sahibinin KKYDP kapsamında daha önce uyguladığı bir sözleşmesi yok ise	6	
Proje sahibi kooperatif/üretici örgütü ise	5	
Başvuru sahibi gerçek kişi ise	5	
Başvuru sahibinin veya tüzel kişiyi temsil ve ilzama yetkili olan kişinin ekonomik faaliyet alanında bir mesleki sertifikası, diploması veya en az beş yıldır çiftçi olduğuna dair belgesi varsa	5	
İşletmenin sunduğu son üç yıllık mali bilançosunun herhangi birinde vergi öncesi zarar (eksi mali bilanço) görünmüyorsa ^{3***}	4	
TOPLAM PUAN	100	

^{1*} Genç girişimci: Başvuru tarihi itibarıyla, 18 yaşını doldurmuş, 41 yaşından gün almamış gerçek kişi.

^{2**} Engelli bireyler başvurularında bu durumlarını belgeleyeceklerdir.

^{3**} İşletmenin sunduğu son üç yıllık mali bilançosunun herhangi birinde vergi öncesi zarar (eksi mali bilanço) görünmesi durumunda toplam puandan -20 puan düşürülür.

Yatırımcı, başvurunun değerlendirilmesi sırasında kendisine puan sağlamış olan KKYDP Ekonomik Altyapı Yatırımları Sıralama Kriterlerini, sözleşme dönemi boyunca devam ettirmekle yükümlüdür. Söz konusu sıralama kriterlerine göre yatırımcının durumunda sonradan herhangi bir değişiklik olduğunda, Bakanlık proje puanını yeniden değerlendirme hakkına sahiptir. Bu değerlendirme sonucu Bakanlık sözleşmeyi fesih etme hakkına sahiptir.

8.6 NİHAİ SIRALAMA, SEÇİM VE İL PROJE DEĞERLENDİRME RAPORU

a) Proje başvurusunda bulunmuş ve değerlendirme neticesinde değerlendirme kriterlerinden elli ve üzeri puan almış olan başvurular, Ek-5’te yer alan kırsal ekonomik altyapı yatırımları sektörel bazda il öncelik sıralamaları dikkate alınarak aldıkları nihai puana göre en büyükten en küçüğe doğru sıralanır ve teklif listeleri hazırlanır

b) İki veya daha fazla başvurunun eşit puan aldığı durumlarda; başvurunun Bakanlık online sistemine girişinin tamamlandığı tarih ve saate göre ilk sunulan proje bir üst sırada listelenir.

c) Nihai sıralaması yapılan uygun projelerin desteklenecek projeler listesine alınması, en yüksek puanı alan projeden başlanarak yapılır ve belirlenen bütçe bitene kadar devam eder. Dolayısıyla tüm şartları sağlayan bir proje uygun bulunup nihai sıralamaya girse bile, bütçenin yetmemesi halinde desteklenemeyecektir. Başka bir deyişle, bir projenin uygun görülmesi mutlaka destekleneceği anlamına gelmemektedir.

ç) Genel değerlendirme raporu, değerlendirme sonuç tablosu ve program teklif listelerinin elektronik ağ üzerinden alınan çıktısı, komisyonca imzalanarak Genel Müdürlüğe gönderilir.

d) Başvuru sahiplerince elektronik ağ üzerinden yapılan başvurular ve dosyalar Bakanlığın uygun gördüğü süre boyunca muhafaza edilir.

8.7 HİBE BAŞVURUSUNUN REDDEDİLME NEDENLERİ

a) İl proje değerlendirme komisyonu tarafından değerlendirme kriterlerine göre yapılan inceleme sonucu alınan proje başvurularının reddedilme kararı, tüm projelerle ilgili Genel Müdürlük onayı tamamlandıktan sonra il müdürlüğü tarafından proje sahiplerine yazılı olarak bildirilir.

b) Başvuruyu reddetme kararının aşağıdaki gerekçelere dayanması zorunludur:

1. Başvurunun müracaat tarihinden sonra alınması.
2. Başvuru sahibinin 2020/25 nolu Tebliğde belirtilen şartlara sahip olmaması.
3. Başvuruya konu faaliyetin program kapsamında olmaması.
4. Yatırımın, başvuru yapılan sektör veya alt sektör ile ilgili olmaması.
5. Başvurunun uygulama için öngörülen azami süreyi aşması.
6. Hibeye esas proje tutarının ve talep edilen katkının duyurulmuş olan azami miktarı aşması.
7. Projenin teknik yapılabilirliği ile yatırım faaliyetine uygunluğunun yetersiz olması ve maliyetlerin piyasa fiyatlarına uygun olmaması.
8. Başvuru formu ve ekleri içindeki bütçe rakamlarının birbirleri ile tutarsız olması.
9. Başvuruda sunulan bilgi ve belgelerin; birbirleriyle, yatırım konusuyla veya yatırım yeri ile uyumsuz olması.
10. Başvurunun, değerlendirme kriterlerine göre belirlenmiş minimum puanın altında kalması.
11. Bütün yatırım konularında; 22/11/1984 tarihli ve 3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu kapsamında konulan şerh için ilgili kurumdan yatırım yapılmasında sakınca olmadığına dair belge alınmış yatırım yerleri ile organize sanayi bölgesi, tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesi ve ihtisas küçük sanayi sitesi tarafından yatırım yerlerine konulan ipotek veya şerhler, organize sanayi bölgelerinin kuruluşunda kullanılan krediler nedeniyle konulan ipotek ve şerhler ile 2020/25 nolu Tebliğ kapsamında yapılacak başvurular için yatırım yerinin kiralanmış olması durumunda kira sözleşmeleri nedeniyle yatırım yerlerine konulan şerhler hariç, yatırım yerinin tapu kaydında ipotek, haciz, ihtiyati tedbir ve yatırımın sürdürülebilirliğini etkileyebilecek şerhler bulunması ve/veya hakkında dava açılmış olması.
12. Bütün yatırım konularında; mevcut tesisin faaliyeti ile ilişkili olarak bankalarca başvuru sahibi adına daha önce kullanılan kredi nedeniyle konulan ipotek için ilgili bankadan geri ödemelerin düzenli yapıldığına dair belge almış olanlar ile Program kapsamında daha önce hibe desteğinden yararlanmış olan tesisler için sözleşmeleri gereği konulan şerhler hariç, yatırım yerinin ipotekli, şerhli, icraya verilmiş ve/veya hakkında dava açılmış olması.
13. Başvurunun elektronik ağ üzerinden yapılmamış olması.
14. Başvurunun ve yapılan satın alımların 2020/25 nolu Tebliğ ve bu uygulama rehberinde belirtilen usul ve esaslara göre hazırlanmamış veya gerçekleştirilmemiş olması.
15. Başvuruda hibeye esas proje tutarının 20.000 TL'nin altında olması.
16. Başvuru sırasında ve sözleşme yapılmadan önce başvuru sahibinin iflas etmiş veya projenin tasfiye halinde olması, başvuru sahibinin işlerinin mahkemelerce idare ediliyor olması, alacaklılarıyla herhangi bir düzenlemeye girmiş olması, iş veya faaliyetlerini askıya almış olması, bu meselelerle ilgili bir dava veya takip konusu bulunması veya yürürlükteki mevzuat ve düzenlemelerde yeri olan bir prosedür dolayısı ile bunlara benzer bir durumda olması.
17. Yatırımcının, kamu haklarından mahrum olması, ağır hapis veya altı aydan fazla hapis

cezasının olması veya affa uğramış olsa bile hırsızlık, dolandırıcılık, güveni kötüye kullanma, görevi kötüye kullanma, rüşvet, irtikâp, nitelikli zimmet, sahtecilik, hileli iflas suçu işlemiş olması, milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olması, tutuklu bulunması, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırmaması, Devlet sırlarını açığa vurması, Devletin şahsiyetine karşı işlenmiş suçlar ile yatırımcının profesyonel faaliyetini ilgilendiren bir suçtan kesin hüküm ve/veya idari bir karar olması veya ülkenin mali çıkarlarına zarar verici herhangi bir suçtan dolayı kesinleşmiş mahkûmiyeti olması.

18. Program bütçesinin yetersiz olması.
19. Farklı gerçek/tüzel kişilerce hazırlanmış olsa dahi aynı yatırım alanlarında birbirleri ile ortak ekonomik ve/veya çıkar ilişkileri bulunan veya birbirlerini tamamlayan projelerle müracaat edilmesi.
20. Beş yıllık izleme süresinin ilk üç yılında aynı yatırım konusunda hibe desteğinden faydalanmış olması.
21. Özgün olmayan ve birbirinden kopyalanarak hazırlanan projeler ile başvuruda bulunulması.
22. İşletmelerin esas faaliyet alanındaki başarısının göstergesi olan son üç yıllık mali bilançolarının tamamında vergi öncesi zarar görünmesi.
23. Başvuru sahiplerinin, başvuru sırasında veya sözleşme yapılmadan önce gerçeğe aykırı beyanda bulduklarının tespit edilmesi.
24. Başvurunun eksik olması.
25. Yatırımın KKYDP hedeflerini taşımaması, ekonomik ve mali açıdan yetersiz olması ve sürdürülebilir olmaması.
26. Başvuru sahibinin mali düzeyi ve işletme kapasitesinin, yatırımı gerçekleştirmeye yeterli olmaması.
27. Yatırımın, teknik ve mali açıdan seçilmiş olan diğer yatırımlara göre yetersiz olması.
28. Başvuru tesliminden itibaren herhangi bir aşamada yatırımcının ilgili güncel mevzuat kapsamında devlete ödenmemiş vergi ve sosyal güvenlik borçlarının olduğunun tespit edilmesi.

DOKUZUNCU BÖLÜM

9. NİHAİ DEĞERLENDİRME KARARI VE HİBE SÖZLEŞMESİ

9.1 NİHAİ DEĞERLENDİRME KARARI

a) Nihai değerlendirme, bu maddede belirtilen hususlar dikkate alınarak merkez proje değerlendirme komisyonunca yapılır.

b) 2020/25 nolu Tebliğ kapsamındaki uygulamaların bütçesi aşağıdaki hükümler doğrultusunda Bakanlıkça belirlenir:

- Kırsal ekonomik altyapı bütçeleri, merkez proje değerlendirme komisyonu tarafından, aynı dönemde yayımlanan kırsal kalkınma destekleri tarıma dayalı ekonomik yatırımların desteklenmesi için ayrılan bütçenin %25'inden az olmayacak şekilde, Bakanlığın destekleme politikalarına göre belirlenir. İllerin katsayıları; tarım alanları, kırsal nüfusları, tarımsal üretim değerleri, işletme sayıları dikkate alınarak Bakanlık tarafından hesaplanır ve illerin yaklaşık bütçesi buna göre belirlenir.
- Program kapsamında başvuruların yapıldığı her il için Genel Müdürlük tarafından tahsis edilen ödenek miktarı kadar başvuruya hibe desteği sağlanır, değerlendirme nihai kararı söz konusu ödenek esas alınarak verilir. İlin yaklaşık bütçesinin yeterli olması durumunda program teklif listesinde yer alan tüm başvurular yatırım programına alınır.

- İlin bütçesinin tüm başvurular için yeterli olmaması durumunda; uygun bulunarak kabul edilen kırsal ekonomik altyapı yatırımları konusundaki projeler aldıkları puana göre en büyükten en küçüğe doğru sıralanır. İlin bütçe imkânları dâhilinde en yüksek puan alan projelerden başlanarak projeler sırayla programa alınır.
  - İllerin varsa artan bütçeleri toplanır ve bütçesi yetersiz olan illere katsayısı oranında dağıtılır. Bu işleme programa ayrılan bütçe bitinceye kadar devam edilerek illerin yatırım programı oluşturulur ve nihai değerlendirme kararı düzenlenir. Uygun ve kabul edilebilir başvuruların bütçelendirilmesinden sonra artan bütçe kırsal kalkınma destekleri tarıma dayalı ekonomik yatırımlar bütçesine aktarılır.
- c) Nihai değerlendirme kararı Genel Müdürlüğün onayı ile kesinleşir.
ç) Bakanlığın bir başvuru reddetme ya da hibe vermeme kararı kesindir.

9.2 DEĞERLENDİRME SONUÇLARININ AÇIKLANMASI

a) Kesinleşen değerlendirme sonuçları Genel Müdürlükçe il müdürlüklerine yazılı olarak bildirilir. Ayrıca hibe desteğine hak kazanan başvuru sahiplerine ait proje numaraları “www.tarimorman.gov.tr” internet sitesinde yayımlanarak ilan edilir.

b) İl müdürlükleri kendilerine iletilen sonuçları, başvuru sahiplerine on gün içerisinde tebliğ eder.

9.3 HİBE SÖZLEŞMESİ

a) Hibe sözleşmesi, il müdürü ile hibe başvurusu sahibi arasında imzalanır.

b) Hibe sözleşmesinin içeriği ve formatı Bakanlık tarafından yayımlanan güncel uygulama rehberinde tüm taraflara önceden duyurulur.

c) Başvuru sahipleri, hibe sözleşmesi aşamasında elektronik ağ üzerinden girişleri yapılan bilgi ve belgeler ile bu madde gereğince yapılan değişiklikler ve hibe sözleşmesi ekinde bulunması gereken diğer belgeleri de kapsayacak dosyayı il müdürlüğüne sunarlar. Sunulan bilgi ve belgelerin imzalı/parafli olması gerekir.

ç) Başvuru sahiplerinin hibe kaynaklarından yararlanabilmeleri için hibe sözleşmesi eki dokümanları tamamlayarak hibe sözleşmesini imzalamaları ön koşuldur.

d) Başvuru sahipleri, kendilerine yapılan bildirim takip eden otuz gün içerisinde il müdürlüklerine hibe sözleşmesi ve eki dokümanları ile projeye esas evrakı teslim etmek zorundadır. Ancak, son günün tatil gününe denk gelmesi halinde takip eden ilk iş günü mesai bitimine kadar evrak teslim edilebilir.

e) İl proje yürütme birimince proje sahasında, projeye esas dosya ve evrak üzerinde en fazla otuz gün süre içinde yapılacak inceleme sonrasında, 2020/25 nolu Tebliğe ve başvuru evrakına göre uygunluğu tespit edilen proje sahipleri ile il müdürlüğü arasında yer tespiti ve teslim tutanağı düzenlenerek yatırımcılar hibe sözleşmesi imzalamaya davet edilir. Yatırımcılara yapılacak tebligat il müdürlüklerinin 30 günlük inceleme süresi içerisinde olmalıdır. Kendilerine yapılan bu tebligatı takip eden beş iş günü içerisinde il müdürlüğü ile hibe sözleşmesi imzalamayan başvuru sahiplerinin proje başvuruları ve bunlara ilişkin değerlendirme sonuçları iptal edilir.

f) Başvuru sahibi tarafından teslim edilen hibe sözleşmesi ekleri il müdürlüklerince uygun bulunursa, inşaat ve mal-makine satın alma uygulama sözleşmesi incelemesinde uygun harcama kapsamında kabul edilmeyen metraj ve alımlar hibeye esas bütçeden çıkarılarak aynı katkı kapsamına alınır, yer tespiti ve teslimi tutanağının düzenlenmesi sonrası il müdürlüğü ve yatırımcı arasında karşılıklı müzakere edilerek proje kabul edilir ve hibe sözleşmesi imzalanır. Bakanlıkça belirlenen referans fiyat bulunması halinde mal-makine satın alma uygulama sözleşmesi fiyatlandırılmalarında bu fiyat esastır. Proje bütçesi, hibe sözleşmesi öncesi il proje yürütme biriminin referans fiyat karşılaştırması sonucu uygun bulunduğu miktar, metraj ve birim fiyat üzerinden revize edilir.

g) Programa alınan projelerde 2020/25 nolu Tebliğin 29 uncu maddesinde yer alan hibe başvurusunun reddedilme nedenlerinden herhangi birinin hibe sözleşmesinin imzalanmasından önce tespit edilmesi halinde söz konusu başvuru sahipleri ile hibe sözleşmesi imzalanmaz.

ğ) Hibe sözleşmesi öncesi referans fiyat uygulaması sonucu yapılacak revizyon hariç, başvuruya esas projede makine ekipmanlarda herhangi bir değişiklik yapılması talebinde bulunulamaz. Başvuru ve nihai değerlendirme arasında geçen süre içinde maliyetlerin artması halinde hibeye esas proje tutarının üzerindeki bütçe artırım talepleri ancak başvuru sahibinin bu miktar işi aynı olarak hibe desteği dışında %100 kendisinin gerçekleştirmesi koşuluyla kabul edilebilir. Mücbir sebepler ve Genel Müdürlük uygun görüşü kapsamında yatırım yeri değişikliği de dahil yapılacak değişiklikler projenin konusunda, amacında ve niteliğinde bir değişikliğe neden olamayacağı gibi değerlendirme kriterleri yönünden de herhangi bir puan azalmasına neden olamaz.

Mücbir sebep; taraflardan herhangi birinin (veya tedarikçilerinin veya çalışanlarının) kusur ya da ihmalden kaynaklanmayan, tarafların kontrolü dışında olan, önceden öngörülemeyen, proje faaliyetlerinin uygulanmasına ve/veya tarafların yükümlülüklerini yerine getirmesine engel nitelikte olan, tüm çabalara rağmen başa çıkılamayan ve yetkili mercilerce belgelendirilmesi zorunlu olan istisnai nitelikteki herhangi durum veya olayı ifade eder. Ekipman veya malzemedeki kusurlar ya da bunları kullanıma hazır hale getirmedeki gecikmeler, çalışma hayatındaki anlaşmazlıklar veya faydalanıcının mali güçlükleri, mücbir sebep olarak nitelendirilemez. Eğer taraflardan biri, yükümlülüklerini mücbir sebep nedeniyle yerine getiremiyorsa, sözleşme hükümlerini ihlal etmiş sayılmaz. Yatırımcı ve İl müdürlüğü arasında imzalanacak hibe sözleşmesinde, hangi hallerin mücbir sebep sayılacağı ve bu durumlarda yapılacaklar konusunda hüküm yer alacaktır.

h) Hibe almaya hak kazanmış ancak mücbir sebepler nedeniyle sözleşme imzalayamamış yatırımcılardan; hibe sözleşmesi imzalanması sonrasında yatırımın son tamamlanma tarihi itibarıyla bitirileceğine ve tüm sorumluluğun yatırımcıya ait olacağına dair taahhütname alınmak kaydıyla süre uzatım talepleri il proje yürütme birimi uygun raporu ve il müdürlüğü Olur'u ile Genel Müdürlük uygun görüşü dahilinde değerlendirilir.

Sözleşme imzalama aşamasında, başvuru sahibinin uygunluk şartları, online olarak girdiği ve başvuru dosyasında sunmuş olduğu belgelerin geçerliliği yeniden kontrol edilecek olup, gerekli şartları sağlamayan proje sahipleri ile sözleşme imzalanmayacaktır.

9.4 HİBE SÖZLEŞMELERİNDE TEMİNAT ALINMASI

a) Toplam proje tutarı 100.000 TL'nin altında olan hibe sözleşmesi imzalamaya hak kazanan yatırımcı, hibeye esas proje tutarının %1'i tutarında, toplam proje tutarı 100.000 TL ve üzerinde olan hibe sözleşmesi imzalamaya hak kazanan yatırımcı ise hibeye esas proje tutarının %3'ü tutarında süresiz limit dâhilinde banka teminat mektubunu hibe sözleşmesi ile il müdürlüğüne verir. İl müdürlüğü tarafından teyidi alındıktan sonra, teminat mektubu muhafaza edilmek üzere defterdarlık muhasebe müdürlüğüne teslim edilir. Teminatın nakit olarak verilmek istenmesi halinde nakit teminatın defterdarlık muhasebe müdürlüklerinin tahsilat hesabına yatırılıp, il müdürlüklerinin kurumsal koduyla ilgisine göre 330/430-Alınan Depozito ve Teminatlar hesabına kaydedilerek muhasebe işlem sürecinin yürütülmesi sağlanır.

b) Nihai raporun onaylanması ve ödemenin gerçekleşmesini takiben yatırımcının, SGK prim borcu ile vadesi geçmiş vergi borcu olmadığına dair ilgili kurumlardan aldığı belgeler ile

birlikte il müdürlüğüne müracaat etmesi halinde teminat mektubu veya hesaba yatırılan tutar kendisine iade edilir.

c) Hibe sözleşmesinin yatırımcıya yüklenemeyecek sebeplerle feshedilmesi halinde teminat mektubu veya hesapta bulunan miktar yatırımcıya iade edilir; hibe sözleşmesindeki taahhütlerin yatırımcının kusuru üzerine yerine getirilmediği fesih hallerinde teminat mektubu veya hesapta bulunan miktar Hazineye irat kaydedilir.

9.5 HİBE SÖZLEŞMESİ AKDİ

a) Hibe sözleşmesi, il müdürlüğü ve başvuru sahibi arasında iki adet olacak şekilde imzalanır. Hibe sözleşmesinin taraflarca imzalanmış metninin bir adedi ve ekleri il müdürlüğü, bir adedi de proje sahibi tarafından muhafaza edilir.

b) Hibe sözleşmesinin taraflarca imzalanmasını takiben, yatırımcı proje uygulamasına başlar. Yatırım, proje sahibinin taahhüt ettiği ve sözleşmede belirlenmiş süre içerisinde tamamlanmalıdır.

c) İl müdürlüğü ile sözleşme imzalamış olan yatırımcı daha sonra yapacağı sözleşme değişikliği, revizyonlar ve uygulamadaki talepleri hakkında, Bakanlığın aldığı ve alacağı kararları peşinen kabul etmiş sayılır.

9.6 HİBENİN NİHAİ TUTARI

a) Hibenin azami miktarı hibe sözleşmesinde gösterilir ve önerilen bütçeye dayanır. Hibe sözleşmesinde yer alan azami tutar üst limit niteliğindedir. Hibenin nihai tutarı, fiili gerçekleştirmeler ve tahakkuklar sonrasında ortaya çıkar.

b) Hibe miktarı, 2020/25 nolu Tebliğin 13 üncü maddesinde belirtilen tutar ve oranı kesinlikle aşamaz.

c) Başvuru planında talep edilen bütçeye dayanarak değerlendirme komisyonları tarafından yapılacak değerlendirme sonucu uygun görülen destek tutarı hibe sözleşmesinde belirtilir. Hibe sözleşmesinde yer alan destek tutarı tavan niteliğinde olup; nihai tutar, fiili gerçekleştirmeler ve tahakkuklar sonrasında ortaya çıkacaktır. Bu nedenle nihai ödeme miktarı, yatırımın tamamlanması sonrasında, proje sahibi tarafından sunulan gerekli dokümanların değerlendirilmesi ve il müdürlüklerine sunulan ara ve/veya nihai ödeme talebinde yer alan harcamaların yerinde kontrolleri neticesinde belirlenecektir.

Nihai destek tutarı, sözleşmede belirtilen tutardan fazla olamaz.

9.7 YÜKÜMLÜLÜKLERİN YERİNE GETİRİLMEMESİ

a) Yatırımcı, projeyi 2020/25 nolu Tebliğ, bu uygulama rehberi ve hibe sözleşmesi koşullarına uygun olarak icra etmediği takdirde Bakanlığın ödemeleri yapmama ve/veya hibe sözleşmesini feshetme hakkı saklıdır. Bu durumda Bakanlık, ayrıca hibe miktarını azaltabilir ve/veya hibe kaynaklarından ödenmiş olan meblağların tamamen veya kısmen geri ödenmesini talep edebilir.

b) Hibe sözleşmeleri devredilemez. Ancak gerçek kişi başvurularında başvuru sahibinin, hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra vefat etmesi halinde, yasal mirasçıları talep ederlerse, başvuruda aranan koşulları sağlamaları şartıyla hibe başvurusu veya hibe sözleşmesi tadil edilerek uygulamalara devam edilir.

Hibe sözleşmesini imzalayan yatırımcı, yukarıda belirtilen durumlarda hiçbir hak iddia etmeyeceğini kabul eder.

9.8 HİBE SÖZLEŞMESİNİN FESHİ

a) Proje uygulamalarının 2020/25 nolu Tebliğ ve hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmediğinin tespiti halinde, bu durum tutanağa bağlanarak tutanak tarihinden itibaren 7 iş günü içerisinde il müdürlüğü tarafından proje sahiplerine uygulamaların hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmesi konusunda bir ihtar yazısı yazılır ve konu hakkında Genel Müdürlük en geç 5 iş günü içerisinde bilgilendirilir.

b) Yazının karşı tarafa tebliğ tarihini izleyen 20 iş günü içerisinde projenin 2020/25 nolu Tebliğ ve hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmediğinin tespit edilmesi halinde il müdürlüğü fesih için Genel Müdürlüğün uygun görüşü doğrultusunda hibe sözleşmesinin fesih işlemini başlatır.

b) Gerçek kişi başvurularında, yatırımcının kanuni mirasçılarının işe devam etmek istemediklerini il müdürlüğüne yazılı olarak bildirmeleri halinde, il müdürlüğünün mevzuata uyarlılığını inceleyerek il proje yürütme birimince uygun rapor düzenlemesi ve il müdürünün raporu onaylaması koşulu ile Genel Müdürlüğün de mevzuatlara uyarlılığını tespit ederek uygun görmesi halinde hibe sözleşmesi genel usul ve esaslara göre tasfiye edilir.

9.9 HİBE SÖZLEŞMESİNDE YAPILACAK DEĞİŞİKLİKLER

a) Hibe sözleşmesinin imzalanmasından sonra, projenin uygulanmasını zorlaştıracak veya geciktirecek herhangi bir durum veya bir mücbir sebep söz konusu olur ise Bakanlığın uygun görüşü doğrultusunda hibe sözleşmesi uygulamanın herhangi bir safhasında değişikliğe uğrayabilir ve/veya proje uygulamasının tamamı veya bir kısmı askıya alınabilir.

b) Proje uygulamasına ilişkin değişiklikler, hibe sözleşmesine yapılacak yazılı bir ekle belirtilir. Hibe sözleşmesi değişim isteğinin kabul edilebilmesi için gerekçelerin detaylı olarak açıklanması ve belgelerle desteklenmesi gerekir.

c) Mücbir sebepler kapsamında yatırım yeri değişikliği söz konusu olması halinde; yatırımcı bu talebini gerekçeleriyle birlikte il müdürlüğüne iletir. İl proje yürütme biriminin yatırımcının değişiklik talebini uygun görmesi halinde uygunluk, görüş raporu ekinde il müdürlüğü tarafından Bakanlığa iletir. Bakanlık, değerlendirme sonrası kesin kararını il müdürlüğüne bildirir.

ç) Mücbir sebepler hariç, proje uygulamasına ilişkin olarak projede ve/veya bütçede yapılacak revizyonlar; inşaat alanında küçülmeye ve projede kapasite azalışına, alınması planlanan ve başvuruda sunulan makine yerleşim planında gösterilen makine ve/veya malzemelerin miktarında ve/veya kapasitesinde azalmaya neden olamayacağı gibi, projenin amacıyla, niteliğinde ve niceliğinde de bir değişikliğe neden olamaz.

KKYDP kapsamında sunulan projelerde yatırımın niteliği kapasite artırımı ve teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon ise projelerin değerlendirilmesi ve fizibilite çalışmaları mevcut/faal olan işletmelerin kapasite artırımı ve teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu için düzenlendiği ve tüm hesapların/değerlendirmelerin bu faal /mevcut tesis için yapılması söz konusu olduğu için hibe sözleşmesi öncesi veya sonrası yatırım yeri değişikliği teklif edilemez.

9.10 HİBE SÖZLEŞMESİNİN TASFİYESİ

a) Herhangi bir mücbir sebebin ortaya çıkması durumunda yatırımcının tasfiye talebi halinde, il proje yürütme biriminin raporu il müdürünün onayı ile Genel Müdürlüğe gönderilir. Genel Müdürlüğün uygun görüşü kapsamında tasfiye yerine yer değişikliği yapılabilir ve/veya kapasite azaltılarak projenin uygulanmasına devam edilebilir.

b) Yukarıda belirtilen hususun uygulanmadığı durumlarda, yatırımcının tasfiye talebi halinde il proje yürütme biriminin raporu il müdürünün onayı ile Genel Müdürlüğe gönderilir.

Genel Müdürlüğün de mevzuata uyarlılığını tespit ederek uygun görmesi halinde sözleşme tasfiye edilir. Proje bitiş tarihi itibarıyla yatırımcı tarafından projeye uygun olarak yapılan hibeye esas harcamalar bir tutanakla tespit edilerek yatırımcıya ödenir. Tespit sonucu daha önce fazla ödeme yapıldığı anlaşılır ise yapılan fazla ödeme yasal faizi ile birlikte geri alınır. Sözleşmenin tasfiyesi nedeniyle yatırımcı ya da Bakanlık yukarıda açıklanan husus dışında herhangi bir hak talebinde bulunamaz. Tasfiyeden sonra yatırımcının teminatı iade edilir.

ONUNCU BÖLÜM

10. UYGULAMALAR, SATIN ALMALAR VE ÖDEMELER

10.1 PROJE UYGULAMALARININ İZLENMESİ

a) Proje sahipleri, hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra, teklif ve kabul edilen projeyi hibe sözleşmesi hükümlerine göre il müdürlüğünün bilgisi dâhilinde süresi içerisinde uygulamaya başlarlar.

b) Projelerin uygulamalarının kontrolü ve izlenmesi, il proje yürütme birimlerince yapılır. Gerek duyulması halinde il proje yürütme birimlerinde ilgili kamu kurumu personeli de görev alabilir.

c) Proje uygulamalarının kontrolü ve izlenmesi, ihtiyaç duyulduğunda Genel Müdürlükçe de yapılır.

ç) Yatırımcılar, proje ile ilgili gelişmeleri içeren ilerleme raporlarını dört ayda bir il müdürlüğüne vermekle yükümlüdürler.

d) Yapım işleri gerektiren konuda proje sunanlar, nihai rapor ile birlikte ilgili mevzuat gereği alınması gereken izinleri, işyeri açma ve çalışma ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi ve/veya yapı kayıt belgesi, demirbaş kayıt listesi, yatırıma ait fotoğraflar ile bu uygulama rehberinde belirtilen belgeleri il müdürlüğüne ibraz etmekle yükümlüdür.

e) Proje sahipleri, tesisin inşaat ve mal-makine montajının tamamlanmasından ve deneme üretimine geçilmesinden sonra nihai raporunu sunar. Yatırımcılar, mal alımlarına ait fiili gerçekleştirmelerden sonra ödeme taleplerini, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak düzenlenmiş fatura ve bu uygulama rehberinde yer alan Ödeme Talep Formu ekinde istenen belgeler ile birlikte mal alım süresini takiben on gün içerisinde, son gününün tatil gününe denk gelmesi halinde takip eden ilk iş günü mesai bitimine kadar, il müdürlüğüne teslim ederler. Satın almalara ait ödeme ayrıntıları güncel uygulama rehberi ve satın alma rehberinde belirlenir.

f) Satın almalarla ilgili faturanın tarihi, hibe sözleşmesinin taraflarca imzalanmasını takiben, 2020/25 nolu Tebliğin 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen süreler içerisinde olmak zorundadır. Fatura tarihinin bu süreyi aşması ve/veya ödeme talebinin süresi içinde yapılmaması durumunda il müdürlüğüne hibe sözleşmesi feshedilir. Hibe sözleşmesinde belirtilen durum ve mücbir sebepler haricinde, hibe sözleşmesine ilişkin süre uzatımı ve/veya sözleşmenin askıya alınması söz konusu değildir.

g) Proje uygulamalarının 2020/25 nolu Tebliğ ve hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmediğinin tespiti halinde, bu durum tutanağa bağlanarak, il müdürlüğü tarafından tutanak tarihinden itibaren yedi iş günü içerisinde proje sahiplerine uygulamaların hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmesi konusunda bir ihtar yazısı yazılır ve konu hakkında Genel Müdürlük en geç beş iş günü içerisinde bilgilendirilir.

ğ) İhtar yazısının karşı tarafa tebliğ tarihini izleyen yirmi iş günü içerisinde projenin 2020/25 nolu Tebliğ ve hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmediğinin tespit edilmesi halinde il müdürlüğü fesih için Genel Müdürlüğün uygun görüşü doğrultusunda hibe sözleşmesinin fesih işlemini başlatır.

h) Nihai raporun sunulması, kabul edilmesi ve hibe ödemesinin yatırımcının hesabına aktarılması halinde yatırım tamamlanmış kabul edilir. Hibe sözleşmesiyle gerçekleştirilen

yatırım, bu tarihten sonraki beş yıl içerisinde, üçüncü şahıslara kiralama veya satış yoluyla devredilemez.

1) Proje uygulamaları ve takibi süresindeki iş ve işlemler, Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımlar ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Karar, 2020/25 nolu Tebliğ ve Bakanlık ile yatırımcı arasında imzalanmış olan hibe sözleşmesi hükümleri çerçevesinde yürütülür.

10.2 PROJE UYGULAMA AŞAMALARI

10.2.1 Proje Uygulama Durumuna İlişkin Rapor Düzenlenmesi

a) Yatırım konusu, yeri ve amacının uygun olduğuna karar verildikten ve hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra projenin uygulanması yatırımcıların ve il müdürlüklerinin düzenleyeceği aşağıda açıklanan raporlara göre yürütülür.

10.2.1.1 Başlangıç Raporu

Yatırımcı, projenin konusu, amacı, proje bütçesi, iş planı gibi bilgileri içeren başlangıç raporunu iki suret halinde hazırlar ve hibe sözleşmesinin imzalandığı tarihten itibaren on beş gün içerisinde il müdürlüğüne sunar. İl müdürlüğü projeye ait başlangıç raporunu inceler. Son sayfasına “Başlangıç Raporu İncelenmiştir” ibaresi yazılan rapor, il proje yürütme biriminde görevli proje kontrol görevlilerince imzalandıktan sonra raporun bir sureti yatırımcıya teslim edilir, bir sureti ise il müdürlüğünde muhafaza edilir. Başlangıç raporuna iş yeri tespit tutanağı da eklenir.

10.2.1.2 İlerleme Raporları

a) Yatırımcı tarafından hazırlanacak bu rapor, her ödeme talebi ile birlikte ve ayrıca dörder aylık dönemler halinde il müdürlüğüne verilir. Bu raporlar geçen dört aylık dönem içerisinde proje uygulamalarına ilişkin gelişmeleri özetleyen bilgileri içerir.

b) Rapor, proje başlangıcından itibaren aşağıdaki dönemler itibarı ile hazırlanır:

- Ocak, Şubat, Mart, Nisan
- Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos
- Eylül, Ekim, Kasım, Aralık

c) Yatırımcılar, uygulamaları, uygun görüş aldıkları “İş/Satın Alma Planları” uyarınca gerçekleştirmek zorundalardır.

ç) Yatırım projesinin uygulama süresi içinde kalmak koşuluyla, hazırlanmış olan iş planında oluşabilecek değişiklikler, yatırımcılar tarafından gerekçeleriyle birlikte il proje yürütme birimlerine ilerleme raporları ile sunulur ve alınacak uygunluk görüşü ile güncellenir. Bu değişiklikler, ilgili Tebliğ hükümleri gereği, uygulamaların yatırım süresi içinde tamamlanacağı hususuna aykırı olamaz.

d) Sundukları iş planına uygun hareket etmeme sebeplerini ve yeni iş planı revizyonlarını ilerleme raporunda sunmayan ve il proje yürütme biriminden onay almayan yatırımcılara, onuncu bölümün “Uygulamalar, Satın Almalar ve Ödemeler” başlığı altında yer alan Proje Uygulamalarının İzlenmesi hükümleri kapsamında işlem uygulanır.

10.2.1.3 Nihai Rapor

Yatırım projesine ait fiili uygulamaların tamamlanmasını takiben nihai rapor ve ekleri yatırımcı tarafından iki suret halinde hazırlanır ve ödeme talebi evrakı ile birlikte il müdürlüğüne sunulur. İl müdürlüğü nihai raporu inceler. Son sayfasına “Nihai Rapor .../.../... Tarihinde İncelenmiştir” ibaresi yazılan rapor il proje yürütme biriminde görevli proje kontrol görevlilerince imzalandıktan sonra raporun bir sureti yatırımcıya teslim edilir, bir sureti ise il müdürlüğünde muhafaza edilir. Nihai rapor ve ekindeki belgelerin eksik olması durumunda

ödeme yapılmaz.

10.3 SATIN ALMA VE UYGULAMA SÖZLEŞMELERİNİN TAKİBİ VE UYGULANMASI

a) Yatırımcılar, proje uygulamasında hibe kapsamında yapacakları inşaat, makine, ekipman ve malzeme satın alma işlemlerinde Bakanlık tarafından yayımlanan satın alma rehberinde belirtilen kurallara uygun hareket ederler.

b) Yatırımcılar tarafından hazırlanacak ihale dokümanları keşif bedelleri, ihale sonucunda imzalanacak uygulama sözleşmeleri tutarları ve uygulamalara ilişkin hakediş tutarları, kesinlikle hibe sözleşmesinde o gider için belirtilmiş tutarın üstünde olamaz.

c) Yatırımcılar, online olarak sisteme girdikleri ve ekledikleri tüm belgeleri kapsayan başvuru dosyalarını ve yayımlanan mevzuata uygun olarak yaptıkları inşaat, makine, ekipman ve malzeme alımlarına ilişkin ihaleye esas satın alma belgelerinin aslı ve bir sureti ile sipariş mektuplarının aslı ve bir suretini son başvuru tarihinden sonraki beş iş günü içinde ilgili il müdürlüğüne elden teslim ederler.

Yatırımcı, ihaleyi kazanan yüklenicilere ait vadesi geçmiş vergi borcu ve Sosyal Güvenlik Kurumuna vadesi geçmiş prim borcu olmadığına dair belge ile yetkili mercilerden alınacak ihaleden yasaklı olmadıklarına dair belgeyi de ihale dosyasında ibraz etmek zorundadır.

ç) Bakanlık, yatırımcı ve yüklenici arasında taraf değildir. Yatırımcılar, hibe sözleşmesi hükümleri ve proje tekliflerine uygun olarak yaptıkları satın almalarla ilgili olarak uygulama sözleşmesi kapsamındaki işlerinin ifasındaki kusurları nedeniyle yüklenicilerle yaptıkları sözleşmelerin noter kanalı ile iptal edilmesi halinde kalan işlerin ifası için il müdürlüğünün onayını almak suretiyle yeniden ihaleye çıkabilirler. Bu madde kapsamında uygulanacak iş ve işlemlerden dolayı, Bakanlığın yatırımcı ve yüklenici arasında taraf olmama hükmüne istinaden yatırımcı, projenin yürütülmesi esnasında sebep olabileceği her türlü zarar konusunda, üçüncü taraflara karşı tek başına sorumlu olmayı kabul eder.

d) Genel Müdürlük gerekli görmesi halinde ihale ile ilgili satın alma belgelerini kabul ve/veya reddi yönünden inceler.

Hibe başvuru hazırlığı döneminde uygulama projelerinin, keşif ve metrajların doğru hazırlanmaması nedeniyle, hibe başvurusu hibe desteği kapsamında değerlendirilmiş olsa bile, yatırımcı ile hibe sözleşmesi imzalanmamasına neden olabilecektir.

e) Proje değerlendirmelerinde sadece bütçe değil, o bütçe kapsamında yapılması planlanan iş büyüklükleri de onaylanmaktadır. Bu bakımdan onay verilen hibeye esas proje tutarı kapsamında planlanan işlerin de aynı büyüklükte gerçekleştirilmesi beklenmektedir.

DİKKAT!

Keşif ve metrajların baştan doğru hesaplanmaması, piyasa fiyatlarının uygulamaların başlangıç dönemi dikkate alınmadan yansıtılması gibi nedenlerle oluşabilecek keşif ve metraj değişiklikleri, kabul edilen yatırım projesi kapsamında planlanandan daha az miktarda iş yapılması gibi bir sonuç yaratmaktadır. Projelerin gerçekçi hazırlanmaması nedeniyle, hibe sözleşmesi imza aşaması veya uygulama aşamasında revizyon ihtiyacı duyulması halinde orijinal projede önemli ölçüde revizyon yapılması o yatırım projesine hibe desteği verilmemesine neden olabilecektir.

f) Uygulama projelerinin ve buna bağlı hazırlanacak ihale dokümanı metraj ve keşif cetvellerinin titizlikle ve gerçekçi olarak hazırlanması, yatırımcıların hibe desteğinden tam olarak yararlanabilmeleri bakımından önemlidir.

g) Yatırımcılar tarafından hibe başvuru aşamasında yatırım büyüklüğünün tespiti amacıyla yapılmış olan fiyat araştırmalarının (fiyat listeleri, proforma faturalar, vb.) sorumluluğu tamamen yatırımcılara ait olup, yatırımcılar, gerektiğinde idareye bu belgeleri ibraz etmekle yükümlüdürler.

ę) Bütçe tabloları ve teknik şartnamelerinde firma ismi zikredilmiş başvurular değerlendirmeye alınmaz.

h) Satın almaya yönelik tüm işlemler, satın alma rehberinde belirtilen usul ve esaslar doğrultusunda başvuruda başlatılır ve gerçekleştirilir.

10.4 PROJE HARCAMALARININ KONTROLÜ

a) Yatırımcılar, projelerindeki bütçe ve iş planı çerçevesinde gerçekleştirdikleri inşaat, makine ve ekipman alım işlerine ait ödeme taleplerini ve belgelerini il müdürlüğüne teslim ederler.

b) İl müdürlüğüne teslim edilen ödeme belgeleri; on beş gün içerisinde ilgili mevzuat, hibe sözleşmesi ve proje amaçlarına uygunluğu açısından kontrol edilip onaylandıktan sonra bu belgelere ait bilgilerin veri tabanına girişı yapılır. Her ayın on beşine kadar o aya ait hakediş bilgilerini içeren veri tabanı çıktısı onaylanarak üst yazı ekinde Genel Müdürlüğe gönderilir.

c) Nihai rapor ve ekleri tamamlanmayan projenin ödemesi yapılmaz. Uygulamanın bu kritere göre yürütülmesinden il proje yürütme birimi sorumludur.

ç) Yatırımcı tarafından talep edilecek hibe için; 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak düzenlenmiş noter tasdikli serbest meslek makbuzu, fatura (ithal edilen makineler için tercüme edilmiş noter tasdikli fatura) ile proje sahipleri tarafından ödenmesi gereken meblağın ödendiğine dair banka dekontu, ilgili güncel mevzuat kapsamında alınmış deney raporu ve makine-ekipman-malzemenin ve hizmetin alındığına dair belgeler il müdürlüğüne verilir.

d) Yatırımcı ödemede KDV dahil fatura tutarının, KDV'li ve KDV'siz tutarın tamamını yüklenicinin banka hesabına yatırdıktan sonra ekinde dekontunun da yer aldığı ödeme talebini il müdürlüğüne sunar.

e) Nihai ödeme talebinde ise; yatırımcının fatura tutarlarının tamamını yüklenicinin hesabına yatırmış olması ve dekontlarını nihai ödeme talebi ekinde sunması gerekmektedir.

Ödeme yapılan makine ve ekipman alımı faturaları üzerine “Bu fatura için KKYDP kapsamında hibe desteği verilmiştir. Faturada belirtilen makineler, tesise ait nihai raporun idarece onaylandığı tarihten itibaren 5 (beş) yıl süreyle satılamaz.” ibaresi bulunan kaşe vurulacaktır.

10.5 ÖDEME ÖNCESİ YERİNDE KONTROLLER

a) Ödeme öncesi yerinde kontroller, yatırımcının hibe sözleşmesinde yer alan yükümlülüklerini ve ödeme talebinde yer alan yatırım ve harcamaların gerçekleştirip gerçekleştirilmediğini kontrol etmek için İPYB’de görevli personel ve proje kontrol görevlileri tarafından yapılır.

b) Bakanlık/İPYB’de görevli personel ve proje kontrol görevlileri, ödeme öncesi yerinde kontrolleri, hibe sözleşmesinin imzalanma tarihinden itibaren yatırımcıya nihai rapor eşliğinde yapılacak ödemenin yapıldığı tarihe kadar gerekli gördüğü her aşamada bildirimli veya bildirimsiz olarak gerçekleştirebilir.

c) Yatırımcı gerçek kişi ise kendisi veya vekili, tüzel kişi ise tüzel kişilik yetkilisi

yerinde kontrol esnasında yatırımın uygulama adresinde bulunmalıdır.

ç) Yatırımcı, harcama kalemlerine ait bilgi, belge ve muhasebe kayıtlarını düzenli olarak tutmak, uygunluk kriterleri için destekleyici belgeleri bulundurmak ve İPYB’de görevli personel ve proje kontrol görevlilerine yerinde kontrol sırasında istenmesi halinde göstermek zorundadır.

d) Yatırımcı, hibe sözleşmesi kapsamında yer alan yapım işlerini sözleşmenin eki olan teknik projelerdeki ölçülere ve teknik özelliklere uygun olarak gerçekleştirmek zorundadır. İPYB’de görevli personel ve proje kontrol görevlileri tüm yapım işlerinin ölçülerini, miktarlarını, teknik özelliklerini sözleşme ve eklerine ve yatırımcının ödeme talebinde sunmuş olduğu bilgilere göre kontrol eder. Yapım işlerinin ölçülerinde, miktarlarında veya teknik özelliklerinde herhangi bir uyumsuzluk tespit edilmesi durumu usulsüzlük olarak değerlendirilir.

e) Hibe sözleşmesi ve eklerinde uygun harcama kapsamında olan ve olmayan makine ve ekipmanların marka, model, teknik özellik, menşe ülke ve fabrika seri numarası, vb. bilgileri ödeme talebinde sunulan belgelerle uyumlu olmalı, bu makine ve ekipmanlar sözleşmenin ekinde bulunan makine yerleşim planına göre kurulmuş olmalı, çalışabilir durumda olmalı ve projede belirtilen amaca uygun olarak kullanılmalıdır. İPYB’de görevli personel ve proje kontrol görevlileri bu kontroller sırasında herhangi bir uyumsuzluk tespit etmeleri durumunda eksik uygulamaları usulsüzlük olarak değerlendireceklerdir.

f) Hibe sözleşmesi ve ekleri kapsamında alınan makine ve ekipmanlar kesinlikle ikinci el olmamalıdır.

g) Yatırımcının tesisi KKYDP kapsamında gerçekleştirdiğine dair yaptıracığı tabela veya pano, yatırım alanında rahatlıkla görülebilecek bir yere yerleştirilmiş olmalı ve yatırımın izleme süreci bitimine kadar yerinde kalmalıdır.

ğ) Yatırımcı, projesini bitirdiği tarih itibarı ile 5 yıllık izleme süreci sonuna kadar hibe sözleşmesinde zeyilname yapmadan yatırımında tadilat yapamaz ve mücbir haller dışı hiçbir koşulda yatırımını sözleşmede belirtilen amaç dışında kullanamaz.

10.6 ÖDEMELER

a) İl proje yürütme birimi; yatırımcının ödeme talebi tarihinden itibaren on beş gün içerisinde başvuruya ait gerçekleştirmelerin kontrollerini yaparak tespit tutanaklarını düzenler. Genel Müdürlük tarafından internet ortamında oluşturulmuş veri tabanına il müdürlüklerince uygun görülerek girişleri yapılan hakedişler Genel Müdürlükçe yatırımcının hesabına aktarılır.

b) Aynı katkıların ödeme talebinden önce yatırımcı tarafından gerçekleştirilmiş olması gerekir.

c) Asıllarına uygunluğu onaylanmış ödeme ile ilgili eklerin bir sureti il müdürlüğü tarafından muhafaza edilir. Genel Müdürlük gerekli görmesi halinde ödeme ile ilgili belgeleri incelemek üzere ister.

ç) Program kapsamında, Bakanlıkça ve yatırımcılarca yapılacak her türlü ödeme ve teminat ödemeleri Türk Lirası olarak yapılır.

d) 30/6/2007 tarihli ve 26568 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Tahsilat Genel Tebliği (Seri: A Sıra No:1) gereğince, yatırımcı tarafından, her ödemede ve teminatın iadesi aşamasında, vergi dairelerince verilecek vergi borcu olmadığına dair belge ile Sosyal Güvenlik Kurumuna vadesi geçmiş prim borcu olmadığına dair belgenin ibraz edilmesi gerekir.

Vergi ve SGK prim borçları ile ilgili olarak yasa gereği yeniden yapılandırma yapılmış ise, yapılandırmaya ilişkin resmi belgenin il müdürlüğüne ibraz edilmesi gerekir.

e) İl müdürlüklerince veri tabanındaki elektronik ödeme tablosuna girişi yapılan ve onaylı veri tabanı çıktıları Genel Müdürlüğe ulaşan illere ait “Ödemeye Esas İcmal Listesi”nde

adı geçen yatırımcıların ödemeleri, gerçek kişilerin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, tüzel kişilerin ise vergi numaraları esas alınarak tahakkuk işlemi gerçekleştirilerek Merkez Saymanlık Müdürlüğüne gönderilir. Tahakkuka bağlanan “Ödemeye Esas İcmal Listesi” aynı zamanda Tarımsal Desteklemeler Daire Başkanlığına da gönderilir. Ödemeler gerekli işlemler tamamlandıktan sonra T.C. Ziraat Bankası kanalıyla yapılır. Bu işlem her ayın 15 (on beş)’inden sonra gerçekleştirilir.

f) Yatırımcıya yapılan ilk ödemeler geçici hesaplarda tutulur. İlk ödemenin yapılabilmesi için banka tarafından yatırımcıdan gerekli görülen belgelerin (kimlik belgesi, vergi levhası, vs.) ibrazı istenir. Yatırımcıya daha sonra yapılacak ödemeler ise, kendisine ait mevcut veya yeni açılacak banka hesabına otomatik olarak aktarılır.

g) Hibe desteği kapsamında yapılacak ödemelerin zamanı Bakanlık bütçe imkânları ile ilişkili olması nedeniyle, Genel Müdürlüğe iletilmiş bulunan ödeme taleplerinde Maliye Bakanlığı tarafından yılı bütçe tahsisatlarının serbest bırakılmasına yönelik talimat yayınlanana kadar hiçbir ödeme talebi işleme konulamamaktadır. Yatırımcılar tarafından bu husus planlamaları açısından dikkate alınmalıdır.

ğ) İl müdürlüğü nihai rapor ve eklerini kontrol eder. Nihai rapor ve eklerini tamamlamayan yatırımcıya ödeme yapılmaz.

h) Ödemelerin 2020/25 nolu Tebliğ, bu uygulama rehberi, hibe sözleşmesi, uygulama sözleşmesi ve gerçekleştirmelere uygun yapılmasından il müdürlükleri sorumludur.

ı) Nihai ödemede banka dekontunun tarihi yatırımcıya verilecek ek süre içerisinde de olabilir.

i) Asıllarına uygunluğu onaylanmış ödeme ile ilgili eklerin bir sureti il müdürlüğü tarafından muhafaza edilir. Genel Müdürlük gerekli görmesi halinde ödeme ile ilgili belgeleri incelenmek üzere ister.

j) Program kapsamında, Bakanlıkça ve yatırımcılarca yapılacak her türlü ödeme ve teminat ödemeleri Türk Lirası olarak yapılır.

k) Ödeme taleplerine ilişkin dokümanların formatı ve içeriği satın alma rehberi eki dokümanlar olarak verilmektedir.

l) Yatırımcılar tarafından gerçekleştirilen satın alma işlemlerine yönelik olarak il müdürlüğünün uygun görüşü sonrası yatırımcılar ile yükleniciler arasında imzalanmış uygulama sözleşmesinin bir sureti il müdürlüğüne sunulmamış ise o satın almaya ait hibe ödemesi yapılmaz.

m) Yatırımcılar ödeme talebine ilişkin il müdürlüğüne verecekleri dilekçenin (ÖDEK1) ekinde bulunan belgeleri, eksiksiz ve doğru olarak 2 (iki) nüsha halinde düzenleyeceklerdir. Yatırımcı katkı payına istinaden ödenen miktarı gösteren banka dekontları il müdürlüğü tarafından ilgili bankadan teyit edilecektir. İl müdürlüğü tarafından muhafaza edilecek olan bu belgeler Genel Müdürlük tarafından gerektiğinde incelenmek üzere istenebilecektir.

n) Ulusal şebekeye bağlanmak üzere elektrik üretimine yönelik yenilenebilir enerji üretim tesisleri ile yenilenebilir enerjili diğer yatırım konularında, enerji üretimi ile ilgili hibe sözleşmesi ekinde bağlantı anlaşması, nihai ödemede de sistem kullanım anlaşmasının idareye sunulması halinde ödeme yapılır.

o) Tespit tutanakları il proje yürütme birimi personeline iş bitimi sonunda yerinde yapılan tespitler sonucu tutulur.

ö) Teslim tutanakları ise yatırımcı ile yüklenici arasında düzenlenir.

p) 11/9/2013 tarihli ve 28762 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Tahsilat Genel Tebliği gereğince yatırımcılardan her bir ödeme talebini kapsayan dönemde ve teminatın iade edilmesi aşamasında vergi dairelerince verilecek vadesi geçmiş borcu olmadığına dair belgenin (Yatırımcıdan her ödemede ve teminatın iade edilmesi aşamasında istenecektir) ibraz edilmesi gerekmektedir. Bu belgenin eksik olması halinde ödeme yapılmaz.

r) Seri:A Sıra No:12 Tahsilat Genel Tebliği ile 30/6/2007 tarihli ve 26568 sayılı Resmi

Gazete’de yayımlanan Seri:A Sıra No:1 Tahsilat Genel Tebliğinde yer alan ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 22/A maddesinin vermiş olduğu yetki çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanı tarafından, vadesi geçmiş borç durumunu gösterir belge arama zorunluluğu getirilen kurum ve kuruluşlarca yapılacak ödemelerde alt sınır olarak belirlenen 2.000,- TL’lik ödeme tutarı ile ödeme/işlemler sırasında vadesi geçmiş borç olarak dikkate alınacak alacak türlerinin toplam tutarı için alt sınır olarak belirlenen 2.000,- TL’lik borç tutarı 5.000,- TL olarak değiştirilmiştir.

s) 11/9/2013 tarihli ve 28762 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Tahsilat Genel Tebliği ile yatırımcılardan istenecek vadesi geçmiş borç olarak değerlendirilen amme alacaklarından mükellefiyet kaydı bulunmayanlar herhangi bir vergi dairesinden söz konusu vergilerden mükellefiyet kayıtlarının olmadığına ilişkin belgeyi almaları halinde vadesi geçmiş borç durumunu gösterir belge aranmaksızın gerekli ödeme/işlem yapılacaktır.

ş) Borcu bulunan yatırımcılar borçlarını tahsil dairelerine ödedikten sonra vergi dairesinden borcu bulunmadığını gösterir belgeyi getirdiklerinde il müdürlüğünce hakediş ödemesine ait bilgilerin Genel Müdürlüğün veri tabanındaki elektronik ödeme tablosuna girişi yapılacaktır.

t) 2020/25 nolu Tebliğ kapsamında, yatırımcılardan her bir ödeme talebini kapsayan dönemde ve teminat iadesinde sosyal güvenlik il/merkez müdürlüklerinden alınacak prim borcu olmadığına veya kapsama giren borçlarının tecil ve taksitlendirildiği ya da yapılandırıldığına dair belgenin ibraz edilmesi gereklidir.

u) Borcu bulunan yatırımcılar borçlarını Sosyal Güvenlik Kurumuna ödedikten sonra SGK’dan alacakları borcu bulunmadığını gösterir belgeyi getirdiklerinde il müdürlüğünce hakediş ödemesine ait bilgilerin Genel Müdürlüğün veri tabanındaki elektronik ödeme tablosuna girişi yapılacaktır.

ü) İl müdürlüğü tarafından düzenlenip Genel Müdürlüğe gönderilecek olan ödeme evrakları: Genel Müdürlüğümüzün veri tabanında girişi yapılan hakediş bilgilerinin yer aldığı elektronik ödeme tablosuna ait 2 (iki) adet veri tabanı çıktısı ve “Ödemeye Esas İcmal Listesi”; il proje yürütme birimi personeli, il müdür yardımcısı veya il müdürü tarafından imzalandıktan sonra mühürlenerek 1 (bir) adedi üst yazı ekinde Genel Müdürlüğe gönderilir.

Posta veya kurye ile ayrıca ödeme belgesi göndermeye gerek yoktur.

v) Yatırımcılar tarafından düzenlenecek ödeme evrakları:

- Ödeme belgeleri (Fatura, serbest meslek makbuzu)
- Yatırımcı katkı payı bedelinin ödendiğine dair belge (Banka dekontu)
- Uygulama sözleşmeleri listesi (ÖDEK 3)
- Ödeme icmal tablosu (ÖDEK 2)
- Hakediş raporu ve eki destekleyici dokümanlar (Kapak, rapor ve metrajdan oluşmalıdır. Metraj sadece inşaat işleri için hazırlanıp, yüklenici, yatırımcı ve il müdürlüğü tarafından imzalanmalıdır.)
- Deney raporu

Ödeme talebi ekinde istenen deney raporunun; tesisin kurulumundan sonra düzenlenmiş olması gerekiyorsa, yatırımın tamamlanmasını takiben Bakanlığın yetkilendirdiği ilgili kuruluşlardan biri tarafından mahallinde test yapılacak ve akabinde deney raporu düzenlenecektir. Bu işlem sırasında yüklenici ve yatırımcının mutlaka hazır bulunmaları gerekmektedir. Düzenlenecek deney raporunun aslı il müdürlüğünde muhafaza edilecektir. Bu organizasyonun gerçekleştirilmesinden yüklenici firma sorumludur.

- İşletme tescil belgesi (Büyükbaş/küçükbaş/kanatlı hayvancılık sabit yatırımları için)
- Tutanaklar:
  - ✓ İnşaat Tespit Tutanağı (ÖDEK 5)
  - ✓ Makine Ekipman Tespit Tutanağı (ÖDEK 4)
  - ✓ Makine Teslim Tutanağı
  - ✓ İnşaat Teslim Tutanağı
  - ✓ Hayvan Varlığı Tespit Tutanağı (ÖDEK 6) (Koyun, keçi ve manda sabit yatırımları için)

y) İl proje yürütme birimi; yatırımcının ödeme talebi tarihinden itibaren 15 (on beş) gün içerisinde başvuruya ait gerçekleştirmelerin kontrollerini yaparak tespit tutanaklarını düzenler.

z) Nihai rapor ve eklerini il müdürlüğü kontrol eder. Nihai rapor ve eklerini tamamlamayan yatırımcıya ödeme yapılmaz.

Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımları kapsamında ödemeler tek seferde yapılır.

10.7 PROJE HESAPLARI

a) Yatırımcı, projenin uygulanmasına ilişkin hesaplara ait kayıtları düzenli olarak tutmak ve saklamakla yükümlüdür.

10.8 BÜTÇE İÇİ DEĞİŞİKLİKLER

a) Bütçe içi değişiklikler, hibeye esas proje tutarında bir artışa yol açmamak ve projenin temel amacını etkilememek şartıyla Bakanlığın uygun görüşü doğrultusunda yapılabilir.

b) Bütçe içi değişiklikler, makine, ekipman, malzeme ve inşaat işleri bütçe kısıtlarına aykırı olamaz.

c) Bu maddede belirtilen bütçe revizyonlarında, yatırımcı bütçe değişikliği talebini gerekçeleri ile birlikte il müdürlüğüne hibe sözleşmesi ekinde sunar. İl müdürlüğü tarafından uygun görülen bütçe revizyonları hibe sözleşmesi öncesi proje toplam bütçesi tablosuna işlenir.

ç) Bütçe içi değişiklikler aynı katkı ile yapılması planlanmış işlemleri kapsamaz.

d) Sözleşme akdinden sonra ortaya çıkabilecek ilave harcamalar için, hibeye esas proje tutarının üzerindeki bütçe artırım talepleri ancak proje başvuru sahibinin bu miktar işi aynı olarak hibe desteği dışında %100 kendisinin gerçekleştireceğini taahhüt etmesi koşuluyla il proje yürütme biriminin uygun görüş raporu ekinde il müdürlüğü tarafından Genel Müdürlüğe iletilir. Genel Müdürlük, değerlendirme sonrası kesin kararını il müdürlüğüne bildirir.

e) Hibe sözleşmesine bağlanan hibeye esas proje tutarının yatırım süresince artırılma imkânı yoktur.

10.9 UYGULAMA SORUMLULUĞU

a) Yatırımcılar, yatırımların proje amaçlarına uygun olarak yapılmasından, uygulamaların hibe sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslara göre gerçekleştirilmesinden, doğru olarak belgelendirilmesinden, belgelerin muhafazasından ve izleme sürecinde il müdürlüğüne istenecek bilgi ve belgelerin süreleri içinde temininden sorumludur.

b) İl müdürlükleri, yatırımcılarca gerçekleştirilecek projelerin amaçlarına uygun olarak yapılmasından, uygulamaların hibe sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslara göre gerçekleştirilmesinin izlenmesinden, uygulamaya yönelik olarak düzenlenecek tüm belgelerin kontrolünden, onaylanmasından ve birer suretinin muhafazasından sorumludur.

c) Yatırımcılarca gerçekleştirilecek projelerin faaliyetlerini amaçlarına uygun olarak sürdürmeleri şarttır. Hibe sözleşmesinde belirtilen mücbir sebepler dışında izleme süresi içerisinde işletmelerin faaliyetlerini sürdürmediklerinin tespit edilmesi halinde ödenen hibe,

21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci maddesi hükümlerine göre hesaplanarak gecikme zammı ile birlikte yatırımcıdan tahsil edilir.

10.10 PROJE İLE SAĞLANAN TESİSİN MÜLKİYETİ

a) Proje sahibi, hibe sözleşmesi kapsamında sağlanmış tesisin mülkiyetini, yerini ve amacını proje yatırımının bitiminden itibaren beş yıl boyunca değiştiremez. Bu amaçla, il müdürlüğü yılda en az iki kere yatırımları yerinde kontrol eder ve tutanağa bağlar.

b) 2020/25 nolu Tebliğ kapsamında küçük ölçekli aile işletmelerinin desteklenmesi amaçlandığından, çelik silo konusunda proje uygulayan yatırımcıların, izleme süreci içinde lisanslı depoculuk konusunda faaliyet göstermeleri halinde hibe sözleşmesi hükümleri uygulanır.

Yeni tesis, tamamlama, kapasite artırımı ve teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon konularında gerçekleştirilen yatırımların mücbir sebepler dışında, projelerin amaçlarına uygun olarak beş yıllık izleme süresince faaliyetlerini sürdürmeleri şarttır. Tesisin mülkiyetinin, yerinin ve/veya amacının projenin tamamlanmasından sonraki beş yıl içerisinde değiştirildiğinin il müdürlüğü tarafından tespiti halinde, ödenen hibe tutarı 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci maddesi hükümlerine göre hesaplanarak gecikme zammı ile birlikte yatırımcıdan tahsil edilir.

c) Farklı gerçek/tüzel kişiler tarafından aynı veya farklı yatırım alanlarında kurulan işletmelerin başvuru aşamasında birbirleriyle ortak ekonomik ilişkileri tespit edilmemiş olsa dahi, projelerin uygulama sırası veya uygulama sonrası dönemde fiziki olarak birleştirilmesi, yatırım alanlarında ortak kullanımlar ya da muhasebe kayıtlarında görülen birleşme veya ortaklıklar tespit edilmesi durumunda ilgili tüm sözleşmeler feshedilerek hibenin geri alım süreci başlatılır.

ON BİRİNCİ BÖLÜM 11. DENETİM VE YAPTIRIMLAR

11.1 DENETİM

Program kapsamında yapılan tüm işlemler Bakanlık tarafından denetlenir. Bu denetimler sırasında yapılan işlemlere ait talep edilen tüm bilgi ve belgeler il müdürlüğüne Bakanlığa sunulur.

11.2 YAPTIRIMLAR

a) Haksız yere yapılan destekleme ödemeleri, ödeme tarihinden itibaren Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci maddesi hükümlerine göre belirtilen gecikme zammı oranları dikkate alınarak hesaplanan kanuni faizi ile birlikte, anılan Kanun hükümlerine göre geri alınır. Haksız ödemenin yapılmasında ödemeyi sağlayan, belge veya belgeleri düzenleyen gerçek ve tüzel kişiler, geri alınacak tutarların tahsilinde müştereken sorumlu tutulurlar.

b) 2020/25 nolu Tebliğle belirlenen destekleme ödemelerinden, idari hata sonucu düzenlenen belgelerle yapılan ödemeler hariç, haksız yere yararlandığı tespit edilen yatırımcılar, il müdürlükleri ve Bakanlık internet sitelerinde ilan edilerek, Tarım Kanununun 23 üncü maddesi gereğince beş yıl süreyle Bakanlığın hiçbir destekleme programından yararlandırılmazlar.

c) Yatırımcı, yatırımcının birinci derecede yakınları ve yatırımcıya ait şirketlerde

çalışanlar, hibe desteğinden yararlanılacak kendi yatırımlarına ait makine, ekipman ve malzeme ile inşaat işleri için yüklenici olamazlar. Aynı zamanda satın almaya davet edilen yüklenici firmaların ortağı ya da hissedarı da olamazlar. Benzer şekilde yüklenici firmaların hissedarları, birinci derece yakınları ve yükleniciye ait şirketlerde çalışanlar da yatırımcı firmaların ortağı ya da hissedarı olamazlar. Aksi halde hibe ödemesi yapılırsa dahi 2020/25 nolu Tebliğde belirtilen usul ve esaslara göre yapılan hibe ödemesi geri alınır.

ç) İl müdürlüğü ile hibe sözleşmesi imzalayıp yatırımını tamamlayan yatırımcılardan izleme süresi içerisinde mülkiyetini değiştiren, faaliyetine son veren, hibe sözleşmesi hükümlerine aykırı hareket eden gerçek ve tüzel kişiler beş yıl süresince hibe desteklerinden faydalanamazlar.

d) Genel Müdürlüğün uygun görüşü doğrultusunda hibe sözleşmesinin 14 üncü maddesi ve alt bentleri gereği fesih işlemi uygulandığında yapılan hibe ödemeleri 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Hükümlerine göre hesaplanarak geri alınacaktır. Bu kapsamda sözleşmenin feshi nedeniyle yatırımcılar Bakanlıktan herhangi bir hak talebinde bulunamazlar.

ON İKİNCİ BÖLÜM

12. ÇEŞİTLİ VE DİĞER HÜKÜMLER

12.1 İTİRAZLAR

a) Yatırımcı, İPYB'nin projeleri üzerinde yapmış olduğu iş ve işlemlere itiraz edebilir. İtiraz, ödemeler ve yerinde kontrol bulguları ve sonuçları gibi işlemlere karşı yapılabilir.

b) Yatırımcı, itiraza konu olacak doküman eline ulaştıktan sonra 10 gün içinde itiraz edebilir. İtirazlar, iadeli taahhütlü posta ile veya elden yatırımcının hibe sözleşmesi imzaladığı il müdürlüğüne gönderilmeli ve onuncu günün sonuna kadar postaya verilmiş olmalıdır. İl müdürlüğü değerlendirmesini yaparak sonucu yatırımcıya 15 iş günü içinde yazılı olarak bildirir.

12.2 TÜZEL KİŞİLERDE SERMAYE PAY ORANI VE İSİM DEĞİŞİKLİĞİ

a) Tüzel kişi ortaklarının sermaye payı oranı ve şirket isminin değiştirilmesi talebi, sorumlulukların devam etmesi koşulu ile Genel Müdürlükçe değerlendirilir. Yatırımcı, bu hususta destekleyici belgelerle il müdürlüğüne başvurur. Ekinde, önceki ve sonraki ticaret sicil gazetesi, önceki ve sonraki yönetim kurulu kararı, vb. evraklar bulunan il müdürlüğü görüşü on gün içinde Genel Müdürlüğe iletilir.

b) Tüzel kişi ortaklarının sermaye payı oranı yatırımın izleme süresi (5 yıl) sonuna kadar toplamda %51'in altında olamaz.

12.3 DİĞER DESTEKLERDEN YARARLANMA

a) Başvuruya esas proje için 2020/25 nolu Tebliğ kapsamında verilecek destek dışında, faiz niteliğindeki destekler hariç, hiçbir kamu kurum ve kuruluşunun desteklerinden yararlanılamaz.

b) Kamu kaynaklarından veya kalkınma ajansları kaynaklarından hibe desteği alarak proje gerçekleştiren yatırımcılar, hibe desteği aldıkları bu projeler için 2020/25 Nolu Tebliğlerin ilgili maddelerinde belirtilen süre kısıtlamalarına tabidirler

12.4 PROGRAMIN UYGULANMASINA İLİŞKİN YAYINLAR

a) 2020/25 nolu Tebliğ gereği, Programın genel uygulama usul ve esaslarına açıklık getirmek, destek sağlamak amacıyla Genel Müdürlük tarafından çıkarılan uygulama rehberi, satın alma rehberi ve genelgeler "www.tarimorman.gov.tr" internet adresinde, bilgilendirme ve açıklamalar ise başvuru sayfasında yayımlanır. Bu yayımlar, 2020/25 nolu Tebliğde belirtilen

genel uygulama usul ve esaslarını belirler ve uygulamada dikkate alınır.

b) Uygulama rehberi yıl içinde oluşan ihtiyaçlar çerçevesinde güncellenebilir. Bu yayımlar, 2020/25 nolu Tebliğde belirtilen genel uygulama usul ve esaslarını belirler ve uygulamada dikkate alınır. 2020/25 nolu Tebliğ ve yayımlarda yer almayan hususlarda; ilgili mevzuat hükümleri ile Genel Müdürlüğün görüş ve talimatları geçerlidir.

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

13. EKLERE AİT LİSTE

13.1 HİBE BAŞVURU FORMUNUN EKLERİNE AİT LİSTE

Hibe başvuru formu ekleri aşağıda maddeler halinde açıklanmıştır. Hibe başvuru formu eklerinin sisteme girişleri “Elektronik Ortamda Başvuru Kılavuzunda” yer alan açıklamalar doğrultusunda eksiksiz olarak yapılacaktır.

13.1.1 Yatırım Projesi ve Başvuru Sahibi ile İlgili Bilgi ve Belgeler

- a) Yatırım Projesi
- b) Başvuru Sahibi

13.1.2 Proje Bütçe Tabloları

- a) EK 1: Proje Bütçesi
  - EK 1.1: İnşaat İşleri Alım Giderleri
  - EK 1.2: Makine-Ekipman Alım Giderleri
  - EK 1.3: Aynı Katkı/Özkaynak Kullanım Giderleri
- b) EK 2: Gider Gereçekleri
- c) EK 3: Finansman Kaynakları
- ç) EK 4: Tahmini İş Takvimi

13.1.3 Yatırım İşletme Planı Dosyası

EK 5: Uygulama rehberinde formatı verilmiştir.

13.1.4 Hibe Sözleşmesi

Uygulama rehberinde formatı verilmiştir.

13.1.5 Destekleyici Belgeler

Başvuru aşamasında verilmesi gereken destekleyici belgeler 2020/25 nolu Tebliğde bulunan EK-1 Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesinde açıklanmıştır.

13.2 HİBE SÖZLEŞMESİ AŞAMASINDA SUNULMASI GEREKEN EK BELGELER

Aşağıdaki belgeler hibe sözleşmesi imzalanmadan önce il müdürlüğüne sunulmalıdır. Bu belgeleri sunmayan başvuru sahipleri ile hibe sözleşmesi imzalanmaz.

- a) Teminat mektubu veya nakit teminatın dekontu,
- b) ÇED raporu veya muafiyet belgesi (Kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon başvurularında yeni kapasiteye uygun olmalıdır.),
- c) Yatırımcının SGK ve vergi borcu olmadığına dair belgeler,
- ç) Tamamlama projeleri için yapı ruhsatı, yapı kullanım izin belgesi veya yapı kayıt belgesi, kapasite artırımı ve teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon projeleri için yapı kullanım izin belgesi veya yapı kayıt belgesi,
- d) Yatırım yerinin ipotekli, şerhli, icralı olmadığına ve hakkında açılmış dava

bulunmadığına dair tapu müdürlüğünden alınmış güncel belge,

e) Hibe başvurusuna esas yatırımın faaliyeti gereği bankalarca kullandırılmış kredi karşılığı yatırım yerine konulmuş ipotek var ise bankadan alınan güncel olumlu görüş yazısı,

f) Tüzel kişi başvurularında tüzel kişiliğe ait sermaye pay oranlarını gösteren en son yayımlanmış ticaret sicil gazetesi onaylı sureti,

g) Organik ürün üretimi amaçlı başvurular için örneği ekte verilen taahhütname (Taahhütname-3),

ğ) Noterden onaylatılmış yerli malı/Türk malı taahhüdü (Taahhütname-4),

h) Kiralık araziler için Tapu Müdürlüğünden tapu üzerine işlenecek “Başkasına ait olan bir arazideki inşaat üzerinde malik olma yetkisi veren” üst hakkı şerhi,

ı) Adli sicil ve/veya adli sicil arşiv kaydı,

i) İlgili meslek odalarına kayıtlı kişiler tarafından hazırlanan ve tasdik edilen, makine, ekipman ve malzeme alım giderlerine ait teknik şartnameyi, metraj ve keşfi, makine yerleşim planını ve bina büyüklüğü ile alınan makinelerin uyumlu ve üretim aşamalarında gerekli olduğuna dair teknik rapor

hibe sözleşmesi ekinde verilmelidir.

- **Biyogüvenlik tedbirlerinde ÇED raporu**
- **Elektrik enerjisi üretilecekse, elektrik bağlantı anlaşması nihai rapor ile birlikte istenir.**

KIRSAL EKONOMİK ALTYAPI YATIRIMLARI SEKTÖREL BAZDA İL ÖNCELİK SIRALAMASI

Ek-5

İli		KIRSAL EKONOMİK ALTYAPI YATIRIMLARI SEKTÖREL BAZDA PROJE KONUSU KODLARI											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	ADANA	AİFG C	AİFG A	AİFG Ç	AİFG D	AİFG B	MP	AÜİP	TABY	SÜY	ESKÜ	BSY	İPY
2	ADIYAMAN	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	AÜİP	İPY	MP	ESKÜ	SÜY	TABY	BSY
3	AFYONKARAHİSAR	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	AÜİP	BSY	ESKÜ	İPY	SÜY	MP	TABY
4	AĞRI	AİFG Ç	AİFG C	AİFG B	AİFG A	AİFG D	MP	AÜİP	SÜY	ESKÜ	BSY	TABY	İPY
5	AMASYA	AİFG C	AİFG A	AİFG B	AİFG Ç	AİFG D	AÜİP	BSY	TABY	MP	İPY	SÜY	ESKÜ
6	ANKARA	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	MP	AÜİP	TABY	BSY	ESKÜ	İPY	SÜY
7	ANTALYA	AİFG C	AİFG Ç	AİFG A	AİFG D	AİFG B	AÜİP	TABY	MP	SÜY	BSY	İPY	ESKÜ
8	ARTVİN	AİFG C	AİFG B	AİFG A	AİFG Ç	AİFG D	AÜİP	TABY	SÜY	BSY	İPY	MP	ESKÜ
9	AYDIN	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	MP	BSY	AÜİP	SÜY	TABY	ESKÜ	İPY
10	BALIKESİR	AİFG C	AİFG A	AİFG D	AİFG Ç	AİFG B	AÜİP	MP	SÜY	BSY	TABY	ESKÜ	İPY
11	BİLECİK	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG D	AİFG Ç	MP	SÜY	İPY	ESKÜ	TABY	AÜİP	BSY
12	BİNGÖL	AİFG A	AİFG D	AÜİP	ESKÜ	AİFG C	AİFG B	AİFG Ç	MP	TABY	SÜY	BSY	İPY
13	BİTLİS	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	AÜİP	MP	SÜY	TABY	BSY	ESKÜ	İPY
14	BOLU	AİFG C	AİFG B	AİFG Ç	AİFG D	AİFG A	MP	SÜY	İPY	AÜİP	TABY	BSY	ESKÜ
15	BURDUR	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	AİFG B	AİFG A	MP	AÜİP	TABY	SÜY	İPY	BSY	ESKÜ
16	BURSA	AİFG A	AİFG C	AİFG B	AİFG Ç	AİFG D	AÜİP	MP	TABY	SÜY	İPY	ESKÜ	BSY
17	ÇANAKKALE	AİFG C	AİFG A	AİFG B	AİFG Ç	AİFG D	MP	AÜİP	TABY	SÜY	İPY	ESKÜ	BSY
18	ÇANKIRI	AİFG C	AİFG B	AİFG A	AİFG D	AÜİP	MP	TABY	BSY	SÜY	AİFG Ç	ESKÜ	İPY
19	ÇORUM	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	MP	TABY	BSY	ESKÜ	SÜY	İPY	
20	DENİZLİ	AİFG C	AİFG D	AİFG A	AİFG B	AİFG Ç	TABY	MP	AÜİP	BSY	SÜY	ESKÜ	İPY
21	DİYARBAKIR	AİFG A	AİFG B	AİFG D	İPY	AÜİP	TABY	MP	BSY	ESKÜ	AİFG Ç	SÜY	
22	EDİRNE	AİFG A	AİFG B	AİFG Ç	AİFG C	AİFG D	AÜİP	MP	TABY	SÜY	ESKÜ	BSY	İPY
23	ELAZIĞ	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	MP	İPY	AÜİP	TABY	SÜY	ESKÜ	BSY
24	ERZİNCAN	AİFG C	MP	AÜİP	AİFG A	AİFG D	AİFG B	AİFG Ç	TABY	SÜY	BSY	ESKÜ	İPY
25	ERZURUM	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	MP	SÜY	AÜİP	ESKÜ	BSY	İPY	TABY
26	ESKİŞEHİR	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	AÜİP	MP	TABY	İPY	SÜY	ESKÜ	BSY
27	GAZİANTEP	AİFG A	AİFG B	AİFG D	AÜİP	TABY	AİFG Ç	MP	SÜY	BSY	ESKÜ	İPY	AİFG C
28	GİRESUN	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	AÜİP	SÜY	ESKÜ	MP	TABY	BSY	İPY
29	GÜMÜŞHANE	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	AÜİP	ESKÜ	SÜY	TABY	MP	BSY	İPY
30	HAKKÂRİ	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	AÜİP	MP	BSY	ESKÜ	SÜY	TABY	İPY
31	HATAY	AİFG C	AİFG A	AİFG D	AİFG B	AİFG Ç	TABY	AÜİP	ESKÜ	İPY	MP	SÜY	BSY
32	ISPARTA	AİFG C	AİFG Ç	AİFG A	AİFG B	AİFG D	TABY	AÜİP	MP	ESKÜ	SÜY	BSY	İPY
33	MERSİN	AİFG C	AİFG D	AİFG B	AİFG A	AİFG Ç	MP	AÜİP	TABY	SÜY	ESKÜ	BSY	İPY
34	İSTANBUL	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	AİFG B	AİFG A	AÜİP	TABY	SÜY	MP	ESKÜ	BSY	İPY

35	İZMİR	AİFG A	AİFG D	AİFG C	AİFG Ç	AÜİP	BSY	SÜY	AİFG B	İPY	ESKÜ	MP	
36	KARS	AİFG B	AİFG A	AİFG D	AİFG Ç	AİFG C	AÜİP	SÜY	BSY	MP	ESKÜ	İPY	
37	KASTAMONU	AİFG B	AİFG A	AİFG C	AİFG D	AİFG Ç	MP	AÜİP	ESKÜ	TABY	SÜY	BSY	İPY
38	KAYSERİ	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	MP	SÜY	TABY	AÜİP	ESKÜ	BSY	İPY
39	KIRKLARELİ	AİFG C	AİFG D	AİFG A	AİFG B	AİFG Ç	AÜİP	TABY	MP	SÜY	ESKÜ	BSY	İPY
40	KIRŞEHİR	AİFG A	AİFG B	AİFG D	AİFG C	AİFG Ç	MP	AÜİP	SÜY	TABY	ESKÜ	BSY	İPY
41	KOCAELİ	AİFG C	AİFG A	AİFG Ç	AİFG B	AİFG D	TABY	AÜİP	SÜY	MP	ESKÜ	BSY	İPY
42	KONYA	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	MP	TABY	BSY	AÜİP	SÜY	ESKÜ	İPY
43	KÜTAHYA	AİFG C	AİFG A	AİFG D	AİFG Ç	AİFG B	AÜİP	TABY	MP	ESKÜ	BSY	SÜY	İPY
44	MALATYA	AİFG A	AİFG B	AİFG Ç	AİFG D	AÜİP	SÜY	MP	TABY	ESKÜ	BSY	İPY	AİFG C
45	MANİSA	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	AÜİP	MP	TABY	SÜY	BSY	ESKÜ	İPY
46	KAHRAMANMARAŞ	AİFG C	AİFG D	AİFG A	AİFG B	AİFG Ç	AÜİP	SÜY	MP	TABY	BSY	ESKÜ	İPY
47	MARDİN	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	TABY	İPY	SÜY	AÜİP	BSY	ESKÜ	MP
48	MUĞLA	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	AÜİP	SÜY	TABY	BSY	MP	ESKÜ	İPY
49	MUŞ	MP	AÜİP	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	SÜY	TABY	ESKÜ	BSY	İPY
50	NEVŞEHİR	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	ESKÜ	MP	TABY	BSY	AÜİP	SÜY	İPY
51	NİĞDE	AİFG A	AİFG C	AİFG B	AİFG D	AİFG Ç	MP	AÜİP	TABY	SÜY	BSY	ESKÜ	İPY
52	ORDU	AİFG A	AİFG C	AİFG Ç	AİFG B	AİFG D	AÜİP	SÜY	MP	ESKÜ	TABY	BSY	İPY
53	RİZE	AİFG A	AİFG Ç	AİFG B	AİFG C	AİFG D	AÜİP	SÜY	ESKÜ	BSY	TABY	İPY	MP
54	SAKARYA	AİFG C	AİFG Ç	AİFG A	AİFG B	AİFG D	AÜİP	TABY	MP	ESKÜ	BSY	SÜY	İPY
55	SAMSUN	AİFG A	AİFG C	AİFG B	AİFG Ç	AİFG D	TABY	SÜY	AÜİP	MP	İPY	BSY	ESKÜ
56	SIİRT	AİFG D	AİFG A	AÜİP	SÜY	MP	AİFG Ç	ESKÜ	AİFG B	AİFG C	TABY		
57	SİNOP	MP	AİFG C	AİFG B	AİFG A	AİFG Ç	AİFG D	AÜİP	SÜY	BSY	ESKÜ	TABY	İPY
58	SİVAS	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	AÜİP	MP	SÜY	TABY	ESKÜ	BSY	İPY
59	TEKİRDAĞ	AİFG C	AİFG A	AİFG B	AİFG D	AİFG Ç	MP	TABY	AÜİP	BSY	ESKÜ	SÜY	İPY
60	TOKAT	AİFG C	AİFG A	AİFG Ç	AİFG B	AİFG D	AÜİP	TABY	SÜY	MP	ESKÜ	BSY	İPY
61	TRABZON	SÜY	ESKÜ	MP	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	AÜİP	TABY	BSY	İPY
62	TUNCELİ	AÜİP	İPY	MP	SÜY	AİFG A	AİFG C	AİFG B	AİFG Ç	AİFG D	TABY	ESKÜ	BSY
63	ŞANLIURFA	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	AÜİP	BSY	ESKÜ	İPY	SÜY	MP	TABY
64	UŞAK	AİFG C	AİFG B	AİFG A	AİFG Ç	AİFG D	MP	TABY	SÜY	AÜİP	BSY	ESKÜ	İPY
65	VAN	AİFG C	AİFG A	AİFG D	AİFG B	AİFG Ç	MP	AÜİP	SÜY	ESKÜ	TABY	BSY	İPY
66	YOZGAT	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	AÜİP	TABY	MP	ESKÜ	BSY	İPY	SÜY
67	ZONGULDAK	AİFG C	AİFG A	AİFG D	AİFG B	AİFG Ç	AÜİP	MP	SÜY	TABY	BSY	ESKÜ	İPY
68	AKSARAY	AİFG D	AİFG A	AİFG B	AİFG Ç	AİFG C	AÜİP	MP	TABY	BSY	ESKÜ	İPY	SÜY
69	BAYBURT	AİFG B	AİFG A	AİFG Ç	AİFG C	AİFG D	AÜİP	SÜY	TABY	MP	BSY	ESKÜ	İPY
70	KARAMAN	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	MP	AÜİP	BSY	TABY	SÜY	ESKÜ	İPY
71	KIRIKKALE	AİFG A	AİFG B	AİFG Ç	AİFG D	AİFG C	ESKÜ	AÜİP	TABY	MP	İPY	SÜY	BSY

72	BATMAN	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG D	AİFG Ç	MP	SÜY	AÜİP	İPY	TABY	BSY	
73	ŞIRNAK	AİFG C	AİFG A	AİFG B	AİFG Ç	AİFG D	AÜİP	ESKÜ	TABY	SÜY	MP	BSY	İPY
74	BARTIN	TABY	AİFG Ç	AİFG B	AİFG C	AİFG A	AİFG D	AÜİP	MP	SÜY	ESKÜ	İPY	BSY
75	ARDAHAN	AÜİP	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	SÜY	ESKÜ	BSY	MP	TABY	İPY
76	IĞDIR	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	AÜİP	MP	TABY	SÜY	BSY	ESKÜ	İPY
77	YALOVA	AİFG C	AİFG A	AİFG B	AİFG Ç	AİFG D	MP	TABY	AÜİP	SÜY	İPY	ESKÜ	BSY
78	KARABÜK	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	MP	TABY	AÜİP	ESKÜ			
79	KİLİS	MP	AİFG A	AİFG B	AİFG C	AİFG Ç	AİFG D	AÜİP	TABY	BSY	ESKÜ	SÜY	İPY
80	OSMANİYE	MP	AİFG C	AİFG A	AÜİP	AİFG B	AİFG Ç						
81	DÜZCE	AİFG A	AİFG C	AİFG B	AİFG Ç	AÜİP	MP	TABY	AİFG D	SÜY	ESKÜ	BSY	İPY

**SEKTÖREL BAZDA PROJE KONULARI VE KODLARI
KIRSAL EKONOMİK ALTYAPI YATIRIMLARI**

AİFG	AİLE İŞLETMECİLİĞİ FAALİYETLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK ALTYAPI SİSTEMLERİ YATIRIMLARI
	A. BİTKİSEL VE HAYVANSAL ÜRÜNLERİN İŞLENMESİ, PAKETLENMESİ VE DEPOLANMASI
	B. TARIMSAL ÜRÜNLERİN DEPOLANMASI (ÇES-SHD)
	C. TARIMSAL SABİT YATIRIMLAR (AHIR, AĞIL, KESİMHANE KANATLI TESİSLERİ, MUZ VE/VEYA SEBZE YETİŞTİRİLEN ÖRTÜ ALTI TESİSLER)
	Ç. KÜLTÜR MANTARI
	D. YENİLENEBİLİR ENERJİ TESİSLERİ
AÜİP	ARICILIK VE ARI ÜRÜNLERİNİN İŞLENMESİ VE PAKETLENMESİNE YÖNELİK YATIRIMLAR
BSY	BİLİŞİM SİSTEMLERİ VE EĞİTİMİ YATIRIMLARI (AKILLI TARIM UYGULAMALARI)
ESKÜ	EL SANATLARI (ZANAATKÂRLIK) VE KATMA DEĞERLİ ÜRÜNLERE YÖNELİK YATIRIMLAR
İPY	İPEK BÖCEĞİ YETİŞTİRİCİLİĞİ TESİSİ YATIRIMLARI
SÜY	SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLİĞİ YATIRIMLARI
MP	MAKİNE PARKLARI YATIRIMLARI
TABY	TIBBİ VE AROMATİK BİTKİ YETİŞTİRİCİLİĞİ YATIRIMLARI